

**LATVIJAS UNIVERSITĀTE
BIZNESA, VADĪBAS UN EKONOMIKAS FAKULTĀTE
EKONOMIKAS NODAĻA**

**NODOKĻU KONVENCIJU UN UZŅĒMUMU PEĻŅAS
REPATRIĀCIJAS UZ INVESTORA VALSTI APLIKŠANAS AR
NODOKĻIEM IETEKME UZ ĀRVALSTU TIEŠAJĀM
INVESTĪCIJĀM LATVIJĀ**

**The Impact of Double Tax Treaties and Tax Burden on Repatriation
of Profits to Foreign Investors on Foreign Direct Investments to Latvia**

MAĢISTRA DARBS

Ekonomikas maģistra studiju programma

Matemātiskās ekonomikas apakšprogramma

Autors: Roberts Auziņš

Studenta apliecības nr.: ra18010

Darba vadītājs: Dr. ekon. profesors Jānis Priede

Rīga 2022

ANOTĀCIJA

Latvijai ir salīdzinoši plašs nodokļu konvenciju tīkls, un šo konvenciju slēgšana pamatā tiek slēgta ar mērķi novērst nodokļu dubultās uzlikšanu, tādējādi arī veicinot ārvalstu tiešās investīcijas Latvijā. Taču līdz šim Latvijā jautājums par to, vai nodokļu konvencijas veicina ārvalstu tiešās investīcijas Latvijā, nav plaši pētīts. Autors šajā darbā pētīja sakarību starp nodokļu konvencijas esamības faktu (ņemot vērā dažādas attiecīgo konvenciju īpašības) un ārvalstu tiešajām investīcijām Latvijā. Tāpat tika apskatīta atsevišķu nodokļu faktoru ietekme uz ārvalstu investīcijām Latvijā.

Darbā, izmantojot paneļa datu modeli, analizēta informācija par ārvalstu tiešajām investīcijām uz Latviju no visām valstīm, par kurām publiski ir pieejama informācija par periodu no 1992. gada līdz 2020. gadam, un gūts pierādījums par ciešu sakarību starp nodokļu konvencijas esamības faktu un ārvalstu tiešo investīciju veikšanu no attiecīgās valsts.

Atslēgvārdi: Nodokļu konvencijas, ārvalstu tiešās investīcijas, starptautiskie nodokļi, uzņēmumu ienākuma nodoklis, peļņas repatriācija, dividenžu aplikšana ar nodokļiem.

ANNOTATION

Latvia has a relatively wide network of double tax treaties. These treaties are usually concluded with the aim to eliminate double taxation, thus, to promote foreign direct investment to Latvia. However, so far the question of whether double tax treaties promote foreign direct investment in Latvia has not been widely studied. In this work, the author studied the relationship between the existence of double tax treaties (taking into account different characteristics of the respective treaties) and foreign direct investment in Latvia. Impact of certain tax factors on foreign investment in Latvia has also been examined.

Using the panel data model, information on foreign direct investment from all countries to Latvia (for which information is publicly available for the period from 1992 to 2020) has been analysed, and evidence of a close relationship between the existence of a double tax treaty and foreign direct investment has been obtained.

Keywords: double tax treaty, foreign direct investment, international taxes, corporate income tax, repatriation of profits, taxation of dividends.

SATURA RĀDĪTĀJS

ANOTĀCIJA.....	2
ANNOTATION.....	3
Apzīmējumu un saīsinājumu saraksts.....	6
levads	7
1 NODOKĻU KONVENCIJAS KĀ LĪDZEKLIS ĀRVALSTU TIEŠO INVESTĪCIJU VEICINĀŠANAI	12
1.1 Ārvalstu tiešo investīciju jēdziens un to nozīme valsts ekonomikā.....	12
1.2 Nodokļu aspektu loma pieņemot investīciju lēmumus	12
1.3 Nodokļu konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma nodokļiem būtība un mērķis	12
1.4 Uz ĀTI attiecināmais ar uzņēmuma peļņu saistītais nodokļu slogs un nodokļu konvenciju loma tā samazināšanā.....	13
1.4.1 Uzņēmumu ienākuma nodoklis peļņai, ko guva uzņēmums, kura kapitālā ir veiktas ĀTI	14
1.4.2 Ieturējuma nodoklis izmaksājot dividendes nerezidentam	15
1.4.3 Uzņēmumu ienākuma nodoklis, kas maksājams investora valstī par no ārvalstīm saņemtajām dividendēm	16
1.5 Latvijas noslēgtās nodokļu konvencijas un to loma nodokļu normatīvo aktu piemērošanā	22
2 NODOKĻU KONVENCIJU UN UZŅĒMUMU PEĻŅAS REPATRIĀCIJAS UZ INVESTORA VALSTI APLIKŠANAS AR NODOKĻIEM IETEKMES UZ ĀRVALSTU TIEŠAJĀM INVESTĪCIJĀM IZVĒRTĒJUMS	23
2.1 Pētījumi par nodokļu konvenciju ietekmi uz ārvalstu tiešajām investīcijām	23
2.2 Nodokļu konvenciju ietekmes uz ārvalstu tiešajām investīcijām Latvijā izvērtējums	25
2.2.1 Nodokļu konvenciju loma nodokļu sloga samazināšanā attiecībā uz peļņas repatriāciju	25
2.2.2 Izmantotie dati	28
2.2.3 Datu analīzes rezultāti	43
3 PĒTĪJUMA REZULTĀTU POTENCIĀLA IZMANTOŠANA NODOKĻU POLITIKAS VEIDOŠANĀ	62
Secinājumi.....	64
Priekšlikumi.....	65
Ierobežojumi un turpmākie pētījumi	67
Izmantotā literatūra un avoti	68
Pielikumi	77
1.pielikums Latvijā spēkā esošās UIN un ieturējuma nodokļa dividendēm likmes.....	78
2.pielikums ĀTI Latvijā 1992. – 2020.gadā sadalījumā pa valstīm, ņemot vērā nodokļu konvencijas spēkā esamības faktu.....	79
3.pielikums ĀTI Latvijā 1992. – 2020.gadā no valstīm, kas bija iekļautas Latvijas sarakstā ar zemu nodokļu valstīm un teritorijām.....	80

4.pielikums Kombinētās efektīvās nodokļa likmes grafiks peļņas repatriācijai no Latvijas uz citām valstīm 1992. – 2020.gadā ar un bez nodokļu konvenciju priekšrocību ņemšanas vērā.....	81
5.pielikums Korelācijas matrica darbā izmantotai pamata datu kopai.....	82
6.pielikums Darbā izmantotās pamata datu kopas statistikas kopsavilkums	83
7.pielikums Datu kopai izmantotā informācija par valstu nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas metodi un informācijas avoti	85
8.pielikums Ar ĀTI veicošām valstīm labvēlīgākā no pieejamajām nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas metodēm pētījuma perioda gados – atkarībā no ĀTI apjoma Latvijā	93

APZĪMĒJUMU UN SAĪSINĀJUMU SARAKSTS

ĀTI	Ārvalstu tiešās investīcijas
ESAO	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija
Nodokļu konvencija	Konvencija dubultās aplikšanas ar nodokļiem un nodokļu nemaksāšanas novēršanai
UIN	Uzņēmumu ienākuma nodoklis
Paraugkonvencijas	ESAO izstrādāts Konvencijas dubultās aplikšanas ar nodokļiem un nodokļu nemaksāšanas novēršanai paraugs.

IEVADS

Nodokļu konvencijas ir uzskatāmas par būtisku starptautisko nodokļu regulējuma elementu daudzās valstīs. Šobrīd pasaulē ir spēkā vairāk kā 3000 divpusējo nodokļu konvenciju, un to skaits turpina pieaugt. Šo konvenciju galvenais mērķis ir veicināt pārrobežu tirdzniecību un ārvalstu tiešās investīcijas (ĀTI)¹, novēršot nodokļu dubulto uzlikšanu.² Bez nodokļu konvencijām, ĀTI kontekstā bieži tiek piesaukts uzņēmumu ienākuma nodokļa (UIN) slogs.

Kopš neatkarības atgūšanas, Latvija aktīvi piedalās divpusējo nodokļu konvenciju slēgšanās ar citām valstīm, pirmajām konvencijām stājoties spēkā 1994. gadā (2 gadi pēc pētījuma perioda sākuma). Līdz 2020. gadam, kas ir aptverts šā darba pētījuma periodā, Latvijā stājās spēkā 63 nodokļu konvencijas, turklāt Finanšu ministrija turpina darbu pie jaunu nodokļu konvenciju slēgšanas.³ Šīs konvencijas padara nodokļu regulējumu investoriem prognozējamāku, kā arī vairākos gadījumos, samazina tiem nodokļu slogu.

ĀTI piesaistīšana ir bijusi aktuāla vienmēr, un šā jautājuma aktualitāte pēdējos gados tikai pieaug: ja 20. gadsimta 90.-jos gados uzkrātās ĀTI radīja apmēram 9-10% no valsts IKP, tad šis procents pieauga līdz 34% 2015. gadā.⁴ Turklāt Latvijā, atbilstoši Ekonomikas ministrijas datiem, no visa iekasēto nodokļu apjoma 36% gūti no uzņēmumiem ar ārvalstu kapitāla daļu virs 50%, tajā skaitā 27% no kopējā sociālā nodokļa apjoma.⁵ Savukārt jautājums par nodokļu konvenciju un citu ar UIN saistīto faktoru nozīmi ĀTI veicināšanā Latvijā, autora ieskatā, ir īpaši aktualizējies pēdējos gados, kad aktīvi rit starptautisko nodokļu globālā reformā (tajā skaitā, ESAO/G7 Bāzes erozijas un peļņas novirzīšanas projekts⁶, kura ietvaros tiek būtiski

¹ Šādu mērķi izvirza arī Latvijas politikas veidotāji: piemēram, Likumprojekta „Par Latvijas Republikas valdības un Saūda Arābijas Karalistes valdības konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas attiecībā uz ienākuma un kapitāla nodokļiem un ļaunprātīgas izvairīšanās no nodokļu maksāšanas novēršanu un tās Protokolu” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumā (anotācijā) ir norādīts, ka *Katras Līgumslēdzējas Valsts potenciālajiem investoriem tiks radīts stabilāks nodokļu uzlikšanas režīms otrā Līgumslēdzējā Valstī, gan attiecībā uz uzņēmējdarbības ienākumu, gan arī uz tādiem pasīvajiem ienākumiem kā dividendes, procenti un autoratlīdzības* [..

<http://titania.saeima.lv/LIVS13/SaeimaLIVS13.nsf/0/5FC0ADD4A8CFA20AC22584C70029F85B?OpenDocument#b>

² BRIAN J. ARNOLD. An introduction to tax treaties. UN.

https://www.un.org/development/desa/financing/sites/www.un.org.development.desa.financing/files/2020-06/TT_Introduction_Eng.pdf

³ Finanšu ministrijas mājaslapa. https://www.fm.gov.lv/lv/nodoklu-konvencijas?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F

⁴ UNCTAD. Citēts pēc: Angela Castillo-Murciego and Julio Lopez-Laborda (2019). The effect of double taxation treaties and territorial tax systems on foreign direct investment: evidence for Spain. *Economics: The Open-Access, Open-Assessment E-Journal*, 13 (2019-22): 1–33. <http://dx.doi.org/10.5018/economics-ejournal.ja.2019-22>

⁵ Informatīvais ziņojums “Par Latvijas preču un pakalpojumu eksporta veicināšanas un ārvalstu investīciju piesaistes pamatnostādņu 2013.-2019.gadam gala novērtējumu”. <http://polsis.mk.gov.lv/documents/4376>

⁶ Inclusive Framework on Base Erosion and Profit Shifting. <https://www.oecd.org/tax/beps/>

mainīta starptautisko nodokļu sistēma, tajā skaitā, ar daudzpusējo instrumentu⁷ vienlaikus grozot apmēram 3000 pasaulē noslēgto divpusējo nodokļu konvenciju visā pasaulē, projekts par minimālo UIN likmi pasaulē, projekts par globālo nodokli⁸). Apzinot nodokļu konvenciju un atsevišķu citu darbā apskatīto nodokļu faktoru ietekmi uz ĀTI Latvijā, varēs izdarīt ne tikai secinājumus par nodokļu konvenciju un citu apskatīto nodokļu faktoru iespējamo ietekmi uz ĀTI Latvijā, bet arī par noteiktajām sakarībām starp nodokļu faktoriem un ĀTI Latvijā, kas varētu būt noderīgi veidojot nodokļu politiku.

Turklāt autoram nav zināmi citi darbi, kuros būtu apskatīta nodokļu konvenciju ietekme uz ĀTI Latvijā, savukārt autoram zināmie citās valstīs publicētie pētījumi par nodokļu konvenciju ietekmi uz ĀTI kopumā, neapskata jautājumus, kuri specifiski skartu situāciju Latvijā. Ņemot vērā minēto pētījumu trūkumu, nodokļu konvenciju nozīmi starptautisko nodokļu tiesību jomā, kā arī tām izvirzīto mērķi ĀTI veicināšanā, autors ar šo darbu vēlējās daļēji aizpildīt minēto trūkumu.

Viss minētais bija par pamatu tēmas izvēlei. Tāpat nozīme bija apstāklim, ka autoram ir teorētiskas zināšanas un praktiska pieredze politikas veidošanā (pamatā normatīvo aktu izstrādē) nodokļu (arī starptautisko nodokļu tiesību) jomā, kas autoram ļāva vieglāk identificēt pētāmās problēmas un skaidrot modeļa rezultātus.

Veicot pētījumu, autors izvirzīja šādas hipotēzes:

- līdz iestāšanās ES, nodokļu konvencijām bija lielāka loma kombinētās efektīvās nodokļa likmes uz ārvalstīm izmaksātajām dividendēm (uz nodokļiem, kas maksājami, repatriējot peļņu no Latvijas un investora (uzņēmuma) rezidences valsti) samazināšanā;
- nodokļu konvencijas pozitīvi ietekmē ĀTI Latvijā;
- līdz iestāšanās Eiropas Savienībai, nodokļu konvencijām bija lielāka ietekme uz nodokļu sloga samazināšanu peļņas repatriācijai no Latvijas, līdz ar ko arī uz ĀTI Latvijā;
- lielāka ietekme ir nodokļu konvencijām, kuru rezultātā samazinās nodokļu slogs peļņas repatriācijai no Latvijas uz ĀTI veicoša uzņēmuma rezidences valsti;
- UIN slogs peļņas repatriācijai no Latvijas (kombinētā efektīvā nodokļa likme dividendēm) negatīvi ietekmē ĀTI Latvijā;

⁷ BEPS Action 15 Multilateral Instrument. <https://www.oecd.org/tax/beps/beps-actions/action15/>

⁸ Statement on a Two-Pillar Solution to Address the Tax Challenges Arising from the Digitalisation of the Economy. <https://www.oecd.org/tax/beps/statement-on-a-two-pillar-solution-to-address-the-tax-challenges-arising-from-the-digitalisation-of-the-economy-october-2021.pdf>

- valsts vai teritorijas iekļaušana zemo nodokļu (beznodokļu) valstu un teritoriju sarakstā, dēļ palielinātā nodokļu un administratīvā sloga, asociējas ar ĀTI samazināšanos no attiecīgajām valstīm vai teritorijām uz Latviju.

Darba mērķis ir, pamatojoties uz ĀTI datu, Latvijas spēkā esošo nodokļu konvenciju, Latvijas un ārvalstu investoru valstu nodokļu normatīvo aktu analīzi, izpētīt nodokļu konvenciju un dividenžu aplikšanas ar nodokļiem pārrobežu uzņēmumu struktūrās regulējuma ietekmi uz ĀTI Latvijā, lai iegūtie rezultāti būtu izmantojami nodokļu politikas veidošanai.

Lai sasniegtu darba mērķi, autors veica šādus uzdevumus:

- Izpētīja speciālo literatūru par nodokļu konvenciju un uz ārvalstīm veikto dividenžu aplikšanas ar nodokļiem ietekmi uz ĀTI citās valstīs;
- Izveidoja datu kopu par ĀTI Latvijā sadalījumā pa valstīm, tajā iekļaujot informāciju par visām valstīm, no kurām Latvijā ir veiktas ĀTI 1992. – 2020.gadā;
- Izanalizēja visu spēkā esošo Latvijas noslēgto nodokļu konvenciju saturu attiecībā uz ieturējuma nodokļiem dividendēm un nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas metodi, kas piemērojama ar katru līgumslēdzējvalsti, iegūto informāciju iestrādājot darbā izmantotajā datu kopā;
- Izanalizēja Latvijas uzņēmumu ienākuma nodokļa regulējumu visā pētījuma periodā attiecībā uz Latvijā piemērojamo UIN pamatlikmi un ieturējuma nodokļa likmi uz ārvalstīm izmaksājamajām dividendēm, iegūtos datus iekļaujot darbā izmantojamajā datu kopā;
- Apkopoja informāciju par valstīs, no kurām ir veiktas ĀTI Latvijā, visā pētījuma periodā piemērojamajām UIN likmēm un nodokļu dubultās nodokļu uzlikšanas novēršanas metodēm, iegūtos datus iekļaujot darbā izmantojamajā datu kopā;
- No iegūtajiem datiem katram pētījuma perioda gadam (no 1992. gada līdz 2020.gadam) aprēķināja kombinēto efektīvo nodokļa likmi (gan ņemot vērā nodokļu konvenciju sniegtās priekšrocības, gan neņemot tās vērā) uz katru valsti, no kuras veiktas ĀTI Latvijā katrā;
- Ņemot vērā kombinētās efektīvās nodokļa likmes aprēķinu, aprēķināja nodokļa ietaupījumu (starpību starp maksājamo nodokli neņemot vērā un ņemot vērā nodokļu konvenciju sniegtās priekšrocības) no katras Latvijas spēkā esošās nodokļu konvencijas katrā pētījuma perioda gadā, kā arī identificēja, katru konvenciju kura katrā pētījuma perioda gadā samazināja vai nesamazināja kombinēto efektīvo nodokļa likmi uz ārvalstīm izmaksājamajām dividendēm. Iegūtie rezultāti tika iestrādāti datu kopā;

- Papildināja datu kopu ar informāciju par citiem faktoriem, kas varētu izskaidrot ĀTI no attiecīgās valsts pētījuma periodā (investīciju aizsardzības līguma esamība, dalība ES kopā ar Latviju, valsts vai teritorijas esamība Latvijas izveidotajā zemo nodokļu (beznodokļu) valstu vai teritoriju sarakstā, valsts robežas distance no Latvijas robežas, IKP, IKP uz vienu iedzīvotāju);
- Veica iegūto datu analīzi, izveidojot vairākus paneļa datu modeļus;
- Analizēja paneļa datu modeļu rezultātus kopsakarībā ar citu darba mērķim apkopoto informāciju.

Darba struktūra sastāv no šādiem pamata blokiem:

- 1) Nodaļa par nodokļu konvencijām kā līdzekli ĀTI veicināšanai. Šajā nodaļā tiek aprakstīts teorētiskais pamats par nodokļu konvencijām, to mērķi un mehānismiem, kas izveidoti, lai veicinātu ĀTI. Tāpat, lai skaidrotu nodokļu konvenciju ietekmi uz ĀTI, nodaļā aprakstīta teorija, kas attiecas uz nodokļiem, kas maksājami, repatriējot peļņu uz ārvalstu investora valsti: UIN aprēķināšanas pamatprincips; ieturējuma nodokļu dividendēm piemērošana saskaņā ar nacionālajiem normatīvajiem aktiem un nodokļu konvencijām; vispasaules un teritoriālajās nodokļu sistēmās piemērojamie principi ārvalstīs gūtās peļņas aplikšanai ar nodokļiem; saskaņā ar nacionālajiem normatīvajiem aktiem un nodokļu konvencijām piemērojamās nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas metodes; teorētiskais pamats kombinētās efektīvās nodokļa likmes (nodokļu kopsumma, kas maksājama saistībā ar peļņas repatriāciju (vēl tiek saukta par “nodokļu distanci starp valstīm”).
- 2) Nodaļa ar nodokļu konvenciju un uzņēmumu peļņas repatriācijas uz investora valsti aplikšanas ar nodokļiem ietekmes uz ĀTI Latvijā izvērtējumu. Šajā nodaļā ir detalizēti apraksta informācija, kas iekļauta datu kopā, kā arī skaidroti iemesli attiecīgās informācijas izmantošanai. Tika aprakstīti autora, balstoties uz pirmajā nodaļā veikto teorētisko pamatu, veiktie aprēķini un interpretēti to rezultāti. Nodaļā ir aprakstīts arī paneļa datu modeļu teorētiskais pamats, kā arī izveidoti vairāki paneļa datu modeļi, lai sasniegtu darba mērķi un pārbaudīti darbā izvirzītās hipotēzes. Tāpat nodaļā ir interpretēti paneļa datu modeļu rezultāti un izdarīti secinājumi par darbā izvirzītajām hipotēzēm.
- 3) Nodaļa par pētījuma rezultātu potenciālo izmantošanu nodokļu politikas veidošanā. Lai gan darbs ir vairāk teorētisks, tā secinājumi var tikt ņemti vērā, pieņemot lēmums saistībā ar nodokļu konvenciju slēgšanu, grozīšanu vai denonsāciju, kā arī saistībā ar nodokļu slogu, kas saistīts ar ĀTI veikšanu Latvijā. Šajā nodaļā apskatīta rezultātu potenciālā izmantošana no minētā skatupunkta.

Darbā ir izmantotas šādas pētījuma metodes:

- Elementārās matemātikas metodes, veicot darba mērķim nepieciešamos aprēķinus;
- Matemātiskās statistikas metodes, veicot viendimensiju un daudzdimensiju statistikas apkopojumu izpēti;
- Juridiskās analīzes metode, veicot nodokļu konvenciju, Latvijas un ārvalstu nodokļu normatīvo aktu izpēti datu kopas veidošanai;
- Programmēšanas metode (R programmēšanas valoda), lai, no dažādās datu kopās, nodokļu konvencijās, Latvijas un ārvalstu normatīvajos aktos un interneta resursos iegūtās informācijas, izveidotu darba mērķiem nepieciešamo datu kopu;
- Ekonomiskās un matemātiskās modelēšanas metode – paneļa datu modelis, lai analizētu nodokļu konvenciju, nodokļu un citu faktoru ietekmi uz ĀTI Latvijā.

Pētījuma periods ir 1992. – 2020.gads. Šāds periods ir izvēlēts, ņemot vērā publiski pieejamos datus par ĀIT Latvijā sadalījumā pa valstīm, kā arī autora mērķi vērtēt nodokļu faktoru ietekmi uz ĀTI Latvijā gan vēsturiski, gan par jauniem periodiem. Tāpat maksimāli plašs pētījuma periods, vienlaikus tā ietvaros vērtējot maksimāli plašu valstu skaitu, no kurām veiktas ĀTI Latvijā, ļauj sasniegt precīzākus rezultātus darba mērķa sasniegšanai, jo darba mērķis ir pētīt nodokļu faktoru ietekmi uz ĀTI no visām ārvalstīm, no kurām veiktas ĀTI Latvijā.

Darba mērķiem ir izmantoti Centrālās statistikas pārvaldes un Latvijas Bankas publicētie dati par ĀTI Latvijā sadalījumā pa valstīm. Tāpat tika izmantotas publiski pieejamās datu kopas par citu valstu UIN likmēm, ekonomikas rādītājiem un distanci starp valstīm. Tāpat ir izvērtētas visas spēkā esošās Latvijas noslēgtās nodokļu konvencijas (to spēkā stāšanās gads, ieturējuma nodokļa dividendēm likmes, piemērojamās nodokļa dubultās uzlikšanas novēršanas metodes). Tāpat darbā izmantoti dati par dažādās valstīs piemērojamajām nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas metodēm (un nodokļu piemērošanu uz no ārvalstīm saņemtajām dividendēm) dažādos gados. Darbā datu iegūšanai analizēti Latvijas nodokļu normatīvie akti. Tāpat tika vērtēti pētījumi, kuros vērtēta nodokļu konvenciju un nodokļu faktoru ietekme uz citu valstu ĀTI, kā arī literatūra par nodokļu politiku. Lai veidotu un interpretētu paneļa datu modeli, analizēta attiecīgā literatūra.

1 NODOKĻU KONVENCIJAS KĀ LĪDZEKLIS ĀRVALSTU TIEŠO INVESTĪCIJU VEICINĀŠANAI

1.1 Ārvalstu tiešo investīciju jēdziens un to nozīme valsts ekonomikā

Jautājums par ĀTI nozīmi ekonomikā ir ļoti plašs un detalizēti netiek apskatīts šajā darbā. Taču neapšaubāmi valstis, tajā skaitā Latvija, īsteno politiku ĀTI piesaistīšanai. Tā piemēram, viens no Ekonomikas ministrijas uzdevumiem ir izstrādāt un īstenot eksporta veicināšanas un ārvalstu investīciju piesaistes pasākumus.⁹

1.2 Nodokļu aspektu loma pieņemot investīciju lēmumus

Pieņemot investīciju lēmumu, investors var ņemt vērā dažādus aspektus, tajā skaitā tādus, kas ir saistīti ar nodokļiem. Literatūrā atrodami dažādi viedokļi par nodokļu aspektu ietekmi uz investīciju lēmumiem, tajā skaitā kritizējot nodokļu politiku, kad tā tiek izmantota kā instruments ĀTI veicināšanai.¹⁰ Vienlaikus jau vairākas desmitgades starptautiskajā līmenī ir centieni padarīt nodokļu sistēmu neitrālu.¹¹

Tajā pašā laikā, pasaulē ir izplatīta prakse, kad valstis politikas iniciatīvas uzņēmumu ienākuma nodokļa jomā, kā arī slēdzot nodokļu konvencijas, pamato ar mērķi – veicināt ĀTI.¹²

Attiecībā uz nodokļu konvencijām būtu gan jāmin, ka to galvenā funkcija būtu nodokļu dubultās nodokļu uzlikšanas novēršana, vienlaikus nosakot skaidrus noteikumus attiecībā uz to, kurā valstī saistībā ar kādu ienākumu maksājams nodoklis pārrobežu ekonomiskās aktivitātes gadījumā. Tiek uzskatīts, ka viss minētais veicina arī ĀTI. Detalizētāk par nodokļu konvenciju lomu skatīt 1.3.apakšnodaļā.

1.3 Nodokļu konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma nodokļiem būtība un mērķis

Veicot ārvalstu tiešās investīcijas, investoram jārēķinās ar nodokļu regulējumu gan savas rezidences valstī (rezidences valsts), gan valstī, kurā tiek veiktas investīcijas (resursu

⁹ Ekonomikas ministrijas nolikums. – 5.8.1. punkts. <https://likumi.lv/ta/id/317511-ekonomikas-ministrijas-nolikums>

¹⁰ Shaxson N. Christensen J. Tax Competitiveness – a Dangerous Obsession. Global Tax Fairness. Oxford, 2016. p.265.

¹¹ Ceriori. L. The European Union and Direct Taxation. A solution for a difficult relationship. Routledge Taylor&Francis Group. London and New Yourk. 2015, p.5.

¹² Piemēram, šobrīd Īrijas valdība veic publiskas konsultācijas, apsverot ieviest teritoriālo nodokļu sistēmu, šo lēmumu pamatojot arī ar konkurētspēju ĀTI piesaistīšanā. Detalizētāk skatīt: Public Consultation on a Territorial System of Taxation. <https://www.gov.ie/en/consultation/8c3af-public-consultation-on-a-territorial-system-of-taxation/>

valsts). Abu minēto valstu nacionālais nodokļu regulējums var tikt ierobežots ar nodokļu konvenciju, kuras mērķis parasti ir novērst nodokļu dubulto uzlikšanu (atrunājot, kurā valstī (rezidences vai resursu valstī) kādos gadījumos jāmaksā (uzņēmumu ienākuma vai iedzīvotāju ienākuma) nodoklis, kā arī nosakot citus mehānismus, kuru mērķis ir novērst nodokļu dubulto uzlikšanu, piemēram, samazinot maksājamo nodokli par ienākumu daļā, kādā saistībā ar šo ienākumu nodoklis tika samaksāts otrā valstī (nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas metode – nodokļu kredīts), vai arī atbrīvojot no nodokļa ienākumu, par kuru nodoklis ir samaksāts otrā valstī (nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas metode – atbrīvojums). Tāpat nodokļu konvencijas parasti satur normas, kas, noteiktajos gadījumos ierobežo resursu valsts tiesības aplikēt ar ieturējuma nodokli (konvencijā paredzot maksimāli pieļaujamo nodokļa likmi) noteikta veida maksājumus uz otru valsti (dividendes, procentus, autoratlīdzību (maksājums par nemateriālā īpašuma izmantošanu)), kā arī normas, kas nodokļu maksātājam nodrošina administratīvās procedūras, lai atrisinātu strīdus par nodokļu konvenciju atbilstošu piemērošanu.¹³ Ievērojot minēto, konvencijām būtu jāpadara investīciju veikšanu starp līgumslēdzēju valstu personām pievilcīgāku. Detalizētāk par ar peļņu saistīto nodokļu slogu ĀTI gadījumā, kā arī par nodokļu konvenciju ietekmi uz šo nodokļu slogu, ir apskatīts šā darba nākamajā (1.4.)apakšnodaļā.

1.4 Uz ĀTI attiecināmais ar uzņēmuma peļņu saistītais nodokļu slogs un nodokļu konvenciju loma tā samazināšanā

Investīciju lēmumu potenciāli var ietekmēt dažādi nodokļu aspekti, taču, ņemot vērā, ka investīciju mērķis parasti ir peļņas gūšana, tieši nodokļu slogs, kas attiecas uz peļņu, potenciāli skar visus ĀTI gadījumus, tamdēļ tam bieži vien būtu jābūt svarīgam nodokļu aspektam investīciju lēmuma pieņemšanai. Arī vairākos citos pētījumos nodokļu slogs dividendēm tika izmantots kā ārvalstu tiešo investīciju ietekmējošais faktors (piemēram, Petkova¹⁴ K. 2020, Hong 2018¹⁵, Castillo-Murciego¹⁶). Līdzīgi kā minētajos darbos, darba mērķu sasniegšanai

¹³ Skatīts, piemēram, ESAO Nodokļu paraugkonvencijas (tās teksts parasti tiek izmantots par pamatu, valstīm slēdzot nodokļu konvencijas) 7.pantu (Uzņēmējdarbības peļņa), 10. pantu (Dividendes), 11. pantu (Procenti), 12. pantu (Autoratlīdzība), 23 A un 23 B pantu (Nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas attiecīgi atbrīvošanas un kredīta metode), 25.pantu (Savstarpēja saskaņošanas procedūra). Pieejams: <https://www.oecd.org/ctp/treaties/articles-model-tax-convention-2017.pdf>

¹⁴ K.Petkova, A. Stasio, M.Zagler. On the relevance of double tax treaties. The Author(s) 2019, International Tax and Public Finance (2020) 27:575–605, <https://doi.org/10.1007/s10797-019-09570-9>

¹⁵ Sunghoon Hong. Tax treaties and foreign direct investment: a network approach. 2018. <https://doi.org/10.1007/s10797-018-9489-0>

¹⁶ Castillo-Murciego, Angela; Lopez-Laborda, Julio (2019) : *The effect of double taxation treaties and territorial tax systems on foreign direct investment: Evidence for Spain*, Economics: The Open-Access, Open-Assessment E-Journal, ISSN 1864-6042, Kiel Institute for the World Economy (IfW), Kiel, Vol. 13, Iss. 2019-22, pp. 1-33, <http://dx.doi.org/10.5018/economics-ejournal.ja.2019-22>

(tajā skaitā, 2.nodaļā veiktajiem aprēķiniem) tiek pieņemts, ka investors ir uzņēmums, un gadījumos, kad ir pieejams labvēlīgs nodokļu režīms (samazināta ieturējuma nodokļa likme, vai iespēja neiekļaut apliekamajā ienākumā no ārvalstīm saņemtās dividendes), tas izpilda nosacījumus (kur tādi ir paredzēti), lai kvalificētos labvēlīgākam nodokļu režīmam.

Uzņēmumam, kas ir veicis tiešās investīcijas citas valsts uzņēmumā, jāreķinās ar šādiem nodokļiem, kas attiecas uz peļņas izmaksu investoram:

- 1) uzņēmumu ienākuma nodoklis peļņai, ko guva uzņēmums, kura kapitālā ir veiktas ĀTI;
 - 2) ieturējuma nodoklis par nerezidentam izmaksājamajām dividendēm;
 - 3) nodoklis, kas maksājams investora valstī par no ārvalstīm saņemtajām dividendēm.
- Zemāk apskatīta šo nodokļu būtība, kā arī atrunāti šajā darbā izdarītie pieņēmumi.

1.4.1 Uzņēmumu ienākuma nodoklis peļņai, ko guva uzņēmums, kura kapitālā ir veiktas ĀTI

Kā jau norāda nodokļa nosaukums, šis nodoklis tiek maksāts no uzņēmuma gūtās peļņas. Konkrēti maksāšanas nosacījumi (t.sk., subjekts, kam ir pienākums maksāt nodokli, ar nodokli apliekamais objekts un nodokļa likme) valstu starpā atšķiras, turklāt pastāv arī valstis, kurās nodoklis par uzņēmuma peļņu nav maksājams.

Šā darba ietvaros nozīme ir Latvijā maksājamajam uzņēmumu ienākuma nodoklim. Šobrīd to regulē Uzņēmumu ienākuma nodokļa likums. Nodokļa pamatlíkme ir 20 procenti, bet ar nodokli apliekamā bāze veidojas, summējot taksācijas periodā Latvijā un ārvalstīs aprēķinātos objektus (sadālīto peļņu un nosacīti sadālīto peļņu).¹⁷ Pētāmajā periodā bija spēkā arī likums “Par uzņēmumu ienākuma nodokli”¹⁸ (spēkā periodā no 1995.gada 1.aprīļa līdz 2017.gada 31.decembrim) un likums “Par peļņas nodokli”¹⁹ (spēkā 1991.gada 1.janvāra līdz 1995.gada 31.martam). Uzņēmumu ienākuma nodokļa likmes laika gaitā mainījušās, turklāt parasti spēkā vienlaicīgi ir vairākas likmes, kas piemērojamas dažādiem ar nodokli apliekajiem objektiem. Darba mērķiem par pamatu tika ņemta nodokļa pamatlíkme, jo autors pieņem, ka parasti tai ir lielāka nozīme investīciju lēmuma pieņemšanai, savukārt periodā no 1992.gada līdz 1994.gadam, kad bija spēkā progresīvā nodokļa pamatlíkme (no 15 līdz 65%), kas bija atkarīga no peļņas apmēra, saimnieciskās darbības veida un uzņēmuma mantas sastāva, autors šā darba mērķiem pieņem, ka nodokļa likme atbilst vispārīgai likmei – 25% pieņemot, ka tā bija attiecināma uz lielāko daļu uzņēmumiem, kuros investēja ārvalstu investori, ņemot vērā, ka pārējās likmes attiecas drīzāk uz specifiskiem gadījumiem (uzņēmuma bilancē valsts

¹⁷ Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 4. un 5.pants. <https://likumi.lv/ta/id/292700-uznemumu-ienakuma-nodokla-likums>

¹⁸ Likums “Par uzņēmumu ienākuma nodokli” <https://likumi.lv/ta/id/34094-par-uznemumu-ienakuma-nodokli>

¹⁹ Likums “Par peļņas nodokli” <https://likumi.lv/ta/id/64875-par-peinas-nodokli>

manta, banku darbība vai azartspēļu organizēšana). Šā darba aprēķiniem, tajā skaitā, veidojot paneļa datu modeļus, izmantotās Latvijā pētāmajā periodā spēkā esošās uzņēmumu ienākuma nodokļa likmes, kopsakarā ar nākamajā apakšnodaļā apskatīto Latvijas ieturējuma nodokļa likmi dividendēm, apskatītas 1.pielikumā.

1.4.2 Ieturējuma nodoklis izmaksājot dividendes nerezidentam

Bieži vien valstis paredz nodokli, kas tiek ieturēts, veicot dividenžu izmaksu uz citu valsti. Šāda ieturējuma nodokļa esamība un tā likme tiek uzskatīta par vienu no kritiskiem faktoriem, lai investors izvēlētos attiecīgo valsti, lai tur dibinātu starptautiskās uzņēmumu grupas holdinga uzņēmumu²⁰. Veicot dividenžu izmaksu ES uzņēmumu starpā, ieturējuma nodokli (izpildoties noteiktiem nosacījumiem) nav pieļaujami saskaņā ar Mātes-meitas direktīvas 4.pantu²¹, tamdēļ, sākot ar 2004. gada 1.maiju, kad Latvija iestājās ES, tai būtībā zuda tiesības noteikt ieturējuma nodokli dividendēm, kas tiek izmaksātas uz citu ES dalībvalsti.

Gadījumā, kad starp valstīm ir spēkā nodokļu konvencija, tajā parasti ir noteikts ierobežojums (izpildoties noteiktiem nosacījumiem) ieturējuma nodokļa likmei, bet atsevišķos gadījumos tiek paredzēts, ka tiek piemērota 0 procentu likme. Ieturējuma nodokļa likmes ierobežojums parasti tiek noteikts nodokļu konvencijas 10. pantā.²²

Vērtējot nodokļu konvenciju ietekmi uz ĀTI Latvijā, lielāka nozīme varētu būt tieši ieturējuma nodoklim dividendēm, kas tiek piemērots Latvijā (nevis ārvalstu investora valstī), jo šāds ieturējuma nodoklis sadārdzina peļņas izmaksu no Latvijas ārvalstu investoram. Šobrīd Latvijā ir paredzēts ieturējuma nodoklis dividendēm (20 procentu apmērā) tikai gadījumā, ja izmaksa tiek veikta personām, kuras atrodas, ir izveidotas vai nodibinātas zemu nodokļu vai beznodokļu valstīs vai teritorijās.²³ Zemu nodokļu vai beznodokļu valstis un teritorijas, sadalījumā pa gadiem un ņemot vērā ĀTI Latvijā apjomu no tām, minētas 3 pielikumā esošajā grafikā. Taču pētījuma periodā Latvijā bija spēkā ieturējuma nodoklis dividendēm, kas bija jāmaksā, izmaksājot dividendes jebkuras citas valsts rezidentam (likme sadalījumā pa gadiem redzama 1.pielikuma esošajā grafikā). No 1.pielikumā esošā grafika redzam, ka dividenžu nozīme laika gaitā mazinājās, jo ar 2004.gadu ir atcelts vispārējs ieturējuma nodoklis dividendēm, kura likme bija 10% (skatīt grafika zilo līniju). Tāpat ar 2002.gadu ir no 25% līdz

²⁰ Chris J. Finnerty, Paulus Merks et al Raffaele Russo. Fundamentals of International Tax Planning. 2007 in Amsterdam by IBFD publications, p.100

²¹ Padomes Direktīva (1990. gada 23. jūlijs) par kopēju nodokļu sistēmu, ko piemēro mātesuzņēmumiem un meitasuzņēmumiem, kas atrodas dažādās dalībvalstīs (90/435/EEK) (OV L 225, 20.8.1990, p.6). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A01990L0435-20070101>

²² Skatīt Articles Of The Model Convention With Respect To Taxes On Income And On Capital [as they read on 21 November 2017], <https://www.oecd.org/ctp/treaties/articles-model-tax-convention-2017.pdf>

²³ Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 5.panta sestā daļa.

15% samazinājusies, bet no 2018.gada palielinājusies līdz 20% ieturējuma nodokļa likme dividendēm, kas tiek izmaksātas uz zemo nodokļu valstīm (skatīt grafika sarkano līniju). Turklāt no 3.pielikumā esošā grafika var izsecināt, ka zemu nodokļu vai beznodokļu valstu vai teritoriju saraksts gadu laikā saruka, kā rezultātā potenciāli samazinājās gadījumu skaits, kad ir jāpiemēro ieturējuma nodoklis, izmaksājot uz ārvalstīm dividendes. Ievērojot, ka viena no nodokļu konvencijas priekšrocībām ir iespēja samazināt maksājamo ieturējuma nodokli dividendēm (parasti nodokļu konvenciju 10.pants), bet ieturējuma nodokļa dividendēm nozīme laika gaitā mazinājās, ir paredzams, ka šajā aspektā nodokļu konvenciju nozīme piesaistot ĀTI piesaistīšanā arī mazinājās. Aprēķini par nodokļu konvenciju ietekmi uz nodokļiem kas maksājami saistībā ar peļņas repatriāciju iekļauti 1.4.3.2.apakšnodaļā.

1.4.3 Uzņēmumu ienākuma nodoklis, kas maksājams investora valstī par no ārvalstīm saņemtajām dividendēm

Pasaulē pastāv dažādas pieejas attiecībā uz no ārvalstīm saņemto dividenžu aplikšanu ar uzņēmumu ienākuma nodokli. Galvenās no šīm pieejām ir šādas:

- 1) dividendes ir pilnā apmērā iekļaujamās ar nodokli apliekamajā ienākumā (nav paredzēta nodokļu dubultās uzlikšanas novēršana);
- 2) dividendes ir iekļaujamās ar nodokli apliekamajā ienākumā, taču maksājamais nodoklis tiek samazināts par nodokli, kas saistībā ar šīm dividendēm samaksāts citā valstī (1.4.3.2.apakšnodaļā apskatīti šādi pieeju paveidi: (1) tiešs nodokļu kredīts, (2) netiešs nodokļu kredīts un (3) nodokļu izmaksu atskaitīšana izdevumos);
- 3) dividendes (pilnībā vai daļēji) nav iekļaujamās ar nodokli apliekamajā ienākumā (atbrīvojuma metode).

Pieēja dividenžu aplikšanai ar nodokli visbiežāk ir atkarīga no tā, vai attiecīgajā valstī ir vispasaules vai teritoriālā nodokļu sistēma, kā arī no tā, vai attiecīgajā gadījumā ir paredzēta nodokļu dubultās uzlikšanas novēršana. Zemāk šīs pieejas ir apskatītas nedaudz detalizētāk.

1.4.3.1 Vispasaules nodokļu sistēma pretstatā teritoriālai nodokļu sistēmai

Vispasaules nodokļu sistēmas valsts ar nodokli apliek (i) tās rezidentu vispasaules ienākumu (t.i., tādu, kas iegūts gan šajā valstī, gan ārpus tās teritorijas) un (ii) nerezidentu ienākumus, kas iegūti šīs valsts teritorijā. Šī sistēma ir visizplatītākā pasaulē.²⁴ Ja attiecīgajā gadījumā nav īpaši paredzēts izņēmums, tad no ārvalstīm saņemtās dividendes vispasaules nodokļu sistēmas gadījumā tiek iekļautas ar nodokli apliekamajā ienākumā.

²⁴ Chris J. Finnerty, Paulus Merks et al Raffaele Russo. Fundamentals of International Tax Planning. 2007 in Amsterdam by IBFD publications, p.6.

Savukārt teritoriālās nodokļu sistēmas gadījumā valsts ar nodokli apliek tās rezidentus un nerezidentus, bet tikai saistībā ar ienākumu, kas gūts šajā teritorijā.²⁵ No citas valsts saņemtās dividendes, ņemot vērā to būtību (radušās no avotiem citā valstī), nevar tikt uzskatītas par ienākumu, kas gūts investora valstī, tamdēļ tās nav apliekamas ar nodokli gadījumā, ja investors ir rezidents valstī ar teritoriālo nodokļu sistēmu.

Taču arī vispasaules nodokļu sistēmās bieži tiek paredzēta iespēja neiekļaut ar nodokli apliekamajā ienākumā no ārvalstīm saņemtās dividendes. Visbiežāk tas notiek, kad valsts ievieš tā saucamo “līdzdalības izņēmumu” (*participation exemption*) režīmu dividendēm. “Līdzdalības izņēmuma” režīma būtība ir, ka no ārvalstīm saņemtās dividendes tiek pilnībā vai daļēji atbrīvotas no nodokļa, ja izpildās noteiktie kritēriji: parasti minimālais līdzdalības līmenis ārvalstu uzņēmuma kapitālā (piemēram, 10 procenti), minimāls akciju (kapitāla daļu) turēšanas periods (piemēram, 12 mēneši) vai minimāls investīciju apjoms. Tāpat var būt gadījumi, kad valsts atbrīvo dividendes no aplikšanas ar nodokļiem, neparedzot tam speciālus nosacījumus.²⁶

Jāvērs uzmanība, ka literatūrā termini “vispasaules nodokļu sistēma” un “teritoriālā nodokļu sistēma” ne vienmēr tiek lietoti konsekventi. Dažkārt vispasaules nodokļu sistēmas valstis ar “līdzdalības izņēmuma” režīmu tiek uzskatītas valstīm ar teritoriālo nodokļu sistēmu.²⁷ Šā darba mērķa sasniegšanai nav svarīga attiecīgās valsts klasifikācija kādai no nodokļu sistēmām attiecīgajā gadā, bet gan apstāklim, vai investoram – attiecīgās valsts rezidentam attiecīgajā gadā ir tiesības neietvert ar nodokli apliekamajā ienākumā no Latvijas saņemtās dividendes. Autors 7.pielikumā esošajā tabulā apkopoja informāciju par valstīs, informācija par kurām parādās Centrālās statistikas pārvaldes un Latvijas Bankas publicētajos datos par Latvijā veiktajām ATI, paredzētajām tiesībām neaplikt ar uzņēmumu ienākuma nodokli no ārvalstīm (Latvijas) saņemtās dividendes. No minētās tabulas pirmajām trim kolonnām var izsecināt, vai un no kura gada attiecīgajā valstī ir noteiktas tiesības ar nodokli neaplikt no ārvalstīm saņemtās dividendes, savukārt pēdējās trīs kolonnas norāda uz nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas metodi piemērošanu saskaņā ar nacionālajiem normatīvajiem aktiem vai attiecīgo nodokļu konvenciju.

²⁵ Chris J. Finnerty, Paulus Merks et al Raffaele Russo. Fundamentals of International Tax Planning. 2007 in Amsterdam by IBFD publications, p.6.

²⁶ Informācija ņemta, ņemot vērā IBFD, TaxFoundation, EY u.c. avotus, uz kuru pamata tika veidota 7.pielikumā ietvertā tabula.

²⁷ Piemēram, Castillo-Murciego, Angela; Lopez-Laborda, Julio (2019) : *The effect of double taxation treaties and territorial tax systems on foreign direct investment: Evidence for Spain*, Economics: The Open-Access, Open-Assessment E-Journal, ISSN 1864-6042, Kiel Institute for the World Economy (IfW), Kiel, Vol. 13, Iss. 2019-22, pp. 1-33, <http://dx.doi.org/10.5018/economics-ejournal.ja.2019-22> Evolution of Territorial Tax Systems in the OECD April 2, 2013, PWC. http://www.techceocouncil.org/clientuploads/reports/Report%20on%20Territorial%20Tax%20Systems_20130402b.pdf

Apstākļi, vai atbilstoši attiecīgās valsts regulējumam vai attiecīgai konvencijai tās rezidenti ir jāiekļauj ar nodokli apliekamajā ienākumā no ārvalstīm saņemtās dividendes, var būtiski ietekmēt kopējo nodokļu slogu uzņēmumam kurš veica ārvalstu investīcijas un uzņēmumam, kurā šīs investīcijas tika veiktas, it īpaši gadījumos, kad nodokļu konvencija paredz iesēju piemērot samazināto nodokļa likmi uz ārvalstīm izmaksājamajām dividendēm. Gadījumā, kad investora valstī dividendes nav jāiekļauj investora ar nodokli apliekamajā ienākumā, tad kopējais nodokļu slogs tiek samazināts par starpību starp likumā paredzēto ieturējuma likmi un nodokļu konvencijā paredzēto samazināto ieturējuma nodokļa likmi. Savukārt gadījumā, kad investora valstī no ārvalstīm saņemtās dividendes ir iekļaujamās ar nodokli apliekamajā ienākumā, var rasties situācija, ka visu vai daļu no nodokļa, kas tika atbrīvots saskaņā ar konvenciju investīciju vietas valstī, var nākties samaksāt investora valstī. Detalizētāk minētais ir apskatīts šā darba 2.2.1.apakšnodaļā, vērtējot nodokļu konvenciju ietekmi uz ĀTI Latvijā.

2013.gada pētījumā, kur vērtēta teritoriālo nodokļu sistēmu attīstība 40 gadu griezumā, ir minēts, ka uz 2012.gadu 28 no 34 tā brīža ESAO valstīs bija ieviesta teritoriālā nodokļu sistēma (pēc vairāku citu autoru klasifikācijas – “līdzdalības atbrīvošanas režīms”), turklāt laika periodā no 2002.gada līdz 2012.gadam šādu valstu skaits ir dubultojies.²⁸ Turklāt no 7.pielikumā ietvertās tabulas redzams, ka tendence par labu ārvalstu dividenžu atbrīvošanai no ar nodokli apliekamā ienākuma turpinājās arī pēc 2012.gada, pievienojoties tādām valstīm, kā ASV, Ukrainai, Moldovai un Krievijai. Tāpat no 8.pielikumā ietvertā grafika var secināt, ka pētījuma perioda laikā palielinājās nozīme teritoriālajai nodokļu sistēmai (vai arī nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas metodei – “atbrīvojums”), uz ko norāda 1.kolonnā esošo novērojumu palielinājums gadu no gada, kā arī ĀTI apjomu no šādām valstīm.

Apstāklim, ka arvien vairāk valstis ievieš “līdzdalības izņēmuma režīmu” vai teritoriālo nodokļu sistēmu, būtu:

- 1) jāpalielina nodokļu konvenciju loma situācijās, kad nodokļu konvencija paredz labvēlīgāku ieturējuma nodokļa likmi, nekā nacionālajos normatīvajos aktos, gadījumos, kad investora rezidences valstī ir augstāka UIN likme, nekā ienākuma resursu valstī, kurā ir piemērots ieturējuma nodoklis, jo “līdzdalības izņēmuma režīma” gadījumā vairs neradīsies nepieciešamība par starpību starp resursu valstī samaksāto (arī ar nodokļu konvenciju samazināto) nodokļa likmi un investora valstī piemērojamo nodokļa likmi peļņai gadījumos, kad investora rezidences valstī ir augstāka UIN likme nekā peļņas resursu valstī, ja investora rezidences valstī saskaņā

²⁸ Evolution of Territorial Tax Systems in the OECD, PWC, p. E1

ar nodokļu konvenciju tiek piemērota nodokļa kredīta dubultās nodokļu uzlikšanas novēršanas metode (skatīt 2.2.1. apakšnodaļā ietverto 3. un 4.formulu (gadījumā, kad *max* nosacījums izpildās mātes uzņēmuma rezidences valstī). Šeit gan jāpiebilst, ka ieturējuma nodokļa dividendēm nozīme samazinās, un šobrīd Latvijā tā ir piemērojama vienīgi, veicot izmaksu personai, kas atrodas vai izveidota zemu nodokļu vai beznodokļu valstī vai teritorijā (skatīt 3.pielikumā esošo grafiku), un ar šādām valstīm un teritorijām Latvija nodokļu konvencijas neslēdz;

- 2) jāsamazina nodokļu konvenciju loma gadījumos, kad nodokļu konvencijas paredzēja labvēlīgāku nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas metodi, nekā noteikta nacionālajos normatīvajos aktos, ņemot vērā, ka līdzdalības izņēmuma režīms pēc savas ekonomiskās būtības atbilst atbrīvojuma metodei, un atbrīvojuma metode jau ir vislabvēlīgākā no iespējamajām metodēm (nodokļu konvencijā nav iespējams paredzēt vēl labvēlīgāku metodi).

Tas, vai nodokļu priekšrocības, ko sniedz nodokļu konvencijas, pozitīvi ietekmē ĀTI Latvijā, ir analizēts 2.2.3.5.apakšnodaļā.

1.4.3.2 Nacionālajos normatīvajos aktos u nodokļu konvencijās paredzētās nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas metodes un to ietekme uz nodokļu slogu dividendēm

Tā kā nodokļu dubultā uzlikšana var radīt šķēršļus pārrobežu aktivitātei un brīvai tirdzniecībai, daudzas valstis paredz atbrīvojumu no dubultās nodokļu uzlikšanas (*double tax relief*) nacionālajos normatīvajos aktos un attiecīgajās konvencijās, lai nodrošinātu nodokļu neitralitāti gadījumos, kad to rezidenti veic ārvalstu investīcijas.²⁹

Valstis, kuras paredz atbrīvojumu no dubultās nodokļu uzlikšanas, parasti seko vienam no šādiem principiem: (1) kapitāla eksporta neitralitāte vai (2) kapitāla importa neitralitāte. Atbilstoši pirmajam principam, neitralitāte tiek skatīta no investora rezidences valsts skatupunkta: vienāds nodokļu slogs būtu piemērojams uzņēmumiem, kuri investē vietējā tirgū un uzņēmumiem, kuri investē ārvalstīs. Savukārt atbilstoši otrajam principam, neitralitāte tiek skatīta no tās valsts skatupunkta, kurā tiek veiktas investīcijas: vienāds nodokļu slogs būtu piemērojams uzņēmumiem, kuri investē šajā valstī no ārvalstīm, un vietējiem uzņēmumiem, kuri veic investīcijas savā valstī. Valstis, kuras seko kapitāla eksporta neitralitātes principam, lai novērstu dubulto nodokļu uzlikšanu, parasti piemēro ārvalstu nodokļa kredīta metodi, savukārt valstis, kuras seko kapitāla importa principam, parasti piemēro atbrīvojuma metodi.³⁰

²⁹ Chris J. Finnerty, Paulus Merks et al Raffaele Russo. Fundamentals of International Tax Planning. 2007 in Amsterdam by IBFD publications, p.9.

³⁰ Chris J. Finnerty, Paulus Merks et al Raffaele Russo. Fundamentals of International Tax Planning. 2007 in Amsterdam by IBFD publications, p.9.

Atbrīvojuma metode. Atbilstoši atbrīvojuma metodei, nodokļu maksātāja rezidences valsts atbrīvo no nodokļa ienākumu, kas gūts no avotiem ārvalstīs. Pamatā pastāv divi atbrīvojuma metodes paveidi: “nodokļu atbrīvojuma” un “ ienākuma atbrīvojuma” metode. Saskaņā ar ienākuma atbrīvojuma metodi, ārvalstīs gūto ienākumu rezidences valsts vispār neņem vērā tās nodokļu mērķiem (šī metode tiek piemērota, piemēram, Luksemburgā). Savukārt saskaņā ar nodokļa atbrīvojuma metodi, rezidences valstī no sākuma tiek aprēķināts uzņēmuma vispasaules ienākums, un tad šiem ienākumiem tiek piemērots atbrīvojums vietējā nodokļa apmērā (šī metode tiek piemērota, piemēram, Austrijā, Beļģijā un Nīderlandē).³¹ Darbā esošajos aprēķinos šīs atšķirības atbrīvojuma metodes piemērošanā dažādās valstīs netiek ņemtas vērā, jo tiek pieņemts, ka tām nevajadzētu būtiski ietekmēt investoru lēmumus par ĀTI veikšanu Latvijā.

Par atbrīvojuma metodi būtībā arī jāuzskata iepriekšējā apakšnodaļā (1.4.3.1.) aprakstīto līdzdalības atbrīvojuma režīmu, kad no ārvalstīm saņemtās dividendes netiek iekļautas ar nodokli apliekamajā ienākumā. Tāpat darba mērķiem (aprēķinu veikšanai), tiek pieņemts, ka atbrīvojuma metode tiek piemērota arī valstīs ar teritoriālo nodokļu sistēmu, ņemot vērā, ka atbilstoši ekonomiskai būtībai tiek sasniegts tāds pats rezultāts (no ārvalstīm saņemtās dividendes netiek apliktas ar nodokļiem investora valstī).

Ārvalstu nodokļa kredīta metode.

Atkarībā no valsts vietējā nodokļu regulējuma vai ar attiecīgo valsti spēkā esošas konvencijas (parasti tās 23.panta)³², parasti tiek piemērota viena no šādām ārvalsts nodokļa kredīta metodes sistēmām:

- *Netieša nodokļu kredīta sistēma*, atbilstoši kurai pret vietējo UIN tiek kreditēts³³ ārvalstī samaksātais gan ieturējuma nodoklis dividendēm, gan uzņēmumu ienākuma nodoklis.
- *Tieša nodokļu kredīta sistēma*, atbilstoši kurai pret vietējo (investora) uzņēmumu ienākuma nodokli tiek kreditēts tikai ārvalstī samaksātais ieturējuma nodoklis dividendēm (bet ne UIN peļņai valstī, kurā ir veiktas investīcijas un radās sadalāmā peļņa).

³¹ Chris J. Finnerty, Paulus Merks et al Raffaele Russo. Fundamentals of International Tax Planning. 2007 in Amsterdam by IBFD publications, p.9.

³² Paraugkonvencijas attiecīgie panti un to komentāri ir pieejami.. OECD (2019), Model Tax Convention on Income and on Capital 2017 (Full Version), OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/g2g972ee-en>

³³ Ar terminu “kreditēts” būtu jāsaprot, ka par šo (kreditēto ārvalstu nodokļu) summu nodokļu maksātājam ir tiesības samazināt vietējā uzņēmumu ienākuma nodokļa summu.

- *Nodokļu atskaitīšana* - atbilstoši kurai ārvalstī ieturējuma nodokli dividendēm atļauts uzskatīt par izdevumiem, kas samazina vietējā uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzi. Šāda sistēma tiek piemērota samērā reti.³⁴

Nodokļu Paraugkonvenciju 23B panta redakcija, kas parasti tiek ņemta par pamatu, valstīm uzsākot pārrunas par to divpusējās konvencijas panta par nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanu, paredz tieša kredīta sistēmu, attiecībā uz dividendēm paredzot kreditēt tikai otrā valstī samaksāto ieturējuma nodokli (bet ne otrā valstī samaksāto UIN par peļņu). Taču, lai veicinātu ārvalstu tiešās investīcijas un novērstu ekonomisko nodokļu dubulto uzlikšanu (lai saistībā ar to pašu peļņu netiktu samaksāts uzņēmumu ienākuma nodoklis abās valstīs), daudzas valstis attiecīgajā nodokļu konvencijas pantā vai savā nacionālajā regulējumā paredz netiešo kredīta sistēmu (ļaujot kreditēt arī ārvalstu UIN par peļņu).³⁵ Arī Latvijas noslēgtajās nodokļu konvencijās netiešā kredīta metode parādās salīdzinoši bieži (skatīt 7.pielikuma kolonnu “LV Konv 23.p”, kurā minēta metode, kāda atbilstoši konvencijai piemērojama attiecīgajā valstī attiecībā uz no Latvijas saņemtajām dividendēm).

Lai novērstu nodokļu dubulto uzlikšanu un veicinātu vienoto tirgu Eiropas Savienībā, saskaņā ar Mātes-meitas direktīvu³⁶ ES dalībvalstīm savā starpā jāizmanto vai nu atbrīvojuma metodi (no ārvalstīm saņemtās dividendes neiekļauj apliekamajā vispār), vai netiešā kredīta metodi (nodokli samazina gan par ārvalstī samaksāto ieturējuma nodokli dividendēm, gan par ārvalstī samaksāto uzņēmumu ienākuma nodokli).³⁷ Minētais apstāklis tika ņemts vērā atbilstoši 2.2.1.apakšnodaļai veicot aprēķinus “nodokļu distancei” starp Latviju un katru citu ES dalībvalsti gados, kad abas valstis kopā bija ES dalībvalstis (skatīt arī 7.pielikumā ietverto tabulu).

Atbilstoši šobrīd spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem, Latvijā ir vispasaules nodokļu sistēma³⁸, bet no ārvalstīm saņemtās dividendes Latvijas rezidenti neiekļauj to ar nodokli apliekamajā ienākumā, ja saistībā ar šīm dividendēm ir samaksātas nodoklis, izņemot, ja dividendes saņemtas no personas, kas atrodas, ir izveidota vai nodibināta zemu nodokļu vai beznodokļu valstīs vai teritorijās.³⁹ Šis apstāklis gan tiešā veidā samazina 2.2.1.apakšnodaļā

³⁴ Salvador Barrios, Harry Huizinga, Luc Laeven, Gaëtan Nicodème, International taxation and multinational firm location decisions, 14 July 2012, p.950

³⁵ OECD (2019), Model Tax Convention on Income and on Capital 2017 (Full Version), OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/g2g972ee-en> – p.C(23)-25

³⁶ Padomes Direktīva (1990. gada 23. jūlijs) par kopēju nodokļu sistēmu, ko piemēro mātesuzņēmumiem un meitasuzņēmumiem, kas atrodas dažādās dalībvalstīs (90/435/EEK) (OV L 225, 20.8.1990, p.6). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A01990L0435-20070101> - 4.panta pirmā daļa

³⁷ Cerioni L Cerioni. L. The European Union and Direct Taxation. A solution for a difficult relationship. Routledge Taylor&Francis Group. London and New Yourk. 2015. P.27.

³⁸ Uzņēmumu ienākuma nodokļa likums – 4.panta pirmā daļa.

³⁹ Uzņēmumu ienākuma nodokļa likums – 6.pants.

apskatīto “nodokļu distanci” gadījumā, kad ĀTI plūst no Latvijas, nevis uz Latviju, tamdēļ tas netika ņemts vērā, aprēķinot nodokļu distanci, vērtējot investīciju veikšanu no ārvalstu uzņēmumiem Latvijas uzņēmumu kapitālā.

1.5 Latvijas noslēgtās nodokļu konvencijas un to loma nodokļu normatīvo aktu piemērošanā

Latvijai pētījuma periodā spēkā bija nodokļu konvencijas ar 63.valstīm. No 62. no tām pētījuma periodā ir veiktas ĀTI Latvijā. Minētās valstis ir norādītas šā darba 2. pielikumā esošajā grafikā.

Latvijas nodokļu konvenciju galvenā funkcija ir noregulēt ar nodokļu aplikšanu saistītus jautājumus darījumos ar pārrobežu elementu, tajā skaitā novēršot nodokļu dubulto uzlikšanu, kā arī noteikt procedūras, kas nodrošina šo minēto nodokļu konvenciju funkciju īstenošanu.

2 NODOKĻU KONVENCIJU UN UZŅĒMUMU PEĻNAS REPATRIĀCIJAS UZ INVESTORA VALSTI APLIKŠANAS AR NODOKĻIEM IETEKMES UZ ĀRVALSTU TIEŠAJĀM INVESTĪCIJĀM IZVĒRTĒJUMS

2.1 Pētījumi par nodokļu konvenciju ietekmi uz ārvalstu tiešajām investīcijām

Pētījumu par nodokļu konvenciju ietekmi uz ĀTI nav daudz, taču autors šajā nodaļā apskata dažus, kuriem visvairāk līdzinās autora veiktais pētījums.

Angela Castillo-Murciego un Julio Lopez-Laborda pētījums.

Angela Castillo-Murciego un Julio Lopez-Laborda, 2019.gadā veica pētījumu par nodokļu konvenciju un teritoriālo nodokļu sistēmu ietekmi uz ĀTI Spānijā.⁴⁰ Autoru pētījuma periods aptvēra 1993. – 2013.gadu, un autori pētīja nodokļu konvenciju ietekmi uz ĀTI Spānijā, kā arī Spānijas veiktās ĀTI citās valstīs. Kā metodi autori izmantoja panelu datu modeli. Kā galvenais atkarīgais mainīgais tika izmantoti logaritmēti ĀTI dati, bet kā galvenie regresori – nodokļu konvenciju esamības fakts attiecīgajā gadā, kā arī nodokļu ietaupījums, kas veidojas, nodokļu konvencijai mijiedarbojoties ar otrajā valstī esošo teritoriālo nodokļu sistēmu (šā darba mērķiem, ņemot vērā 1.4.3.apakšnodaļā ietvertu skaidrojumu, ar teritoriālo nodokļu sistēmu saprot arī gadījumus, kad valsts ir ieviesusi “līdzdalības izņēmuma sistēmu”, kā arī, kad saskaņā ar likumu vai attiecīgo nodokļu konvenciju attiecīgajā valstī tiek piemērota nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas metode – “atbrīvojums”). Arī autors šajā darbā izmantoja konvencijas esamības faktu kā ĀTI ietekmējošo faktoru no attiecīgās valsts, savukārt informāciju teritoriālās nodokļu sistēmas esamību kā faktoru autors tiešā veidā neizmantoja, jo izmantoja to, lai aprēķinātu “nodokļu distanci” starp Latviju un otru valsti (kombinēto efektīvo nodokļa likmi), un tad šo “nodokļu distanci” autors šajā darbā izmantoja gan kā regresoru, gan lai veiktu aprēķinus ar mērķi identificēt tās nodokļu konvencijas, kuras nodrošināja nodokļu ietaupījumu. Tāpat “nodokļu ietaupījumu no konvencijas” autors aprēķināja ņemot vērā ne tikai faktu par teritoriālās nodokļu sistēmas esamību, bet arī ņemot vērā citas nodokļu dubultās novēršanas metodes, kas piemērotas attiecīgajās investoru valstīs. Autori apskatītajā pētījumā secināja, ka nodokļu konvencijas esamības fakts pozitīvi ietekmē ĀTI Spānijā (koeficients 0,57, standartnovirze 0,20, nozīmīguma līmenis 0,01), kā arī secināja, ka teritoriālo nodokļu sistēmu dēļ esošais “nodokļu ietaupījums” pozitīvi ietekmē ĀTI, kas tiek veiktas no Spānijas uz citām valstīm, bet neietekmē ĀTI, kas veiktas no citām valstīm uz Spāniju.

⁴⁰ Castillo-Murciego, Angela; Lopez-Laborda, Julio (2019) : *The effect of double taxation treaties and territorial tax systems on foreign direct investment: Evidence for Spain*, Economics: The Open-Access, Open-Assessment E-Journal, ISSN 1864-6042, Kiel Institute for the World Economy (IfW), Kiel, Vol. 13, Iss. 2019-22, pp. 1-33, <http://dx.doi.org/10.5018/economics-ejournal.ja.2019-22>

Autori nodokļu konvencijas sadalīja divās grupās, izdalot jaunās konvencijas un vecās. Autoru veidotais modelis uzrādīja statistiski nozīmīgu līmeni pozitīvai nodokļu konvenciju ietekmei uz ĀTI Spānijā tikai gadījumā ar vecām konvencijām.

K.Petkovas, A. Stasio un M. Zagler pētījums.

K.Petkovas, A Stasio un M. Zagler 2019.gadā veica pētījumu par nodokļu konvenciju ietekmi uz ĀTI.⁴¹ Autoru pētījuma periods aptvēra 2005. – 2012.gadu, kurā tika vērtētas nodokļu konvencijas 138 valstu starpā. Datus autori bija ieguvuši gan komerciālajā datubāzē, gan vākuši paši, analizējot dažādus avotus. Autori apskatīja datus arī kā “tīklu” (veicot arī tīkla analīzi), vērtējot visīsākās “nodokļu distances” arī gadījumos, kad kādas valsts investors iegulda otrās valsts uzņēmuma kapitālā izmantojot trešās valsts uzņēmumu. “Nodokļu distances” rādītājs tika izmantots, lai identificētu tās nodokļu konvencijas, kas potenciāli nodrošina zemāku nodokļu slogu, sagrupējot nodokļu konvencijas “nerelevantajās”, “relevantajās” un “ļoti relevantajās”. Autori nonāca pie secinājuma, ka “ļoti relevantās” konvencijas statistiski nozīmīgi pozitīvi ietekmē ĀTI, savukārt “nerelevantās” nodokļu konvencijas nesniedz statistiski nozīmīgu ietekmi.

Autors savā pētījumā daļēji izmantoja apskatītajā pētījumā esošo metodoloģiju, lai aprēķinātu “nodokļu distanci” starp Latviju un citām valstīm. Autors gan neveica nodokļu konvenciju netiešās ietekmes izpēti.

S.Barrios, H. Huizinga, L. Laeven, G. Nicodème⁴² pētījums par starptautisko uzņēmumu grupu lēmumiem veidot meitas uzņēmumus ārvalstīs, ņemot vērā nodokļu faktorus. Autori izmantoja mikrodatus par uzņēmumu grupām Eiropā laika periodā no 1999.gada līdz 2003.gadam. Šajā pētījumā autori aprakstīja metodoloģiju “nodokļu distances” aprēķināšanai, ko izmantoja autors arī savā darbā. Autoru galvenie secinājumi ir saistīti ar to, ka valstis, kas ievieš teritoriālo nodokļu sistēmu, ir ieguvējas attiecībā uz ĀTI piesaistīšanu.

Rofi Cahyono pētījums par nodokļu konvenciju ietekmi uz ĀTI Indonēzijā⁴³.

Autors vērtēja nodokļu konvenciju ietekmi uz ĀTI Indonēzijā. Tika izmantoti dati par ĀTI Indonēzijā laika periodā no 1990.gada līdz 2016.gadam. Kā ietekmējošais faktors tika izmantotas ĀTI Indonēzijā (logaritmēti dati), bet kā galvenais ietekmējošais faktors – nodokļu konvencijas esamības fakts, kā arī konvencijas vecums attiecīgajā gadā. Kā metode, tika izmantots paneļu datu modelis (fiksētā efekta modelis, līdzīgi, kā izmantots šajā darbā). Autors nonāca pie secinājuma, ka statistiski nozīmīgi ĀTI Indonēzijā ietekmē gan nodokļu konvencijas

⁴¹ K.Petkova, A.Stasio, M. Zagler. On the relevance of double tax treaties. The Author(s) 2019, International Tax and Public Finance (2020) 27:575–605, <https://doi.org/10.1007/s10797-019-09570-9>

⁴² S.Barrios, H. Huizinga, L. Laeven, G. Nicodème. International taxation and multinational firm location decisions. Journal of Public Economics, 2012.

⁴³ Rofi Cahyono. The Effect of Tax Treaty on Foreign Direct Investment Activity: Indonesia Overview. International Institute of Social Sciences. The Hague. 2020.

esamības fakts koeficients 0,84, standartnovirze 0,10, nozīmīguma līmenis 0,01, gan tās vecums (koeficients 0,07, standartnovirze 0,004, nozīmīguma līmenis 0,01).

2.2 Nodokļu konvenciju ietekmes uz ārvalstu tiešajām investīcijām Latvijā izvērtējums

2.2.1 Nodokļu konvenciju loma nodokļu sloga samazināšanā attiecībā uz peļņas repatriāciju

Kā tika apskatīts šā darba 1.4.apakšnodaļā, investoram, repatriējot peļņu no valsts, kur tas ir veicis ĀTI, saistībā ar nodokļu izmaksām, ir jārēķinās galvenokārt ar šādiem apstākļiem: (1) UIN valstī, kur ir veiktas ĀTI; (2) Ieturējuma nodoklis uz ārvalstīm izmaksātajām dividendēm; (3) tas, vai un kādā veidā investora rezidences valsts novērs dubulto nodokļu uzlikšanu. Nodokļu konvencija nevar ietekmēt pirmo no nosauktajiem aspektiem (UIN likmi investīciju valstī), taču var ietekmēt abus pārējos: var tikt paredzēta samazinātā ieturējuma nodokļa likme uz ārvalstīm izmaksātajām dividendēm, kā arī nodokļu konvencija var paredzēt otras līgumslēdzējas valsts rezidentam tiesības izmantot nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas metodi, kas ir labvēlīgāka, nekā paredzēta nacionālajā normatīvajā aktā. Lai novērtētu nodokļu konvenciju ietekmi uz nodokļu slogu peļņas repatriācijai no Latvijas un ārvalstu investora rezidences valsti, nepieciešams aprēķināt nodokļu slogu pētījumā apskatītajā periodā saskaņā ar nacionālajiem normatīvajiem aktiem, un gadījumos, kad ar attiecīgo valsti attiecīgajā gadā Latvijai ir spēkā nodokļu konvencija, aprēķināt nodokļu slogu, ņemot vērā nodokļu konvencijā paredzētās priekšrocības. Šādā veidā izdosies identificēt nodokļu konvencijas, kas noteiktajos pētījuma perioda gados samazinās nodokļu slogu, un tādas konvencijas, kuras nodokļu slogu peļņas repatriācijai nesamazinās. No iegūtajiem rezultātiem autors izveidoja mainīgos datu kopai, lai, 2.2.3.5.apakšnodaļā šos mainīgos iekļaujot modelī, pārbaudītu ietekmi uz ĀTI Latvijā nodokļu konvencijām atkarībā no tā, vai tās samazina nodokļu slogu peļņas repatriācijai.

Minētā uzdevuma izpildei, autors izmanto mainīgo “nodokļu distance”. Šā mainīgā aprēķināšanai autors balstās uz metodoloģiju, kas izmantota K.Petkovas⁴⁴, kā arī S. Barrios⁴⁵ pētījumos. Būtībā, ar “nodokļu distanci” saprot izmaksas, kas rodas, uzņēmumu peļņu izmaksājot no vienas valsts uzņēmumam otras valsts uzņēmumam. Aprēķiniem tiek ņemts vērā,

⁴⁴ K.Petkova¹, A. Stasio, M.Zagler. On the relevance of double tax treaties. The Author(s) 2019, International Tax and Public Finance (2020) 27:575–605, <https://doi.org/10.1007/s10797-019-09570-9>

⁴⁵ Castillo-Murciego, Angela; Lopez-Laborda, Julio (2019) : *The effect of double taxation treaties and territorial tax systems on foreign direct investment: Evidence for Spain*, Economics: The Open-Access, Open-Assessment E-Journal, ISSN 1864-6042, Kiel Institute for the World Economy (IfW), Kiel, Vol. 13, Iss. 2019-22, pp. 1-33, <http://dx.doi.org/10.5018/economics-ejournal.ja.2019-22>

ka izmaksas abu valstu uzņēmumiem sastāv no uzņēmumu ienākuma nodokļa peļņai un ieturējuma nodokļa dividendēm, ko maksā uzņēmums, kurā ir veiktas ĀTI (šā darba ietvaros – Latvijas rezidenta nodokļa izmaksas), kā arī ĀTI veicoša ārvalstu uzņēmuma uzņēmumu ienākuma nodokļa, ko tas maksā saistībā ar no Latvijas saņemtajām dividendēm. Atkarībā no nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas metodes (rm)⁴⁶, kas tiek piemērota investora rezidences valstī R (šā darba gadījumā – ĀTI veicoša uzņēmuma valstī) dividenžu ienākumam no resursu valsts S (šā darba gadījumā – Latvijā), kombinētā efektīvā nodokļa likme $t_{RS}(rm)$ (šā darba mērķiem, arī “nodokļu distance”) abiem uzņēmumiem var tikt definēta šādi⁴⁷:

$$t_{RS}(\text{nav paredzēta } rm) = 1 - (1 - t_S)(1 - w_{SR}) + t_R - t_{SR} \quad [1]$$

$$t_{RS}(\text{nodokļu atskaitīšana}) = 1 - (1 - t_S)(1 - w_{SR})(1 - t_R) \quad [2]$$

$$t_{RS}(\text{tiešais nodokļu kredīts}) = \max\{1 - (1 - t_S)(1 - w_{SR}), 1 - (1 - t_S)(1 - t_R)\} \quad [3]$$

$$t_{RS}(\text{netiešais nodokļu kredīts}) = \max\{1 - (1 - t_S)(1 - w_{SR}), t_R\} \quad [4]$$

$$t_{RS}(\text{atbrīvojuma metode}) = 1 - (1 - t_S)(1 - w_{SR}) \quad [5]^{48}$$

kur t_S – ir uzņēmumu ienākuma nodoklis resursu valstī (valstī, kurā ir veiktas ĀTI, (šā darbā mērķiem – Latvijā)), t_R – uzņēmumu ienākuma nodoklis investora rezidences valstī un w_{SR} – ieturējuma nodoklis par dividendēm resursu valstī (darba mērķiem – Latvijā).

Liela daļa datu kopā esošo valstu pētījuma periodā izmanto atbrīvojuma metodi (pēc ekonomiskās būtības tai atbilst arī “līdzdalības atbrīvojuma nodokļu režīms”, teritoriālo nodokļu sistēmu pieeja ārvalstu dividenžu aplikšanai ar nodokli un jebkurš cits gadījums, kad valsts atbrīvo tās rezidentus no nodokļa par no ārvalstīm saņemtajām dividendēm (skatīt darba 1.4.3.1apakšodaļu)), kad ar uzņēmumu ienākuma nodokli neapliek no ārvalstīm saņemtās dividendes (5.formula) - skatīt arī 7.pielikumu. Pārējās valstis no ārvalstīm saņemtās dividendes apliek ar uzņēmumu ienākuma nodokli t_R . Lielākā daļa no šīm valstīm šajā gadījumā (gan pamatojoties uz nacionālajām tiesību normām, gan atbilstoši ar Latviju spēkā esošai nodokļu konvencijai (skatīt 7.pielikumu)) novērš nodokļu dubulto uzlikšanu, pret šajās valstīs maksājamo nodokli kreditējot resursu valstī samaksāto nodokli sadalīto dividenžu apmērā (tiešais nodokļu kredīts, 3.formula). Šāds nodokļa kredīts parasti tiek ierobežots ar nodokļa

⁴⁶ Par tām skatīt (1.4.3.2. apakšodaļu)

⁴⁷ K.Petkova1, A. Stasio, M.Zagler. On the relevance of double tax treaties. The Author(s) 2019, International Tax and Public Finance (2020) 27:575–605, <https://doi.org/10.1007/s10797-019-09570-9> - p.580.

⁴⁸ Tika izmantotas formulas no K.Petkovas (K.Petkova1, A. Stasio, M.Zagler. On the relevance of double tax treaties. The Author(s) 2019, International Tax and Public Finance (2020) 27:575–605, <https://doi.org/10.1007/s10797-019-09570-9>) – p.579, kā arī Castillo-Murciego, Angela; Lopez-Laborda, Julio (2019) : *The effect of double taxation treaties and territorial tax systems on foreign direct investment: Evidence for Spain*, Economics: The Open-Access, Open-Assessment E-Journal, ISSN 1864-6042, Kiel Institute for the World Economy (IfW), Kiel, Vol. 13, Iss. 2019-22, pp. 1-33, <http://dx.doi.org/10.5018/economics-ejournal.ja.2019-22> – p.950.

summu, kas maksājama rezidences valstī (valstī, kura piemēro atbrīvojumu no nodokļu dubultās uzlikšanas. Citos gadījumos tiek pieļauts arī netiešais nodokļu kredīts (4.formula), kad kreditēt var gan dividendes, gan saistībā ar tām samaksāto uzņēmumu ienākuma nodokli resursu valstī. Retos gadījumos, valstis nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanai nepiemēro ne atbrīvojuma metodi, ne kādu no nodokļa kredīta metodēm, bet gan ļauj ārvalstīs samaksātos nodokļus uzskatīt par izdevumiem, kas samazina ar nodokli apliekamo ienākumu (nodokļu atskaitīšana, 2.formula). Visbeidzot, dažas (biežāk mazāk attīstītas) valstis neparedz nekādu atbrīvojumu no nodokļu dubultās uzlikšanas (1.formula), kā rezultātā no ārvalstīm saņemtās dividendes tiek apliktas ar nodokli pilnā apmērā.

Tabula 2-1. atspoguļos nodokļu aprēķināšanas piemēru resursu un rezidences valstī ĀTI gadījumā atkarībā no piemērojamās metodes nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanai.

Tabula 2-1.

Nodokļu aprēķināšanas piemērs resursu un rezidences valstī ĀTI gadījumā atkarībā no piemērojamās metodes nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanai⁴⁹

Metode:	Nav atbrīvojuma	Atskaitīšana	Tiešs kredīts	Netiešs kredīts	Atbrīvošana
<i>Resursu valsts nodokļi</i>					
Meitas uzņēmuma peļņa	100	100	100	100	100
Resursu valsts UIN 20% (a)	20	20	20	20	20
Sadalītās dividendes	80	80	80	80	80
Ietur. nodoklis 10% (b)	8	8	8	8	8
<i>Rezidences valsts nodokļi</i>					
Saņemtās dividendes	72	72	72	72	72
Ar nodokli apliekamā bāze	80	72	80	100	0
Rezidences valsts UIN 50%	40	36	40	50	0
Ārvalstu nodokļa kredīts	0	0	8	28	0
Neto UIN (c)	40	36	32	22	20
Resursu valsts UIN (a)	20	20	20	20	20
Nodokļi peļņas repatriācijai (b+c)	48	44	40	30	8
Nodokļu distance d_{SR}	60%	55%	50%	37,5%	10%
Kombinētā efektīvā nodokļa* likme t_{SR}	68%	64%	60%	50%	28%
Peļņa pēc nodokļiem	32	36	40	50	72

Tabula 2-1. kombinētā efektīvā nodokļa likme tiek aprēķināta atbilstoši šajā nodaļā aprakstītajām formulām (1. līdz 5. formula), un ar to tiek arī saprasta “nodokļu distance” starp abām valstīm. Attiecībā uz katru datu kopā esošu valsti katram pētījuma gadam autors “nodokļu distanci” peļņas repatriācijai no Latvijas uz attiecīgo valsti. Aprēķins tiek veikts gan ņemot vērā attiecīgajā gadā ar attiecīgo valsti Latvijai spēkā esošu nodokļu konvenciju, gan pieņemot, ka šāda konvencija nav. Sākot ar 2018.gadu Latvijā mainījās UIN aprēķināšanas kārtība: ja

⁴⁹ Atveidots no K.Petkova1, A. Stasio, M.Zagler. On the relevance of double tax treaties. The Author(s) 2019, International Tax and Public Finance (2020) 27:575–605, <https://doi.org/10.1007/s10797-019-09570-9> - p.581.

iepriekš nodoklis tika piemērots “peļņai pirms nodokļa”, savukārt dividendēs varēja izmaksāt peļņu, kas veidojās pēc tam, kad saistībā ar to bija samaksāts UIN, tad sākot ar 2018. gadu, dividendēs izmaksā peļņu, kas veidojas pirms UIN nomaksas, taču šīs izmaksājamās dividendes uzskata par ar nodokli apliekamo objektu, un nosakot budžetā maksājamo nodokli, šo objektu dala ar koeficientu 0,8.⁵⁰ Minētais matemātiski palielina efektīvo nodokļa likmi līdz ar ko arī nodokļu slogu ārvalstu investoram, taču vienlaikus darbojas apstākļi, kas nodokļu slogu investoram samazina – apstākļi, ka UIN nav jāmaksā, ja peļņa netiek sadalīta. Autors darba mērķiem pieņem, ka abi šie pretējā virzienā vērstītie spēki ir vienlīdzīgi, līdz ar to “nodokļu distanci” 2018. un turpmākajiem gadiem rēķina pēc tādas pašas metodoloģijas (1. – 5. formula), kā periodiem pirms 2018.gada. Pretējā gadījumā, ņemot vērā aprēķinu metodoloģijas atšķirību, būtu jāpieņem, ka sākot ar 2018. gadu būtiski pieaugtu nodokļu slogs Latvijā, līdz ar ko palielinātos šajos periodos “nodokļu distance” starp Latviju un pārējām valstīm, kas, autora skatījumā neatboguļotu realitāti, kā arī, varētu negatīvi ietekmēt darba rezultātu interpretāciju attiecībā uz nodokļu distances ietekmi uz FDI Latvijā. Ņemot vērā minēto, autors “nodokļu distances” aprēķināšanai metodoloģiju piemēroja konsekventi visam pētījuma periodam.

2.2.2 Izmantotie dati

Kopā darbā ir mainīgie.. dažādiem avotiem... ņemti gan no datu bāzēm, gan veidoti, izmantojot normatīvajos aktos un internetā pieejamo informāciju. Zemāk Tabula 2-2. sniedz vispārīgu ieskatu datus iekļautajos mainīgajos, savukārt zem tabulas sniegts detalizētāks apskats. Turklāt galvenās datu kopas statistikas kopsavilkums atrodams 6.pielikumā.

Tabula 2-2

Galvenajā datu kopā iekļautie mainīgie un to vispārīgs raksturojums⁵¹

Mainīgā nosaukums	Vispārīgs raksturojums	Izmantošanas mērķis
<i>FDI</i>	ĀTI Latvijā no attiecīgās valsts	Potenciālais atkarīgais mainīgais. Darbā izmantots, lai to logaritmēt pirms iekļaušanas modelī.
<i>FDI_log</i>	ĀTI Latvijā no attiecīgās valsts	Modelī izmantots kā atkarīgais mainīgais.

⁵⁰ Uzņēmumu ienākuma nodokļa 4.panta otrā un devītā daļa.

⁵¹ Autora veidota tabula.

<i>teritorija</i>	Valsts vai teritorija	Modelī izmantots, lai identificētu valsti, no kuras tiek veiktas ĀTI Latvijā.
<i>Year</i>	Gads	Izmantots kā laika dimensija modelī.
<i>Konv</i>	Konvencijas esamības fakts	Izmantots, lai vērtētu konvencijas esamības fakta ietekmi uz ĀTI no attiecīgās vasts.
<i>KonvPiemGads</i>	Konvencijas piemērošanas gads	Izmantots, lai datu kopā aprēķināt, cik gadi attiecīgajā gadā ir spēkā nodokļu konvencija.
<i>KonvGadi</i>	Konvencijas vecums	Izmantots, lai modelī pētītu, vai konvenciju ietekme uz ĀTI palielinās ar gadiem.
<i>CIT_LV</i>	UIN likme Latvijā	Izmantots “nodokļu distances” starp Latviju un citām valstīm aprēķināšanai.
<i>WhtDivLv</i>	Latvijas ieturējuma nodoklis dividendēm	Izmantots “nodokļu distances” starp Latviju un citām valstīm aprēķināšanai.
<i>WhtDtt10a</i>	Ieturējuma nodokļa maksimāli pieļaujamā likme atbilstoši nodokļu konvencijai.	Izmantots “nodokļu distances” starp Latviju un citām valstīm aprēķināšanai.
<i>CIT_foreign</i>	UIN likme attiecīgajā valstī	Izmantots “nodokļu distances” starp Latviju un citām valstīm aprēķināšanai.
<i>DomTaxRel</i>	Nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas metode saskaņā ar attiecīgās valsts nacionālajiem normatīvajiem aktiem.	Izmantots “nodokļu distances” starp Latviju un citām valstīm aprēķināšanai.
<i>DttTaxRel</i>	Nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas	Izmantots “nodokļu distances” starp Latviju un citām valstīm aprēķināšanai.

	metode saskaņā ar attiecīgo nodokļu konvenciju.	
<i>FavourTaxRel</i>	Labvēlīgākā pieejamā dubultās uzlikšanas novēršanas metode (starp nacionālajā likumā un konvencijā noteikto)	Izmantots “nodokļu distances” starp Latviju un citām valstīm aprēķināšanai.
<i>TaxDistWithDTT</i>	“Nodokļu distance” ņemot vērā nodokļu konvenciju.	Izmantots kā ietekmējošais faktors, lai pētītu ar peļņas repatriāciju saistīto nodokļu ietekmi uz ĀTI Latvijā.
<i>TaxDistIgnoringDTT</i>	“Nodokļu distance” neņemot vērā nodokļu konvenciju.	Izmantots lai identificētu “nodokļu ietaupījumu” no konvencijas un identificētu nodokļu konvencijas, kas samazina “nodokļu distanci” un konvencijas, kuras “nodokļu distanci” nesamazina.
<i>TaxSavingPpDTT</i>	“nodokļa ietaupījums”	Starpība starp faktisko “nodokļu distanci” un tādu, kāda būtu, ja nebūtu spēkā attiecīgā nodokļu konvencija.
<i>DivRelevantDTT</i>	Nodokļu konvencija, kura samazina “nodokļu distanci”	Izmantots, lai salīdzinātu konvenciju ietekmi atkarībā no tā, vai tās samazina “nodokļu distanci”.
<i>DivIrrelevantDTT</i>	Nodokļu konvencija, kura samazina “nodokļu distanci”	Izmantots, lai salīdzinātu konvenciju ietekmi atkarībā no tā, vai tās samazina “nodokļu distanci”.
<i>BlacklistLv</i>	Valsts esamība zemo valstu un teritoriju sarakstā.	Izmantots, lai aprēķinātu piemērojamo ieturējuma nodokli dividendēm “nodokļu distances” aprēķināšanai.
<i>ofc</i>	Ārvalstu finanšu centrs	Bija paredzēts izmantot kā ietekmējošo faktoru, taču, ņemot vērā, ka fiksēto efektu modelī nevar izmantot faktorus, kas nemainās indivīda līmenī (<i>within</i>), tad netika izmantots.

<i>euLV</i>	Valsts esamība ES kopā ar Latviju	Izmantots modelī, lai izskaidrotu ĀTI apjomu Latvijā no attiecīgās valsts.
<i>InvestLig</i>	Investīciju aizsardzības līguma esamība	Izmantots modelī, lai izskaidrotu ĀTI apjomu Latvijā no attiecīgās valsts.
<i>Gdp</i>	Iekšzemes kopprodukts	Izmantots modelī, lai izskaidrotu ĀTI apjomu Latvijā no attiecīgās valsts.
<i>Gdp_pp</i>	Iekšzemes kopprodukts uz 1 iedzīvotāju	Izmantots modelī, lai izskaidrotu ĀTI apjomu Latvijā no attiecīgās valsts.
<i>dist</i>	Attālums no Latvijas robežas līdz attiecīgās valsts robežai.	Bija paredzēts izmantot kā ietekmējošo faktoru, taču, ņemot vērā, ka fiksēto efektu modelī nevar izmantot faktorus, kas nemainās indivīda līmenī (<i>within</i>), tad netika izmantots.

2.2.2.1 ĀTI Latvijā sadalījumā pa valstīm laika periodā no 1992. līdz 2020. gadam

Darbā tika izmantoti dati par ĀTI valstu dalījuma (atlikums perioda beigās). Par periodu no 1992.gada līdz 1999.gadam izmantoti Centrālās statistikas pārvaldes sagatavotie dati⁵², savukārt par periodu no 2000.gada līdz 2020.gadam izmantoti Latvijas Bankas sagatavotie dati⁵³.

Datu kopā sākotnēji tika iekļauta informācija par 139 valstīm un teritorijām, taču, precīzāka modeļa uzbūvei, no datu kopas tika izslēgta informācija par 74 valstīm un teritorijām, no kurām ĀTI Latvijā vismaz trijos gados nav sasniedzis 1 miljonu euro. Informācija par valstīm, kas izmantotas datu kopā, pieejama 2.pielikumā esošajā grafikā.

Gan Centrālā statistikas pārvalde, gan Latvijas Banka, ĀTI Latvijā aprēķināja pēc līdzīgas metodoloģijas. Atbilstoši šai metodoloģijai⁵⁴ tiešās investīcijas ir investīcijas, ko investors (tiešais investors) tiešā vai netiešā (izmantojot meitas sabiedrības vai asociētos uzņēmumus) veidā veic, lai iegūtu būtisku līdzdalību (īpašumtiesības, kas atbilst vismaz 10%

⁵² Ārvalstu investīcijas Latvijā, 1992.-2010.g. Oficiālās statistikas portāls. A_IVG060_20211129-173315_1992_2010_tkst.

https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_OD/OSP_OD_arhivs_a_invest/A_IVG100.px/

⁵³ 01 TI datu valstu dalījuma tabulas (atlikums perioda beigās). Latvijas Banka.

01_TI_datu_valstu_dalij_INWARD, <https://statdb.bank.lv/lb/Data/128>

⁵⁴ Latvijas maksājumu bilance 2020. Latvijas Banka. ISSN 1691-998X.

https://datnes.latvijasbanka.lv/lmb/LMB_2020.pdf; Statistikas sagatavošanas pamatprincipi. Centrālā statistikas pārvalde.

no parastajām akcijām vai balsstiesībām) kādā uzņēmumā (tiešo investīciju uzņēmumā). Tās ietver investīcijas pašu kapitāla un parāda instrumentu veidā. Izejas datus ĀTI aprēķināšanai abas institūcijas ieguva no plaša avotu loka, tajā skaitā, analizējot Latvijas Bankas apkopotos nebanku ārējo maksājumu datus un SIA “LURSOFT” apkopotos Uzņēmumu reģistra datus.⁵⁵

Ņemot vērā, ka Centrālās statistikas pārvalde apkopoja informāciju par ĀTI tūkstošos, bet Latvijas Banka miljonos, Centrālās statistikas pārvaldes dati tika pārrēķināti miljonos. Gadījumos, kad attiecīgajā gadā no attiecīgās valsts ĀTI atlikums gada beigās Latvijā bija vienāds ar nulli vai negatīvu skaitli, autors to aizstāja ar skaitli 0,001 ir tuvs nullei, līdz ar to praktiski neatšķiras no datu kopā esošā skaitļa, vienlaikus ļaujot to logaritmēt, kas ir nepieciešams datu analīzei. Publicētajos datos vairākos gadījumos iztrūka datu par ĀTI Latvijā no attiecīgajām valstīm vai teritorijām. Autors, veidojot datu kopu, saglabāja informāciju (datu neesamības fakts (NA), kāda atrodama publicētajos datos, kā rezultātā, datu kopā ir nesabalansēti dati (ne par visu valsti vai teritoriju ĀTI ir informācija visos periodos).

Logaritmēts ĀTI atlikums gada beigās valstu griezumā (mainīgais *FDI_log*) darbā izmantots kā atkarīgais mainīgais, kuru ietekmē faktori, kas saistīti ar nodokļu regulējumu gan Latvijā, gan partnervalstī, kā arī citi faktori, kas izskaidro ĀTI atlikumu gada beigās sadalījumā pa valstīm.

2.2.2.2 Nodokļu konvencijas esības fakts

Fiktīvais mainīgais (*Konv*), kura vērtība ir “1” ja ir spēkā konvencija ar attiecīgo valsti attiecīgajā gadā, bet “0” - ja attiecīgajā gadā ar attiecīgo valsti nav spēkā esošas nodokļu konvencijas. Dažos pētījumos ir ņemts par pamatu konvencijas parakstīšanas datums⁵⁶, taču, autora ieskatā, nozīme ir tieši tās spēkā esamības faktam, jo tikai tad investoram ir iespēja izmantot priekšrocības, ko sniedz attiecīgā konvencija. Līdzīga pieeja izmantota arī (Barthela F⁵⁷. 2009). Gadījumos, kad attiecīgā nodokļu konvencija stājās spēkā gada pēdējā ceturksnī, autors pieņēma, ka konvencija stājās spēkā nākamajā gadā.

Dati veidoti, ņemot vērā informāciju, kas pieejama Finanšu ministrijas mājaslapā⁵⁸, kā arī izvērtējot katru spēkā esošo nodokļu konvenciju un to protokolus portālā Likumi.lv.

⁵⁵ Latvijas maksājumu bilance 2020. Latvijas Banka. ISSN 1691-998X. – 12.lpp.

https://datnes.latvijasbanka.lv/lmb/LMB_2020.pdf; Statistikas sagatavošanas pamatprincipi. Centrālā statistikas pārvalde – 10.lpp.

⁵⁶ Barthel, Fabian and Busse, Matthias and Neumayer, Eric (2010) The impact of double taxation treaties on foreign direct investment: evidence from large dyadic panel data. Contemporary economic policy, 28 (3). pp. 366-377. ISSN 1074-3529 This version available at: <http://eprints.lse.ac.uk/28823/>

⁵⁷ Barthel, Fabian and Busse, Matthias and Neumayer, Eric (2010) The impact of double taxation treaties on foreign direct investment: evidence from large dyadic panel data. Contemporary economic policy, 28 (3). pp. 366-377. ISSN 1074-3529 This version available at: <http://eprints.lse.ac.uk/28823/>

⁵⁸ Finanšu ministrijas mājaslapa: https://www.fm.gov.lv/lv/nodoklu-konvencijas?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F.

Rezultātā datu kopā ietverta informācija par 62 no 63 nodokļu konvencijām, kas bija spēkā pētījumā apskatītajā periodā. Datu kopā informācija nav iekļauta par Latvijas-Ziemeļmaķedonijas nodokļu konvenciju, ņemot vērā, ka ne Centrālās statistikas pārvaldes, ne Latvijas Bankas apkopotajos datos nav informācijas par ĀTI atlikumu Latvijā no Ziemeļmaķedonijas.

Sagaidāma pozitīva ietekme uz ĀTI Latvijā no attiecīgajām valstīm, ņemot vērā konvencijās ietvērto regulējumu nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanai, skaidros noteikumus nodokļu uzlikšanai no pārrobežu darījumiem, kā arī citus mehānismus, kas savā būtībā atvieglo gan pārrobežu tirdzniecību, gan investīciju veikšanu. Tāpat 5.pielikumā atrodamajā korelācijas matricā parādās vidēji cieša pozitīva korelācija starp nodokļu konvencijas esības faktu un ĀTI Latvijā.

2.2.2.3 Konvencijas vecums

Mainīgais aprēķināts gados, ņemot vērā, cik gadu attiecīgā nodokļu konvencija ir spēkā ar attiecīgo valsti novērojuma gadā. Mainīgā mērķis, novērtēt nodokļu konvenciju ilgstošu ietekmi. Līdzīgs mainīgais izmantots arī (Barthel⁵⁹). Pēc autora domām, konvencijas vecumam ir sagaidāma pozitīva ietekme uz ĀTI Latvijā. Tāpat 5.pielikumā atrodamajā korelācijas matricā parādās vidēji cieša pozitīva korelācija starp nodokļu konvencijas esības faktu un ĀTI Latvijā.

2.2.2.4 Latvijas UIN likme

Datu kopā ietverta informācija par UIN likmi Latvijā attiecīgajos gados. Dati veidoti, ņemot vērā attiecīgajā periodā spēkā esošus normatīvos aktus⁶⁰. Periodā no 1992.gada līdz 1995.gadam spēkā bija trīs dažādas UIN likmes (45% - ja uzņēmums nodarbojās ar bankas darbību, 35% - ja uzņēmuma mantā ir valsts vai pašvaldības īpašuma daļa, 65% - ja uzņēmums guva ienākumus no kazino vai loterijām, un 25% - pārējiem uzņēmumiem⁶¹). Datu kopā autors šim periodam iekļāva 25% UIN likmi, ņemot vērā, ka tā savā būtībā ir vispārējā likme, un, visticamāk, tādu parasti bija jāmaksā lielākai daļai ārvalstu investoru.

UIN regulējumā parasti ir noteiktas vairākas likmes, no kurām viena ir vispārējā, bet vienlaikus pastāv arī speciālās nodokļa likmes īpaši paredzētajiem ar nodokli apliekamajiem objektiem (piemēram, šobrīd Latvijā bez 20% pamatlíkmes, ir noteikta arī 3% nodokļa likme

⁵⁹ Barthel, Fabian and Busse, Matthias and Neumayer, Eric (2010) The impact of double taxation treaties on foreign direct investment: evidence from large dyadic panel data. Contemporary economic policy, 28 (3). pp. 366-377. ISSN 1074-3529 This version available at: <http://eprints.lse.ac.uk/28823/>—p.18.

⁶⁰ Uzņēmumu ienākuma nodokļa likums (un visi tā grozījumi); likums “Par peļņas nodokli” (un visi tā grozījumi); Par UIN (un visi tā grozījumi).

⁶¹ Likuma “Par peļņas nodokli” 10. un 11.pants. <https://likumi.lv/ta/id/64875-par-pelnas-nodokli>

atlīdzībai par Latvijā esoša nekustamā īpašuma atsavināšanu nerezidentam⁶²), taču tās darba mērķiem autors neņēma vērā.

UIN likme darbā netika izmantota tiešā veidā kā ietekmējošais mainīgais, bet gan kā viens no elementiem, lai aprēķinātu tā saucamo “nodokļu distanci” (kombinēto efektīvo nodokļa likmi peļņas repatriācijai uz ārvalstu investora valsti). Par “nodokļu distanci” skatīt 2.2.1. apakšnodaļā.

Datu kopā izmantotā Latvijas UIN likme un tās izmaiņas pētījuma periodā ir attēlotas šā darba 1.pielikumā esošajā grafikā (grafika zaļā līnija).

2.2.2.5 Latvijas likumā noteiktais ieturējuma nodoklis uz ārvalstīm izmaksātajām dividendēm

Informācija par ieturējuma nodokļa likmi uz ārvalstīm izmaksātajām dividendēm datu kopā iekļauta, ņemot vērā pētījuma periodā spēkā esošo UIN regulējumu⁶³. Likme datu kopā noteikta attiecībā pret katru datu kopā esošu valsti katrā pētījuma perioda gadā. Ieturējuma nodokļa likme bija piemērojama attiecībā uz visām valstīm periodā no 1996.gada līdz 2003.gadam (10% apmērā), savukārt no 2004.gada šī likme nebija piemērojama attiecībā uz ES dalībvalstīm. No 1996.gada īpaša nodokļa likme (mainījās atkarībā no perioda – 25%, 15% un 20%) tiek noteikta dividendēm, kas tiek izmaksātas personām, kuras atrodas, ir izveidotas vai nodibinātas zemu nodokļu vai beznodokļu valstīs vai teritorijās (šobrīd spēkā ir 20% nodokļa likme).

Datu kopā izmantotā Latvijas ieturējuma nodokļa likme uz ārvalstīm izmaksātajām dividendēm ir attēlota 1.pielikumā esošajā grafikā (zilā līnija – vispārīga likme ieturējuma nodoklim dividendēm; sarkanā līnija – ieturējuma nodokļa likme dividendēm, kas tiek izmaksātas personām, kuras atrodas, ir izveidotas vai nodibinātas zemu nodokļu vai beznodokļu valstīs vai teritorijās).

Latvijas likumā noteiktā likme ieturējuma nodoklim dividendēm darbā netika izmantota tiešā veidā kā ietekmējošais mainīgais, bet gan kā viens no elementiem, lai aprēķinātu tā saucamo “nodokļu distanci” (kombinēto efektīvo nodokļa likmi peļņas repatriācijai uz ārvalstu investora valsti). Par “nodokļu distanci” skatīt 2.2.1. apakšnodaļā.

2.2.2.6 Ieturējuma nodoklis dividendēm atbilstoši nodokļu konvencijai

Datu kopā ietverta ieturējuma nodokļa likme, kādu paredz nodokļu konvencija ar attiecīgo valsti gadījumos, kad dividendes tiek izmaksātas komercsabiedrībām. Parasti šāda

⁶² Likums “Par uzņēmumu ienākuma nodokli” – 5.panta pirmās daļas 2.punkts. <https://likumi.lv/ta/id/292700-uznemumu-ienakuma-nodokla-likums>

⁶³ Likums “Par peļņas nodokli”, likums “Par uzņēmumu ienākuma nodokli”, likums “Par peļņas nodokli”.

likme ir noteikta attiecīgās nodokļu konvencijas 10.pantā. Bieži vien tiek noteikti nosacījumi (visbiežāk ir paredzēta minimāla dalība kapitālā 25 vai 10 procenti), kādiem izpildoties, nodokļu maksātājs ir tiesīgs piemērot nodokļu konvencijā paredzēto nodokļa likmi (nodokļu maksātājs ir motivēts piemērot nodokļu konvencijā paredzēto nodokļa likmi gadījumā, kad tā ir mazāka par ieturējuma nodokļa likmi, kas paredzēta nacionālajos normatīvajos aktos), taču šie nosacījumi un to atšķirības dažādās konvencijās netika ņemtas vērā, veidojot datu kopu, ņemot vērā, ka to būtu sarežģīti veikt praktiski, kā arī būtu grūti interpretēt rezultātu. Tāpat netika ņemta vērā nodokļa likme dividendēm, kas tiek izmaksāta fiziskām personām. Līdzīga pieeja izmantota arī citos darbos.⁶⁴

Datu kopā informāciju par attiecīgajā nodokļu konvencijā paredzēto ieturējuma nodokļa likmi dividendēm autors iekļāva, izskatot visas nodokļu konvencijas, kas ir spēkā Latvijai ar citām valstīm.

Konvencijā noteiktā likme ieturējuma nodoklim dividendēm darbā netika izmantota tiešā veidā kā ietekmējošais mainīgais, bet gan kā viens no elementiem, lai aprēķinātu tā saucamo “nodokļu distanci” (kombinēto efektīvo nodokļa likmi peļņas repatriācijai uz ārvalstu investora valsti). Par “nodokļu distanci” skatīt 2.2.1. apakšnodaļā.

2.2.2.7 Investora valsts UIN likme

Darbā izmantoti dati par UIN likmēm valstīs, no kurām veiktas ĀTI Latvijā periodā no 1992.gada līdz 2020.gadam. Dati ņemti no datu kopas, ko publicēja organizācija *Tax Foundation*⁶⁵, kura datu kopu veidoja, apkopojot UIN standartlikmes, izmantojot ESAO⁶⁶, KPMG⁶⁷, Bloomberg Tax⁶⁸ un citus avotus.

Investoru valstu UIN likme darbā netika izmantota tiešā veidā kā ietekmējošais mainīgais, bet gan kā viens no elementiem, lai aprēķinātu tā saucamo “nodokļu distanci” (kombinēto efektīvo nodokļa likmi peļņas repatriācijai uz ārvalstu investora valsti). Par “nodokļu distanci” skatīt 2.2.1. apakšnodaļā.

⁶⁴ Piemēram, K.Petkova, Castillo-Murciego, Angela; Lopez-Laborda, Julio (2019) : *The effect of double taxation treaties and territorial tax systems on foreign direct investment: Evidence for Spain*, Economics: The Open-Access, Open-Assessment E-Journal, ISSN 1864-6042, Kiel Institute for the World Economy (IfW), Kiel, Vol. 13, Iss. 2019-22, pp. 1-33, <http://dx.doi.org/10.5018/economics-ejournal.ja.2019-22>; , Sunghoon Hong. Tax treaties and foreign direct investment: a network approach. 2018. <https://doi.org/10.1007/s10797-018-9489-0>.

⁶⁵ Corporate Tax Rates around the World, 2021. https://taxfoundation.org/publications/corporate-tax-rates-around-the-world/#_ftn1

⁶⁶ OECD, “Table II.1. Statutory corporate income tax rate,” updated April 2021, <https://stats.oecd.org/index.aspx?>

⁶⁷ KPMG, “Corporate tax rates table,” 2021, <https://home.kpmg/xx/en/home/services/tax/tax-tools-and-resources/tax-rates-online/corporate-tax-rates-table.html>

⁶⁸ Bloomberg Tax, “Country Guides – Corporate Tax Rates,” accessed in October and November 2021, https://www.bloomberglaw.com/product/tax/toc_view_menu/3380

2.2.2.8 Divpusējie ieguldījumu aizsardzības līgumi ar Latviju

Binārais fiktīvais mainīgais *InvestLig* kontrolē divpusējo ieguldījumu līgumu spēkā esamību ar Latviju attiecīgajā gadā. Mainīgā vērtība ir “1” ja attiecīgajā gadā ar attiecīgo valsti Latvijai bija spēkā divpusējais ieguldījumu līgums, bet “0” – ja attiecīgajā gadā ar attiecīgo valsti šāds līgums nebija spēkā.

Dati veidoti, ņemot vērā informāciju, kas pieejama ANO UNCTAD mājaslapā⁶⁹. Slēdzot šādus līgumus, valsts uzņemas saistības aizsargāt no otras valsts saņemtās investīcijas, piemēram, nodrošinot vienlīdzīgu attieksmi, aizsardzību un drošību. Tāpat šajos līgumos ir paredzēta procedūra investīciju strīdu risināšanai.⁷⁰ Pēc autora domām, divpusējiem ieguldījuma līgumiem ir sagaidāma pozitīva ietekme uz ĀTI Latvijā. Tāpat 5.pielikumā atrodamajā korelācijas matricā parādās vidēji cieša pozitīva korelācija starp nodokļu konvencijas esības faktu un ĀTI Latvijā.

Vērā ņemams apstāklis, ka Latvijai spēkā ir būtiski mazāk ieguldījumu aizsardzības līgumu, nekā daudzām attīstītām valstīm. Piemēram, kamēr Latvijai ir spēkā 46 ieguldījumu aizsardzības līgumi⁷¹, Vācijai ir spēkā 155 ieguldījumu aizsardzības līgumi⁷². Lai gan šeit ir saskatāms Latvijas potenciāls nākotnē slēgt arvien vairāk šādus līgumus, jāņem vērā arī būtiskas atšķirības starp valstīm attiecībā uz to lomu ĀTI veikšanā citās pasaules valstīs. Šis jautājums gan nav tiešā veidā saistīts ar darba mērķi, tamdēļ detalizētāk šeit netiek pētīts.

2.2.2.9 Valsts esamība Latvijas zemu nodokļu vai beznodokļu valstu un teritoriju sarakstā

Fiktīvais mainīgais, kura vērtība ir 1, ja attiecīgā valsts attiecīgajā gadā ir Latvijas zemu nodokļu vai beznodokļu valstu un teritoriju sarakstā, un 0, ja nav. Saraksts veidots, ņemot vērā Ministru kabineta noteikumus⁷³ uzturēto sarakstu.

⁶⁹ UN UNCTAD <https://investmentpolicy.unctad.org/international-investment-agreements/countries/115/latvia>

⁷⁰ Barthel, Fabian and Busse, Matthias and Neumayer, Eric (2010) The impact of double taxation treaties on foreign direct investment: evidence from large dyadic panel data. Contemporary economic policy, 28 (3). pp. 366-377. ISSN 1074-3529 This version available at: <http://eprints.lse.ac.uk/28823/> p.16.

⁷¹ Investment Policy Hub. <https://investmentpolicy.unctad.org/international-investment-agreements/countries/115/latvia>

⁷² Investment Policy Hub. <https://investmentpolicy.unctad.org/international-investment-agreements/countries/78/germany>

⁷³ Ministru kabineta 1995.gada 31.marta noteikumi Nr. 69 “Noteikumi par beznodokļu vai zemu nodokļu valstīm un zonām” (un visi to grozījumi). Pieejami: <https://likumi.lv/ta/id/34462-noteikumi-par-beznodoklu-vai-zemu-nodoklu-valstim-un-zonam>; Ministru kabineta 2001.gada 26.jūnija noteikumi Nr.276 “Noteikumi par zemu nodokļu vai beznodokļu valstīm un teritorijām” (un visi to grozījumi). Pieejami: <https://likumi.lv/ta/id/25839-noteikumi-par-zemu-nodoklu-vai-beznodoklu-valstim-un-teritorijam>; Ministru kabineta 2017.gada 7.novembra noteikumi Nr.655 “Noteikumi par zemu nodokļu vai beznodokļu valstīm un teritorijām” (un visi to grozījumi). Pieejami: <https://likumi.lv/ta/id/294935-noteikumi-par-zemu-nodoklu-vai-beznodoklu-valstim-un-teritorijam>; Ministru kabineta 2020.gada 17.novembra noteikumi Nr.819 “Noteikumi par zemu nodokļu vai beznodokļu valstīm un teritorijām” (un visi to grozījumi). Pieejami: <https://likumi.lv/ta/id/319726-noteikumi-par-zemu-nodoklu-vai-beznodoklu-valstim-un-teritorijam>.

Sagaidāma negatīva ietekme uz ĀTI Latvijā, ņemot vērā, ka uzņēmumiem – Latvijas rezidentiem sākot ar 1995.gadu normatīvajos aktos ir noteikti dažādi ierobežojumi darījumiem ar minētajā sarakstā esošo valstu vai teritoriju rezidentiem, piemēram, ieturējuma nodoklis dažādām izmaksām (t.sk., dividendēm, procentiem, autoratlīdzībām un konsultatīvajiem pakalpojumiem), kā arī, darījumi ar šādiem uzņēmumiem tiek uzskatīti par darījumiem ar saistītajām personām, kā rezultātā pie noteiktajiem apstākļiem rodas pienākums sagatavot transfertcenu dokumentāciju.⁷⁴ Tāpat 5.pielikumā atrodamajā korelācijas matricā parādās vāja negatīva korelācija starp nodokļu konvencijas esības faktu un ĀTI Latvijā.

Dati izmantoti ĀTI izskaidrošanai gan tieši kā ietekmējošais mainīgais, gan netieši, aprēķinot tā saucamo “nodokļu distanci” (kombinēto efektīvo nodokļa likmi peļņas repatriācijai uz ārvalstu investora valsti). Par “nodokļu distanci” skatīt 2.2.1. apakšnodaļā.

2.2.2.10 Nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas metode

Detalizētāk par nodokļu dubultās novēršanas metodēm, tajā skaitā, par to, kā tās ietekmē kombinētās efektīvās nodokļa likmes “nodokļu distances” aprēķinu, skatīt 2.2.1. apakšnodaļā. Datu kopā saistībā ar nodokļu dubultās novēršanas metodēm ieviesti pieci kategoriskie mainīgie:

- 1) *NoRelief* – nav paredzēta nodokļu dubultās novēršanas metode;
- 2) *Deduction* – dubultās nodokļu uzlikšanas novēršanas metode – *atskaitīšana*;
- 3) *DirectCredit* – dubultās nodokļu uzlikšanas novēršanas metode – *tiešais kredīts*;
- 4) *IndirectCredit* – dubultās nodokļu uzlikšanas novēršanas metode – *netiešais kredīts*;
- 5) *Exemption* – dubultās nodokļu uzlikšanas novēršanas metode – *atbrīvojums*. Šī vērtība piešķirta ne tikai gadījumiem, kad attiecībā uz valsti attiecīgajā gadā ir pieejama metode “atbrīvojums”, bet arī gadījumos, kad attiecīgajā valstī attiecīgajā gadā pastāv teritoriālā nodokļu sistēma (par nodokļu sistēmām skatīt 1.4.3.1. apakšnodaļu), ņemot vērā šo gadījumu vienādo ekonomisko efektu.

Minētie kategoriskajiem mainīgajiem autors piešķir uzskaites vērtību (*ordinal* ()) ar šādiem līmeņiem: *Exemption* < *IndirectCredit* < *DirectCredit* < *Deduction* < *NoRelief*. Minētie līmeņi noteikti, ņemot vērā attiecībās nodokļu dubultās novēršanas metodes ietekmi uz kombinētās efektīvās nodokļa likmes aprēķinu (aprēķina piemēru skatīt 2.2.1. apakšnodaļā). Līmeņu noteikšana ir nepieciešama, lai, veicot efektīvās kombinētās nodokļa likmes aprēķinus gadījumos, kad ar attiecīgo valsti attiecīgajā gadā ir pieejamas 2 dažādas metodes (viena atbilstoši attiecīgās valsts nacionālajam regulējumam, bet otra, atbilstoši nodokļu konvencijai)

⁷⁴ Sk. likuma “Par nodokļiem un nodevām” 1.panta 16.punktu un 15.² pantu.

varētu automatizēt tās nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas metodes izvēli, kura nodrošina zemāku kombinēto efektīvo nodokļu likmi (ņemot vērā pieņēmumu, ka nodokļu maksātājs veiks izvēli par labu izdevīgākai metodei).

Datu kopā autors izveidoja 3 mainīgos, kas attiecas uz nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas metodi:

- 1) *DomTaxRel* – nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas metode attiecīgajā gadā attiecīgajā partnervalstī saskaņā ar nacionālajiem normatīvajiem aktiem;
- 2) *DttTaxRel* - nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas metode attiecīgajā gadā ar attiecīgo partnervalsti saskaņā ar nodokļu konvenciju;
- 3) *FavourTaxRel* – labvēlīgākā no pieejamajām nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas metodēm (gadījumā, ja ir pieejamas divas metodes, tad šajā kolonnā ietverta tā metode, kurai iz piešķirta zemāka kategoriskā mainīgā līmeņa vērtība (vairāk samazina kombinēto efektīvo nodokļa likmi)).

Informācija par attiecīgajā valstī saskaņā ar nacionālajiem normatīvajiem aktiem piemērojamajām nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas metodēm apkopota no dažādiem avotiem⁷⁵, savukārt informācija par nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas metodēm saskaņā ar nodokļu konvencijām iegūta, analizējot Latvijas nodokļu konvenciju ar citām valstīm saturu.⁷⁶

Gadījumos, kad informācija par piemērojamo nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas metodi atbilstoši nacionālajam regulējumam nebija pieejama (visbiežāk attiecībā attīstības valstu vecākiem periodiem), autors pieņēma, ka tiek pieļauta metode – *tiešais kredīts*, ņemot vērā, ka šī metode ir visizplatītākā, it īpaši vecākos periodos.

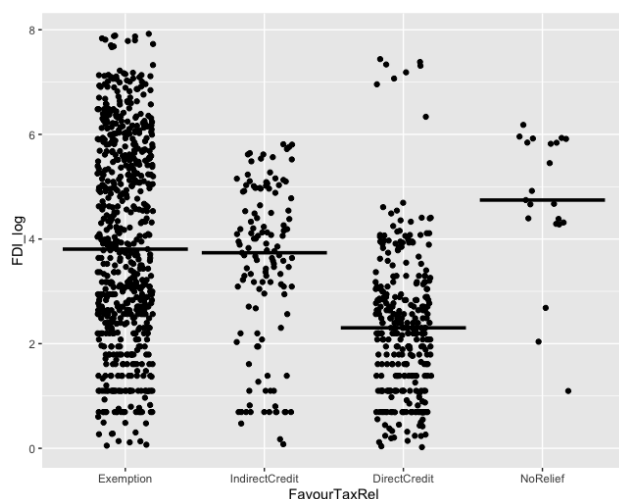
Pilns saraksts nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas metodi, kāda piemērojama pētījuma periodā attiecībā uz partnervalstīm, kā arī informācijas avots, atrodams darba 7.pielikumā (ja 2.kolonnā ir rādītājs “1”, tad no 2.kolonnā minētā gada tiek piemērota metode – “atbrīvojums”. Savādāk skatīt pēdējās trīs kolonnas (atkarībā no laika un instrumenta, atbilstoši kuram un kad ir paredzēta nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas metode).

Turklāt izvērtējot datus, secināms, ka visbiežāk pētījuma periodā ir saistībā ar ĀTI Latvijā bija piemērojama nodokļu dubultās uzlikšanas metode – “atbrīvojums” (Grafiks 2.1 – 1.kolonna).

⁷⁵ PWC, IBFD, DELLOITE, EY, TaxFoundation u.c. avoti (norādīti Izmantotajā literatūrā un avotos).

⁷⁶ Darbā šim mērķim analizētas 62 nodokļu konvencijas (visas Latvijas spēkā esošās nodokļu konvencijas, izņemot Latvijas-Ziemeļmakedonijas nodokļu konvenciju, ņemot vērā ĀTI neesamību Latvijā no attiecīgās valsts). Pilns izvērtēto nodokļu konvenciju saraksts atrodams Izmantotās literatūras un avotu sarakstā.

Grafiks 2.1. Piemērojamās nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas metodes⁷⁷

Informācija par nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas metodi darbā netika izmantota tiešā veidā kā ietekmējošais mainīgais, bet gan kā viens no elementiem, lai aprēķinātu tā saucamo “nodokļu distanci” (kombinēto efektīvo nodokļa likmi peļņas repatriācijai uz ārvalstu investora valsti). Par “nodokļu distanci” skatīt 2.2.1. apakšnodaļā.

2.2.2.11 Kombinētā efektīvā nodokļa likme dividendēm (“nodokļu distance”)

Kombinētā efektīvā nodokļa likme dividendēm vai “nodokļu distance” ir autora aprēķinātais lielums saskaņā ar 2.2.1.apakšnodaļā aprakstītajām formulām 1 – 5. Faktiski, tā ir nodokļa summa, kas maksājama saistībā ar peļņas repatriāciju no Latvijas uz investējošā uzņēmuma valsti attiecīgajā gadā, un ir atkarīga no 1) UIN likmes Latvijā, 2) ieturējuma likmes Latvijā uz ārvalsti maksājamajām dividendēm (atkarīgs no gada un valsts, uz kuru tiek veikta izmaksa), 3) tā, vai attiecīgajā gadā ar attiecīgo valsti Latvijai ir spēkā esoša nodokļu konvencija, kas nosaka zemāku ieturējuma nodokli, nekā paredzēts likumā, 4) ārvalstu investora rezidences valstī attiecīgajā gadā piemērojamās nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas metodes, 5) tā, vai attiecīgajā gadā ir spēkā nodokļu konvencija, kas nosaka labvēlīgāku nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas metodi, nekā ir noteikta valsts nacionālajos normatīvajos aktos, 6) UIN likmes dividendēm ārvalstu investora rezidences valstī attiecīgajā gadā.

Aprēķini tika veidoti gan pieņemot, ka nodokļu maksātājs izmantos nodokļu konvencijas priekšrocības (datu kopā mainīgais *TaxDistWithDTT*), gan pieņemot, ka nodokļu maksātājs neizmanto nodokļu konvencijas priekšrocības (datu kopā mainīgais *TaxDistIgnoringDTT*). Minētais ļauj identificēt tās nodokļu konvencijas, kas attiecīgajos gados

⁷⁷ Autora veidots grafiks

samazināja nodokļu slogu peļņas repatriācijai no Latvijas, kā arī identificēt “nodokļu ietaupījuma” apmēru.

Lai labāk izprast datus pirms to analīzes, autors izveidoja grafiku nodokļu distancei starp Latviju un katru ārvalstu investora valsti pētījuma periodā (grafiks 4.pielikums). Grafika sarkanā līnija atspoguļo “nodokļu distanci” ņemot vērā nodokļu konvenciju, savukārt, tirkīza krāsas līnija – neņemot vērā nodokļu konvenciju. Var redzēt, ka ne visos gados un ne visas nodokļu konvencijas samazināja “nodokļu distanci” starp Latviju un attiecīgo valsti. Taču jāņem vērā, ka bez “nodokļu distances” samazināšanas, nodokļu konvencijām ir arī citas īpašības, kas var veicināt ĀTI (par nodokļu konvenciju galvenajām īpašībām skatīt Nodokļu konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma nodokļiem būtība un mērķis.

Jāņem vērā, ka retos gadījumos, kas autoram neizdevās atrast informāciju par attiecīgo valsti attiecīgajā gadā (visbiežāk, attīstības valstu gadījumā vecākos pētījuma perioda gados) aprēķins balstīs arī uz pieņēmumu par attiecīgajā valstī saskaņā ar tās nacionālajiem normatīvajiem aktiem piemērojamo nodokļu dubultās nodokļu uzlikšanas novēršanas metodi, kā rezultātā rezultāts var atšķirties no faktiskā. Taču saistībā ar valstīm, no kurām nāk būtiskākās ĀTI Latvijā, šādus pieņēmumus parasti nebija jāveic.

Modelī autors sagaida negatīvu sakarību starp “nodokļu distanci” un ĀTI Latvijā, ņemot vērā, ka palielinoties nodokļu slogam peļņas repatriācijai, var samazināties investoru vēlme ieguldīt Latvijā. Tāpat 5.pielikumā esošajā korelācijas matricā uzrādās vidēji cieša negatīva sakarība starp “nodokļu distanci” un ĀTI Latvijā.

2.2.2.12 Nodokļu ietaupījums no nodokļu konvencijas

Ņemot vērā iepriekšējā (2.2.2.11.) apakšnodaļā minētos “nodokļu distances” aprēķinus, autors datu kopā izveidoja mainīgo *TaxSavingPpDTT*, kas procentpunktos izsaka ietaupījumu (ja tāds rodas), ko rada nodokļu konvencija attiecīgajā gadā ar attiecīgo valsti. Aprēķinu rezultāti un šā mainīgā potenciālā izmantošana modelī apskatīta šā darba 2.2.3.4.apakšnodaļā.

2.2.2.13 “Relevantās” un “nerelevantās” konvencijas

Atkarībā no tā, vai attiecīgā nodokļu konvencija attiecīgajā gadā samazina “nodokļu distanci” starp Latviju un ārvalstu investora rezidences valsti vai nē, autors datu kopā izveidoja divus fiktīvos mainīgos:

- 1) *DivRelevantDTT* – ja nodokļu konvencija samazina “nodokļu distanci”, tad mainīgā vērtība ir “1”, bet ja nesamazina, tad “0”;

- 2) *DivIrrelevantDTT* - ja nodokļu konvencija nesamazina “nodokļu distanci”, tad mainīgā vērtība ir “1”, bet ja nesamazina, tad “0”;

Abi šie mainīgi var potenciāli tiks izmantoti modelī, lai pētītu, vai no ietekmes uz ĀTI viedokļa ir nozīme faktam, ka attiecībā nodokļa konvencija samazina nodokļu slogu saistībā ar peļņas repatriāciju uz ārvalstu investora valsti.

2.2.2.14 Ārvalstu finanšu centri

Ņemot vērā, ka vairākas valstis un teritorijas tiek uzskatītas par ārvalstu finanšu centriem, un ir raksturīgs, ka no šādām valstīm plūst salīdzinoši vairāk ĀTI, lai kontrolētu šo parādību, autors ievieša fiktīvo mainīgo “ārvalstu finanšu centrs” (datu kopā mainīgais “ofc”; vērtība “1” – ja ir ārvalstu finanšu centrs, un “0” – ja nav (neatkarīgi no gada)). Par pamatu, kādu valsti vai teritoriju darba mērķiem atzīstot par ārvalstu finanšu centru, autors vadījās pēc pētījumā⁷⁸, kur, balstoties uz datiem par uzņēmumu savstarpējām īpašuma tiesībām, ir identificētas šādas valstis un teritorijas, kuras var klasificēt kā ārvalstu finanšu centrus: Angilja, Apvienotā Karaliste, Bahamu salas, Beliza, Bermudu salas, Britu Virdžīnas, Džērsija, Džērsija, Gibraltārs, Honkonga, Īrija, Kaimanu salas, Kipra, Kirasao, Libērija, Lihtenšteina, Luksemburga, Malta, Maurīcija, Nīderlande, Rietumsamoa, Seišēļu salas, Sentvinsenta un Grenadīnas, Singapūra, Šveice un Taivāna.

Sagaidāma pozitīva ietekme uz ĀTI Latvijā, ņemot vērā, ka ir atzīts, ka ārvalstu finanšu centri bieži tiek izmantoti, lai caur tiem veiktu ĀTI.

2.2.2.15 Dalība ES kopā ar Latviju

Fiktīvais mainīgais, kura vērtība ir “1” ja attiecīgā valsts attiecīgajā gadā ir ES kopā ar Latviju, bet “0” - ja nav. Informācija par valstu esamību ES noteiktajos gados (valstu iestāšanās gads (lielāks vai vienāds par 2004.gadu, ņemto vērā Latvijas iestāšanos ES) ņemta no Eiropas Komisijas mājaslapas⁷⁹.

Sagaidāma pozitīva ietekme uz ĀTI Latvijā, ņemot vērā ES vienoto tirgu. ES vienotais tirgus noteikts Līguma par Eiropas Savienības darbību III sadaļā⁸⁰, kur noteiktas tā saucamās “četras brīvības”: brīva darba spēka, preču, pakalpojumu un kapitāla kustība. Vienotajam tirgum ir gan sociāls, gan ekonomisks mērķis. Pamata ekonomiskais mērķis ir optimāla resursu izvietošana ES robežās. Tas tiek nodrošināts, ļaujot ražošanas faktoriem tikt novirzītiem uz

⁷⁸ Javier Garcia-Bernardo, Jan Fichtner, Frank W. Takes & Eelke M. Heemskerk. Uncovering Offshore Financial Centers: Conduits and Sinks in the Global Corporate Ownership Network, 24 July 2017, DOI:10.1038/s41598-017-06322-9

⁷⁹ European Neighbourhood Policy and Enlargement Negotiations. From 6 to 27 members. https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/6-27-members_en

⁸⁰ TFEU..

teritoriju, kur tie tiek labāk novērtēti.⁸¹ Arī 5.pielikumā esošajā korelācijas matricā sagaidāma vidēji cieša pozitīva sakarība starp dalību ES un ĀTI Latvijā.

Mainīgais “Dalība ES kopā ar Latviju” izmantots ne tikai tiešā veidā, vērtējot dalības ES ietekmi uz ĀTI Latvijā, bet arī kā faktors, datu kopas kolonnā *DomTaxRel* nosakot atbilstoši Latvijas nacionālajiem normatīvajiem aktiem piemērojamo ieturējuma nodokli dividendēm, kas tiek izmaksātas uz ārvalstīm, ņemot vērā, ka sākot ar 2004. gadu šāds ieturējuma nodoklis netika piemērots attiecībā uz ES dalībvalstīm.

2.2.2.16 Distance starp Latvijas robežu un ĀTI valstu robežām

Jo tuvāk ģeogrāfiski atrodas valstis, jo parasti vienkāršāk tām veikt savstarpēju tirdzniecību, kā arī veikt investīcijas. Ņemot vērā minēto sagaidāms, ka distance starp Latviju un citām valstīm daļēji izskaidros ĀTI Latvijā no minētajām valstīm. Turklāt attālumu starp valstīm bieži izmanto literatūrā, lai ĀTI vai tirdzniecības apmēru starp valstīm, tajā skaitā, izmantojot tā saucamo “gravitācijas modeli”⁸² Sagaidāms, ka attālums negatīvi ietekmēs ĀTI apjomu no attiecīgās valsts. Arī 5.pielikumā esošajā korelācijas matricā uzrādās vāja negatīva sakarība starp dalību distanci starp robežām un ĀTI Latvijā.

Autors izmantoja datu kopu, kas izveidota, izrēķinot tuvākos punktus starp valstu robežām. Datu kopas izveidošanas metodoloģija un R valodas kods aprēķinam atrodams Ewen Gallic blogā “Closest distance between countries”⁸³, savukārt atbilstoši šai metodoloģijai aprēķinātā datu kopa ar aktuālajām valstu robežām ir pieejama saitē tajā pašā blogā⁸⁴. No minētās datu kopas autors pievienoja darbā izmantotajai datu kopai informāciju par distanci starp Latviju un valstīm, no kurām darbā izmantotajā datu kopā ir informācija par ĀTI Latvijā atlikumiem gada beigās. Ņemot vērā, ka datu kopā nebija ietverta informācija par attālumu starp Latviju un Gibraltāru, kā arī Latviju un Hongkongu, autors datu kopā iekļāva informāciju par attālumu, ko uzrāda tīmekļa vietne *Google maps* (attiecīgi, 3000⁸⁵ un 7000⁸⁶ km.). Ņemot vērā, ka attālums starp Latvijas robežu un kaimiņvalstu robežām ir “0”, autors pieskaitīja datu kopā ietvertajai informācijai par attālumiem klāt 10 kilometrus, lai datus būtu ērti logaritmēt,

⁸¹ Craig P. Burca G. EU Law. Text, Cases, and Materials. Seventh edition. Oxford. University Press. 2020., p.642.

⁸² Piemēram, Ángela Castillo-Murciego and Julio López-Laborda. The effect of double taxation treaties and territorial tax systems on foreign direct investment: evidence for Spain. p.4.

⁸³ Ewen Gallic. Closest distance between countries. <https://egallic.fr/en/closest-distance-between-countries/>

⁸⁴ https://gist.githubusercontent.com/mtriff/185e15be85b44547ed110e412a1771bf/raw/1bb4d287f79ca07f63d4c56110099c26e7c6ee7d/countries_distances.csv

⁸⁵ <https://www.google.com/maps/@39.8374144,-1.9613374,6.91z>

⁸⁶ <https://www.google.com/maps/@46.8065123,64.2952478,4.1z>

kā arī ņemot vērā, ka 10 kilometru pieskaitīšana nevar būtiski ietekmēt rezultātu, vērtējot attāluma ietekmi uz ĀTI.

Priekšrocība datiem par attālumiem starp valstu robežām salīdzinot ar datu kopām, kur ietverta informācija starp galvaspilsētām ir tāda, ka šie dati potenciāli var labāk izskaidrot ĀTI gadījumos, ekonomiskā aktivitāte notiek starp teritorijām, kas atrodas tuvumā, ja tās nav attiecīgo valstu galvaspilsētas (īpaši aktuāli platības ziņā lielu valstu gadījumā).

2.2.2.17 IKP uz vienu iedzīvotāju valstī, no kuras ieplūst ĀTI Latvijā

Izmantoti Pasaules Bankas dati par IKP uz vienu iedzīvotāju⁸⁷ valstīs, no kurām plūst ĀTI uz Latviju, lai kontrolētu, attiecīgo valstu iedzīvotāju pirktspēju. Sagaidāma pozitīva ietekme uz ĀTI Latvijā. Dati ir logaritmēti. Mainīgais $\log(\text{gdp_pp})$.

2.2.2.18 IKP valstij, no kuras veiktas ĀTI Latvijā

Darbā izmantoti IKP dati par valstīm, no kurām veiktas ĀTI Latvijā periodā no 1992.gada līdz 2020.gadam. Dati ņemti no datu kopas, ko publicēja organizācija *Tax Foundation*⁸⁸ balstoties uz ASV Lauksaimniecības departamenta publicētajiem datiem. Šo datu mērķis ir kontrolēt tirgus lielumu, paredzot, ka tam ir pozitīva ietekme uz ĀTI Latvijā. Darbā dati tika logaritmēti. Sagaidāma pozitīva sakarība starp investora valsts IKP un ĀTI Latvijā no attiecīgās valsts.

2.2.3 *Datu analīzes rezultāti*

2.2.3.1 Pētījuma metodes – paneļa datu modeļa - teorētiskais pamats

Paneļa datu īpašības

- paneļa dati satur informāciju par individuālajām izmaiņām gan individuālo kopas elementu (turpmāk arī – indivīds) (piemēram, valstu, uzņēmumu, personu, reģionu) starpā, gan laika griezumā – tiem ir gan šķērsgriezuma, gan laikrindu dimensija;
- paneļa datos ir N individuālie kopas elementi, kas novēroti T regulāros laika periodos;
- paneļa dati var būt vai nu sabalansēti, kad visi individuālie kopas elementi ir novēroti visos laika periodos ($T_i = T$ priekš visiem i), vai arī nesabalansēti, kad individuālie kopas elementi nav novēroti visos laika periodos ($T_i \neq T$);

⁸⁷ The World Bank. GDP per capita (current US\$). <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>

⁸⁸ Corporate Tax Rates around the World, 2021. https://taxfoundation.org/publications/corporate-tax-rates-around-the-world/#_ftn1

- tiek pieņemta korelācija (klāsterēšanās) laika periodos attiecībā uz individuālajiem kopas elementiem.⁸⁹

Paneļa datu veidi

- īss panelis: daudz individuālo kopas elementu un maz laika periodu;
- garš panelis: daudz laika periodu un maz individuālo kopas elementu;
- jauktais panelis: daudz laika periodu un daudz individuālo kopas elementu (šajā darbā izmantotā datu kopa atbilst jautā paneļa veidam).

Regresori

- mainīgie regresori x_{it} (piemēram, nodokļa likme valstī x periodā i);
- no laika neatkarīgie regresori $x_{it} = x_i$ priekš visiem t (piemēram, distance no valsts x uz valsti b);
- no individuālā kopas elementa neatkarīgie regresori $x_{it} = x_i$ priekš visiem i (piemēram, naftas cena pasaules tirgos).

Variācijas atkarīgajam mainīgajam un regresoriem

- vispārēja variācija (angļu valodā – *overall variation*): izmaiņa gan laikā, gan individuālo kopas elementu starpā;
- starp variācija (angļu valodā – *between variation*): izmaiņas individuālo kopas elementu starpā;
- iekš variācija (angļu valodā – *within variation*): izmaiņas individuālajā kopas elementā laika periodos.⁹⁰

Izvēloties paneļa datu modeļa veidu, jāvērtē, vai starp variācija vai iekš variācija ir lielāka katram mainīgajam. Šajā sakarā jāņem vērā, ka:

- no laika neatkarīgiem regresoriem ir nulles iekš variācijas vērtība;
- no individuālā kopas elementa neatkarīgiem regresoriem ir nulles starp variācijas vērtība.⁹¹

Paneļa datu modeļi

Paneļa datu modeļi aprakta individuālās izmaiņas (sakarības) gan laikā, gan starp indivīdiem (individuāliem kopas elementiem). Pamatā ir trīs paneļa datu modeļu veidi: kopējais modelis (angļu valodā – *pooled model*), fiksētā efekta modelis (angļu valodā – *fixed effects model*) un nejaušā efekta modelis (angļu valodā – *random effects model*).

Kopējais modelis

Kopējais modelis paredz konstantu koeficientu kā pieņēmumu šķērsgriezuma analīzei.

⁸⁹ Ani Katchova. Panel Data Models. 2013 by Ani Katchova. All rights reserved. – p.4.

⁹⁰ Ani Katchova. Panel Data Models. 2013 by Ani Katchova. All rights reserved. – p.5.

⁹¹ Ani Katchova. Panel Data Models. 2013 by Ani Katchova. All rights reserved. – p.7.

$$y_{it} = \alpha + x'_{it}\beta + u_{it}$$

Kopējais modelis satur visvairāk ierobežojumu un ir apskatīts literatūrā vismazāk.⁹² Arī darbā nav paredzams, ka kopējais modelis būtu visatbilstošākais, ņemot vērā datu kopā ietverto valstu, kā arī uz tām attiecināmo regresoru atšķirības.

Indivīdiem-specifisko efektu modeļi

- tiek pieņemts, ka nav nenovērotās neviendabības (angļu valodā – *heterogeneity*) starp indivīdiem, kas tiek izskaidrota ar α_i (piemēram, nenovērotas valsts īpašības, kuras ietekmē ĀTI no attiecīgās valsts);
- galvenais jautājums ir, vai indivīdiem-specifiskie efekti α_i korelē ar regresoriem. Ja tie korelē, tad atbilstošāks ir *fiksētā efekta modelis* (angļu valodā – *fixed effects model*), bet ja nekorelē, tad atbilstošākais ir *nejaušā efekta modelis* (angļu valodā – *random effects model*).⁹³

Fiksētā efekta modelis (FE)

- FE modelis pieļauj indivīdiem-specifiskiem efektiem α_i korelēt ar regresoriem x ;
- modelī tiek iekļauta konstantas α_i ;
- katram indivīdam (individuālam kopas elementam) ir atšķirīga konstanta (angliski – *intercept term*) un vienāds slīpuma parametrs (angliski – *slope parameter*);

$$y_{it} = \alpha_i + x'_{it}\beta + u_{it}$$

- Indivīdam specifisks efekts var tikt aprēķināts šādi:

$$\hat{\alpha}_i = \bar{y}_i - x'_i\hat{\beta}$$

Citiem vārdiem, indivīdam specifisks efekts ir atkarīgā mainīgā variācijas atlikums, kurš nevar tikt izskaidrots ar regresoru.⁹⁴

Nejaušā efekta modelis (RE)

- RE modelis pieņem, ka indivīdiem-specifiskie efekti α_i sadalās neatkarīgi no regresoriem;
- konstantas α_i tiek iekļauta kļūdas vērtībā;
- katram indivīdam ir vienāds slīpuma parametrs un saliktā (kompozīta) kļūdas vērtība

$$\varepsilon = \alpha_i + e_{it}$$

$$y_{it} = x'_{it}\beta + (\alpha_i + e_{it})$$

⁹² Ani Katchova. Panel Data Models. 2013 by Ani Katchova. All rights reserved. – p.7.

⁹³ Ani Katchova. Panel Data Models. 2013 by Ani Katchova. All rights reserved. – p.8

⁹⁴ Ani Katchova. Panel Data Models. 2013 by Ani Katchova. All rights reserved. – p.9

$$\text{Šeit } \text{var}(\varepsilon_{it}) = \sigma_{\alpha}^2 + \sigma_{\varepsilon}^2 \text{ un } \text{cov}(\varepsilon_{it}, \varepsilon_{is}) = \sigma_{\alpha}^2$$

$$\text{līdz ar to } \rho_{\varepsilon} = \text{cor}(\varepsilon_{it}, \varepsilon_{is}) = \sigma_{\alpha}^2 / (\sigma_{\alpha}^2 + \sigma_{\varepsilon}^2)$$

Ro (ρ) ir starpklašu kļūdas korelācija. Ro ir frakcija no kļūdas variācijas, kas rodas dēļ indivīdiem specifiskiem efektiem. Tā tiecas uz 1 ja individuālie efekti dominē īpatnējā (angļu valodā – *idiosyncratic*) kļūdā.

2.2.3.2 ĀTI Latvijā kā modeļa atkarīgais mainīgais

ĀTI Latvijā darbā tiek izmantots kā atkarīgais mainīgais (datu kopā apzīmēts ar *FDI* un *FDI_log*), ņemot vērā darba mērķi pētīt dažādu nodokļu faktoru ietekmi uz ĀTI.

Ņemot vērā, ka modelis uzrādīja labākus rezultātus, transformējot atkarīgo mainīgo, autors modelī izmanto logaritmēto ĀTI mainīgo. Turklāt literatūrā ir atzīts, ka atkarīgā mainīgā transformēšana noteiktajos gadījumos var mainīt modeļa kļūdu sadalījumu (ņemot vērā nepieciešamību pēc kļūdu normālā sadalījuma), parādīt attiecības starp atkarīgo un neatkarīgo mainīgo par lineārākām, kā arī sasniegt citus mērķus.⁹⁵

Ņemot vērā, ka no lielākās daļas no valstīm, no kurām ir veiktas ĀTI Latvijā, ĀTI summa ir ļoti maza, vai arī datu kopā ir uzrādīta vērtība “0,001”, ĀTI rādītāji nav normāli sadalīti (asimetriski). To var arī izsecināt no 6. pielikumā esošā statistikas kopsavilkuma:

Tabula 2-3

ĀTI statistikas kopsavilkums no galvenās datu kopas⁹⁶

<i>FDI</i>		<i>FDI_log</i>	
<i>Min.</i>	: 0.001	<i>Min.</i>	: -6.908
<i>1st Qu.</i>	: 1.000	<i>1st Qu.</i>	: 0.000
<i>Median</i>	: 11.000	<i>Median</i>	: 2.398
<i>Mean</i>	: 119.148	<i>Mean</i>	: 2.090
<i>3rd Qu.</i>	: 63.201	<i>3rd Qu.</i>	: 4.146
<i>Max.</i>	: 2758.000	<i>Max.</i>	: 7.922

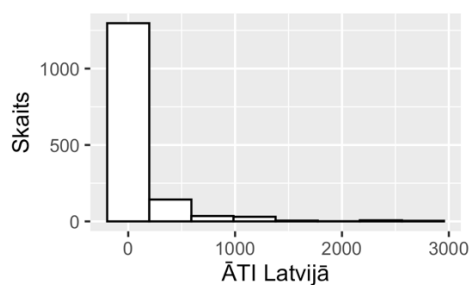
Pēc atkarīgā mainīgā (ĀTI) logaritmēšanas, tā sadalījums līdzinās normālam.

Zemāk Grafiks 2.2 un Grafiks 2.3. atspoguļo datos esoši ĀTI novērojumi pirms un pēc transformācijas.

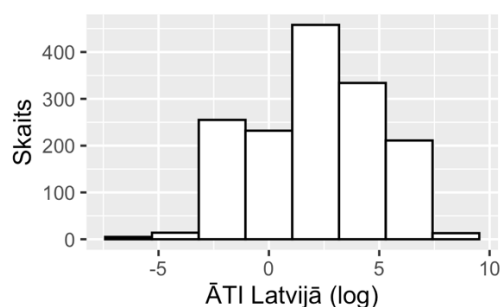
⁹⁵ Useful Transformations. <https://onlinepubs.trb.org/onlinepubs/nchrp/cd-22/manual/v2appendixb.pdf>

⁹⁶ Autora veidota tabula.

Grafiks 2.2. *ĀTI Latvijā*⁹⁷

Grafiks 2.3. *ĀTI Latvijā (logaritmēts)*⁹⁸

Arī citi autori izmanto logaritmēto rādītāju (skatīt 2.1.apakšnodaļu).

2.2.3.3 Ar nodokļu konvencijas esamības faktu saistītie modelī iekļautie regresori

Darbā tiek izmantoti šādi ar nodokļu konvencijas esamības faktu saistītie regresori:

- *Konv* – konvencijas esamības fakts attiecīgajā gadā ar attiecīgo valsti (2.2.2.2. apakšnodaļa);
- *KonvGadi* – konvencijas vecums attiecīgajā gadā ar attiecīgo valsti (2.2.2.3. apakšnodaļa);
- *DivRelevantDTT* – nodokļu konvencija, kuras rezultātā samazinās kombinētā efektīvā nodokļa likme dividendēm “nodokļu distance” attiecīgajā gadā ar attiecīgo valsti (2.2.2.13.apakšnodaļa);
- *DivIrrelevantDTT* – nodokļu konvencija, kuras rezultātā nemainās kombinētā efektīvā nodokļa likme dividendēm “nodokļu distance” attiecīgajā gadā ar attiecīgo valsti (2.2.2.13.apakšnodaļa).

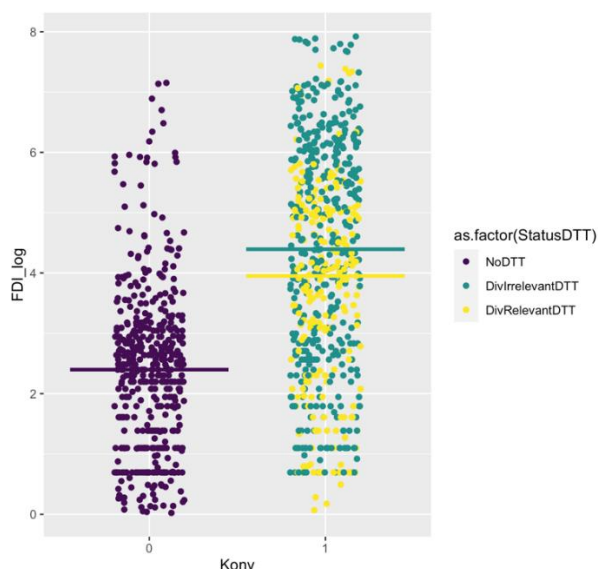
Konvencijas esamības fakts ir fiktīvais mainīgais (*Konv*), kura vērtība ir 1 gadījumā, kad attiecīgajā gadā ar attiecīgo valsti ir spēkā nodokļu konvencija, un 0 gadījumā, kad nodokļu konvencijas nav. Modelī tiek vērtēts, vai apstākļi, ka ar attiecīgo valsti ir noslēgta nodokļu konvencija, asociējas ar lielākām *ĀTI* no attiecīgās valsts.

⁹⁷ Autora veidots grafiks.

⁹⁸ Autora veidots grafiks.

Sagrupējot grafikā (angļu valodā – *jitter chart*) no valstīm veikto ĀTI apjomu atkarībā no konvencijas esamības fakta un ņemot vērā ĀTI apjomu no attiecīgās valsts attiecīgajā gadā (Grafiks 2.4), secināms, ka kopumā pētījuma periodā lielāks ĀTI apjoms nāca no valstīm, ar kurām Latvijai bija spēkā nodokļu konvencija (grafika labā kolonna). Turklāt vidēji lielākas ĀTI uz Latviju nāca no valstīm, ar kurām noslēgtā konvencija nesamazināja nodokļu slogu dividenžu repatriācijai no Latvijas (dzeltenā līnija grafika otrajā kolonnā).

Grafiks 2.4. ĀTI atkarībā no nodokļu konvencijas un tās veida⁹⁹

Taču jāņem vērā, ka vēlākos pētījuma periodos Latvijai bija spēkā nodokļu konvencijas ar daudz lielāku valstu skaitu, nekā perioda sākotnējos gados, arī no valstīm, no kurām nāca lielāks ĀTI apjoms Latvijā, un, ņemot vērā, ka ĀTI apjoms kopumā gadu no gada pieauga, tas varētu daļēji izskaidrot grafikā atspoguļoto situāciju.

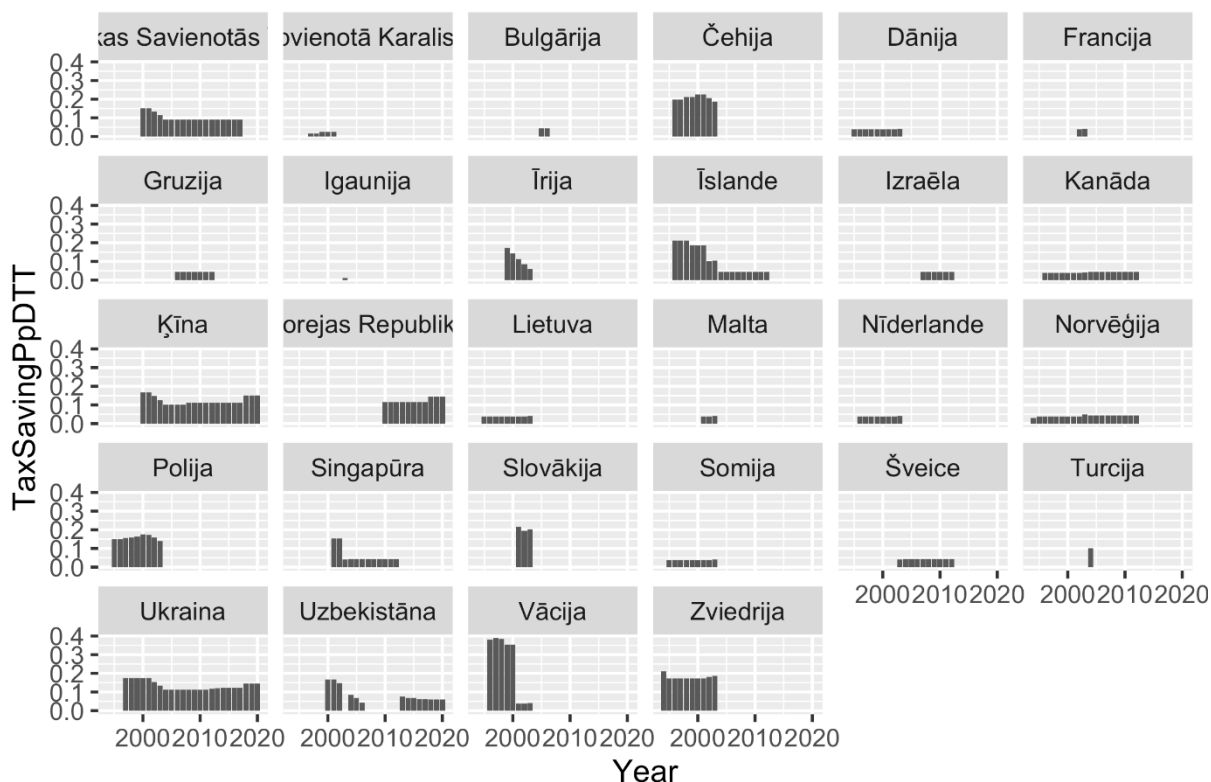
2.2.3.4 Kombinētā efektīvā nodokļa likme dividendēm un nodokļa ietaupījums no konvencijas

Šis rādītājs tika aprēķināts, atņemot no kombinētās efektīvas nodokļa likmes “nodokļu distances”, kas aprēķināta 2.2.2.11.apakšnodaļā noteiktajā kārtībā gadījumam, kad tiek piemērota nodokļu konvencija, kombinēto efektīvo nodokļa likmi, kāda tā būtu, ja attiecīgajā gadījumā nodokļu konvencija nepastāvētu. Konvenciju, kas samazina kombinēto efektīvo nodokļa likmi, nav daudz (x no y novērojumiem). Atšķirībā no mainīgā “relevantā nodokļu konvencija”, šis neatkarīgais mainīgais ir nepārtrauktais mainīgais, līdz ar to tas ņem vērā arī samazināto efektīvās nodokļu likmes procentpunktu skaitu. Grafiks 2.5. parāda, ka vislielākais nodokļa ietaupījums bija no Latvijas-Vācijas nodokļu konvencijas no 1996. līdz 2000.gadam (līdz pat 39 procentpunktiem), kas tika sasniegts galvenokārt, jo nodokļu konvencijā bija ir

⁹⁹ Autora veidots grafiks.

paredzēta atbrīvojuma metode kā nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas metode¹⁰⁰, kas faktiski ļāva neiekļaut ar Vācijas nodokļu rezidenta apliekamajā ienākumā (Vācijas UIN likme attiecīgajā periodā varēja sasniegt pat 57 procentus) no Latvijas saņemtās dividendes, kā arī, ņemot vērā par 5 procentpunktiem samazināto ieturējuma nodokli dividendēm. Šis nodokļu ietaupījums no nodokļu konvencijas zuda 2001.gadā, kad Vācija ieviesa “līdzdalības atbrīvojuma” sistēmu, ļaujot Vācijas uzņēmumiem neiekļaut to ar nodokli apliekamajā ienākumā no ārvalstīm saņemtās dividendes (skatīt 7.pielikumā 1. - 3. kolonnu attiecībā uz Vāciju). Savukārt “nodokļu ietaupījums” no Latvijas – ASV konvencijas zuda tā paša iemesla dēļ pēc ASV nodokļu reformas, kas stājās spēkā 2018.gadā (skatīt 7.pielikumā 1. - 3. kolonnu attiecībā uz ASV). Ukraina “līdzdalības atbrīvojuma” sistēmu ieviesa 2021.gadā, līdz ar ko zuda ar attiecīgo nodokļu konvenciju saistītā priekšrocība.

Grafiks 2.5. "Nodokļu ietaupījums" peļņas repatriācijai no Latvijas, ņemot vērā nodokļu konvencijas¹⁰¹

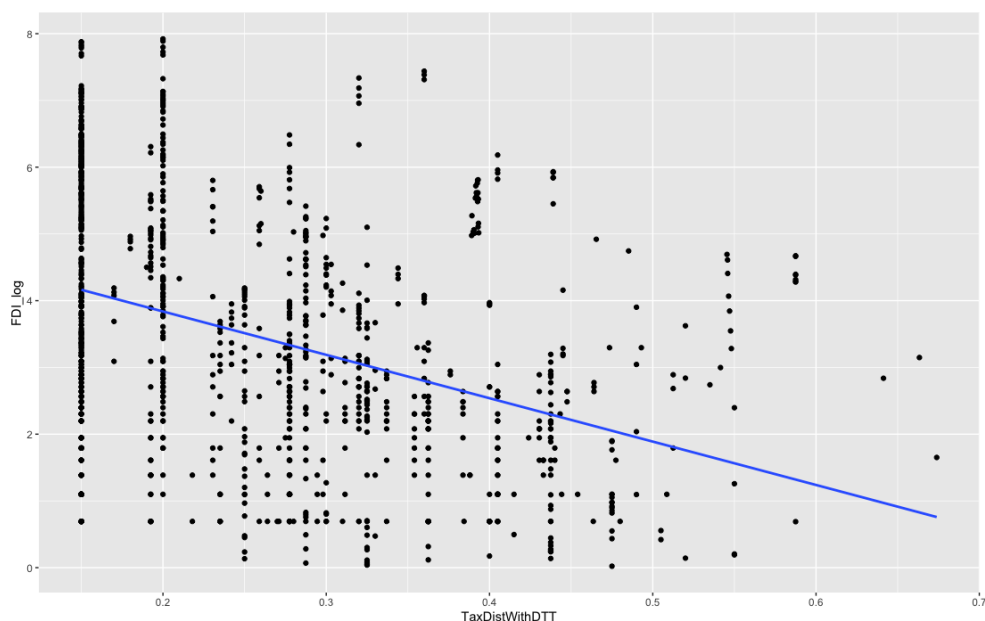

Lai prognozēt kombinētās efektīvās nodokļa likmes iespējamo ietekmi modelī, autors izveidoja izkliedes diagrammu (Grafiks 2.6)..

¹⁰⁰ Latvijas-Vācijas nodokļu konvencija – 23.pants.

¹⁰¹ Autora veidots grafiks.

Grafiks 2.6. Izkļiedes diagramma \bar{ATI} un "nodokļu distances" sakarībai¹⁰²

No minētās izkļiedes diagrammas var secināt, ka modelis, iespējams, uzrādīs negatīvu sakarību starp kombinēto efektīvo nodokļa likmi un \bar{ATI} Latvijā.

2.2.3.5 Paneļa datu modeļa uzbūve šā darba mērķim

Darbā izmantotie dati pēc savas būtības ir paneļa dati, kas sevī apvieno šķērsriezuma datus (valstis i) un laukrindu datus (gads t).

Datu kopā esošie mainīgie detalizēti aprakstīti 2.2.2.apakšnodaļā, šajā (2.2.3.) apakšnodaļā ir ietverts nedaudz detalizētājs to izvērtējums, savukārt 6.pielikumā ir atrodama šo datu statistikas kopsavilkums.

Lai izvērtētu, vai kāda tipa modelis ir atbilstošs darba autora izveidotajai datu kopai, autors:

- 1) izveidoja sākotnējos modeļus. Ņemot vērā, ka datu kopā esošie regresori pamatā raksturo ārvalstu investoru valstu individuālās īpašības (konvencijas esamība ar attiecīgo valsti, nodokļu slogs dividenžu plūsmas uz attiecīgo valsti utt.), autors pieņēma, ka atbilstošs modelis varētu būt fiksētā efekta modelis, nejaušā efekta modelis, vai abi kopā. Ņemot vērā minēto, autors izveidoja abu veidu modeļus.
- 2) veica **F testu individuālajiem un laika efektiem**¹⁰³. Abi modeļi uzrādīja nozīmīgus individuālus efektus;
- 3) veica **Breusch-Pagan** testu šķērsriezuma atkarībai modeļos¹⁰⁴. Minētais tests uzrādīja, ka nepastāv šķērsriezuma atkarība modelī.

¹⁰² Autora veidots grafiks.

¹⁰³ Package 'plm.' <https://cran.r-project.org/web/packages/plm/plm.pdf>, p.71;

¹⁰⁴ Package 'plm.' <https://cran.r-project.org/web/packages/plm/plm.pdf>, p.61

- 4) Veica **Hausmana** testu abiem paneļa modeļiem¹⁰⁵. Hausmana tests uzrādīja, ka modeļi ir nesaderīgi, kā rezultātā ir izmantojams fiksētā efekta modelis.

Ņemot vērā, ka fiksētā efekta modelis fiksētā efekta modelis darbojas pēc principa, kura pamatā ir iekš variāciju (angļu valodā – *within variation*) (sk. 2.2.3.1.apakšnodaļu par modeļa teorētisko pamatu), tas nevar izvērtēt no laika neatkarīgus faktorus. Rezultātā, modelī nevarēs izvērtēt tādus datu kopā esošus faktorus, kā “attālums starp valsts robežām”, “valsts ārvalstu finanšu centra statuss. Tāpat tas nozīmē, ka jāizmanto dati tikai par valstīm, ar kurām Latvijai ir spēkā nodokļu konvencija, jo valstīm, kurām nav spēkā nodokļu konvencija ar Latviju, mainīgais “nodokļu konvencijas esamības fakts” (*Konv*) un “Konvencijas vecums” (*KonvGadi*) visu laiku ir “0”. Ņemot vērē minēto, autors veidojot fiksētā efekta modeli nodokļu konvencijas ietekmes uz ĀTI izvērtēšanai, no datu kopas izslēdza valstis, kurām nav spēkā konvencija ar Latviju. Tāpat modelī autors neiekļāva no laika neatkarīgos regresorus.

Rezultātā, lai izvērtētu nodokļu konvenciju ietekmi uz ĀTI Latvijā, autors izveidoja 4 modeļus:

1. modelis – ĀTI atkarība no nodokļu konvencijas (*Konv*) ar Latviju esamības fakta un gadu skaita, cik attiecīgā konvencija ir spēkā (*KonvGadi*);
2. modelis – 1.modelim pievienots mainīgais – kombinētā efektīvā nodokļa likme, jeb “nodokļu distance” (*TaxDistWithDTT*);
3. modelis – 2.modelim pievienoti mainīgie “dalība ES kopā ar Latviju (*euLV*) un līguma par investīciju aizsardzību starp Latviju un attiecīgo valsti esamības fakts (*InvestLig*);
4. 3.modelim pievienoti mainīgie – partnervalsts IKP attiecīgajā gadā (logaritmēts) (*log(gdp)*) un IKP uz 1 iedzīvotāju (logaritmēts) (*log(gdp_pp)*)).

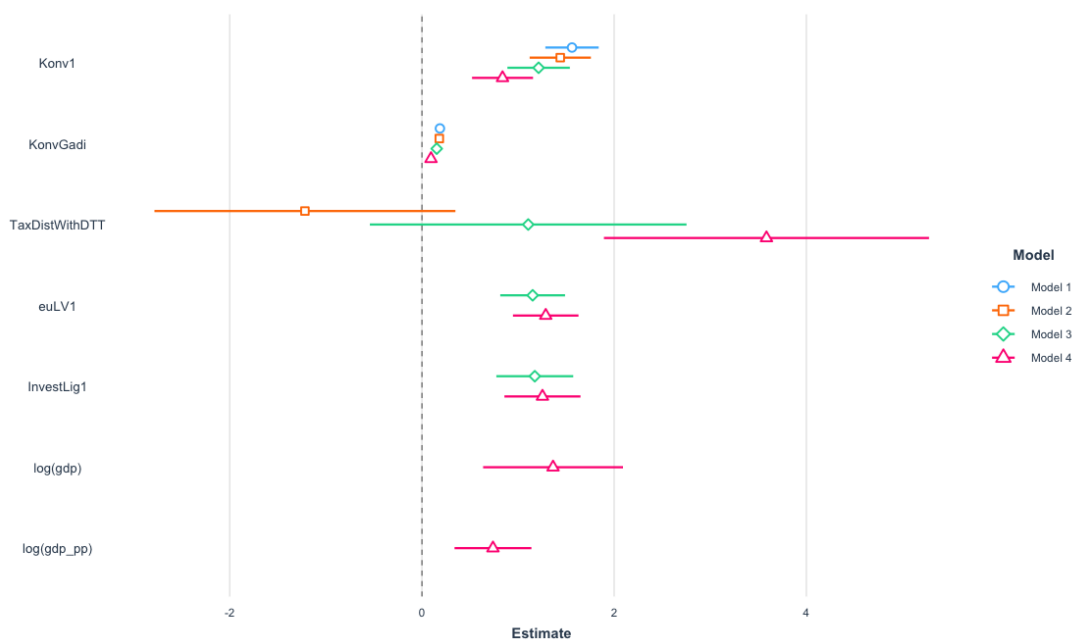
Iegūti šādi rezultāti:

¹⁰⁵ Package ‘plm.’ <https://cran.r-project.org/web/packages/plm/plm.pdf>, p.85

Četru modeļu par nodokļu konvencijas ietekmi uz ĀTI Latvijā rezultāti¹⁰⁶

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
Konv	1.56 *** (0.14)	1.44 *** (0.16)	1.21 *** (0.17)	0.84 *** (0.16)
KonvGadi	0.19 *** (0.01)	0.18 *** (0.01)	0.15 *** (0.01)	0.09 *** (0.01)
TaxDistWith		-1,22 (0.80)	1,11 (0.84)	3.59 *** (0.86)
euLV			1.15 *** (0.17)	1.29 *** (0.17)
InvestLig			1.17 *** (0.20)	1.25 *** (0.20)
log(gdp)				1.36 *** (0.37)
log(gdp_pp)				0.74 *** (0.20)
nobs	1052	1052	1052	1043
r.squared	0,56	0,56	0,59	0,61
adj.r.square	0,54	0,54	0,57	0,59
statistic	629,64	421,08	287,95	223,22
p.value	0,00	0,00	0,00	0,00
deviance	2252,76	2247,57	2082,92	1853,74
df.residual	1007,00	1006,00	1004,00	993,00
nobs.1	1052,00	1052,00	1052,00	1043,00
All continuous predictors are mean-centered and scaled by 1 standard				

Lai izvērtētu modeļu koeficientu konsekvensi, autors izveidoja šādu grafiku ar konfidences intervāliem (95%) modeļu faktoriem:

Grafiks 2.7. Konfidences intervāli modeļu rezultātiem modeļiem par konvenciju ietekmi uz ĀTI Latvijā¹⁰⁷¹⁰⁶ Autora veidota tabula.¹⁰⁷ Autora veidots grafiks.

No šiem četriem modeļiem var secināt, ka:

- 1) Visi četri modeļi ir statistiski nozīmīgi pie 0,01 nozīmīguma līmeņa;
- 2) Modeļi izskaidro tuvu 60% no ĀTI no attiecīgās valsts;
- 3) Nodokļu konvencijas spēkā esamības fakts asociējas ar augstākām ĀTI Latvijā no attiecīgās valsts. Šī sakarība ir statistiski nozīmīga un būtiski neatšķiras visos četros modeļos (ņemot vērā, ka koeficientu 95% konfidences intervāli pārklājas vairāk par 50%). Tādējādi tiek apstiprināta autora izvirzītā hipotēze, ka nodokļu konvencijas pozitīvi ietekmē ĀTI Latvijā no valstīm, ar kurām Latvijai ir spēkā nodokļu konvencija. Minētais rezultāts būtībā ir saskan ar 2.1.apakšnodaļā apskatītajiem pētījumiem.¹⁰⁸;
- 4) Katras nodokļu konvencijas pozitīvā ietekme uz ĀTI Latvijā palielinās ar gadiem, un katrs tās spēkā esamības gads asociējas ar lielāku ĀTI apjomu. Šī sakarība ir statistiski nozīmīga pie 0,01 nozīmīguma līmeņa un nav būtiski atšķirīga visos četros modeļos (ņemot vērā, ka koeficientu 95% konfidences intervāli pārklājas vairāk par 50%). Līdz ar to apstiprinās autora izvirzītā hipotēze. Arī minētais rezultāts būtībā ir konsekvents ar 2.1.apakšnodaļā apskatītajiem pētījumiem;
- 5) Kombinētai efektīvai nodokļa likmei dividendēm (“nodokļu distancei”) nav statistiski nozīmīga ietekme uz ĀTI Latvijā. Modeļi uzrāda gan pozitīvu, gan negatīvu šā faktora ietekmi, turklāt modeļu rezultāti ir atšķirīgi (pārsniedzot pusi no 95% konfidences intervāliem). Līdz ar to, tiek noraidīta autora izvirzītā hipotēze. Autors šo rezultātu skaidrotu ar to, ka lēmumam par investīcijām parasti nozīmīgāki ir faktori, kas nav saistīti ar nodokļiem (piemēram, iespēja gūt peļņu attiecīgajā tirgū, attiecīgā darba spēka pieejamība u.tml.), šo faktoru esamības gadījumā, arī augsts nodokļu slogs peļņas repatriācijai nebūs šķērslis investīciju veikšanai. Turklāt, vērtējot datu kopsakarībā investīciju apjomu no valstīm (2. pielikums) ar kombinēto efektīvo nodokļa likmi dividenžu repatriācijai no Latvijas (4. pielikums), secināms, ka visa pētījuma perioda laikā būtiskas investīcijas nāca arī no valstīm, uz kurām ir salīdzinoši liels nodokļa slogs peļņas repatriācijai no Latvijas. Tāpat jāņem vērā, ka kombinētās efektīvās nodokļa likmes būtiski elementi ir UIN slogs un piemērojamā nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas metode investora valstī

¹⁰⁸ Castillo-Murciego, Angela; Lopez-Laborda, Julio (2019) : *The effect of double taxation treaties and territorial tax systems on foreign direct investment: Evidence for Spain*, Economics: The Open-Access, Open-Assessment E-Journal, ISSN 1864-6042, Kiel Institute for the World Economy (IfW), Kiel, Vol. 13, Iss. 2019-22, pp. 1-33, <http://dx.doi.org/10.5018/economics-ejournal.ja.2019-22>; K.Petkova, A.Stasio, M. Zagler. On the relevance of double tax treaties. The Author(s) 2019, International Tax and Public Finance (2020) 27:575–605, <https://doi.org/10.1007/s10797-019-09570-9>; Rofi Cahyono. The Effect of Tax Treaty on Foreign Direct Investment Activity: Indonesia Overview. International Institute of Social Sciences. The Hague. 2020.

(aprēķināšanas kārtību skatīt 2.2.1. apakšnodaļā aprakstītajās formulās), un šie elementi investoram nemainīsies no tā, kurā valstī tas veiks investīcijas;

- 6) Dalība ES asociējas ar ĀTI pieaugumu Latvijā no valstīm, ar kurām kopā Latvija ir ES (pie 0.01 nozīmīguma līmeņa). Pamatojums tam varētu būt vienotā tirgus esamība ES (detalizētāk 2.2.2.15. apakšnodaļā). Šī pozitīvā sakarība ir cieša un būtiski neatšķiras starp modeļiem;
- 7) divpusējo ieguldījumu līgumu spēkā esamība ar Latviju asociējas ar ĀTI pieaugumu Latvijā no attiecīgajām valstīm (pie 0.01 nozīmīguma līmeņa). Rezultāts nav būtiski atšķirīgs abos (3. un 4.) modeļos (Grafiks 2.7), kuros ir ietverts šis mainīgais;
- 8) Statistiski nozīmīga (pie 0,01 nozīmīguma līmeņa) sakarība ir arī attiecīgās valsts IKP un IKP uz vienu iedzīvotāju.

Ņemot vērā, ka autors izvirzīja hipotēzi, ka būtiskāka ietekme uz ĀTI Latvijā nodokļu konvencijām bija pirms Latvijas iestāšanās ES, jo nodokļu konvencijām bija lielāks potenciāls samazināt nodokļu slogu peļņas repatriācijai (jo bija spēkā ieturējuma nodoklis uz ārvalstīm izmaksājamajām dividendēm, kā arī citās valstīs biežāk no ārvalstīm saņemtās dividendes aplika ar UIN), autors sadalīja datu kopu divās daļās:

- 1) dati par periodu no 1992.gada līdz 2003.gadam;
- 2) dati par periodu no 2004.gada līdz 2020.gadam.

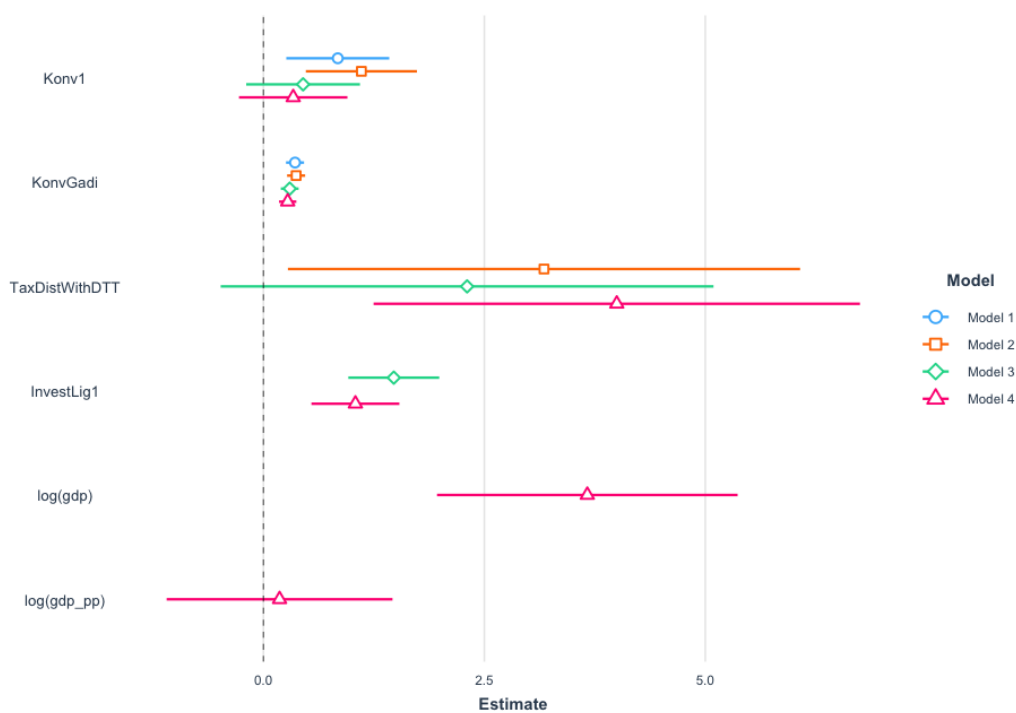
Attiecībā uz katru no datu kopām izveidoja 4 modeļus, kādi bija izveidoti ar pilnu datu kopu, izņemot, tajā neiekļaujot mainīgo par dalību ES, jo šis mainīgais pirmajā datu kopā būs laikā nemainīgs "0", bet otrajā, pret katru no valstīm (izņemot dažas, kuras iestājās ES vēlāk, kā Latvija, kā arī vienu, kura pētījuma perioda laikā izstājās) būs nemainīgs fiktīvs mainīgais "1", kā rezultātā, fiksēto efektu modelī šis regresors nav izmantojams.

Veicot aprēķinu, ir iegūti šādi rezultāti:

Nodokļu konvenciju ietekme uz ĀTI Latvijā 1992. - 2003.gadā¹⁰⁹

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
Konv	0.84 **	1.11 ***	0,45	0,34
	(0.30)	(0.32)	(0.33)	(0.31)
KonvGadi	0.36 ***	0.37 ***	0.30 ***	0.27 ***
	(0.05)	(0.05)	(0.05)	(0.05)
TaxDistWith		3.18 *	2,30	4.00 **
		(1.48)	(1.42)	(1.40)
InvestLig			1.48 ***	1.04 ***
			(0.26)	(0.25)
log(gdp)				3.67 ***
				(0.87)
log(gdp_pp)				0,18
				(0.65)
nobs	373	373	373	365
r.squared	0,30	0,31	0,37	0,41
adj.r.square	0,21	0,22	0,29	0,33
statistic	71,60	49,79	48,72	37,23
p.value	0,00	0,00	0,00	0,00
deviance	758,92	748,43	682,64	571,18
df.residual	330,00	329,00	328,00	318,00
nobs.1	373,00	373,00	373,00	365,00
All continuous predictors are mean-centered and scaled by 1 standard				

Grafiks 2.8. Nodokļu konvenciju ietekme uz ĀTI Latvijā 1992. - 2003.gadā¹¹⁰

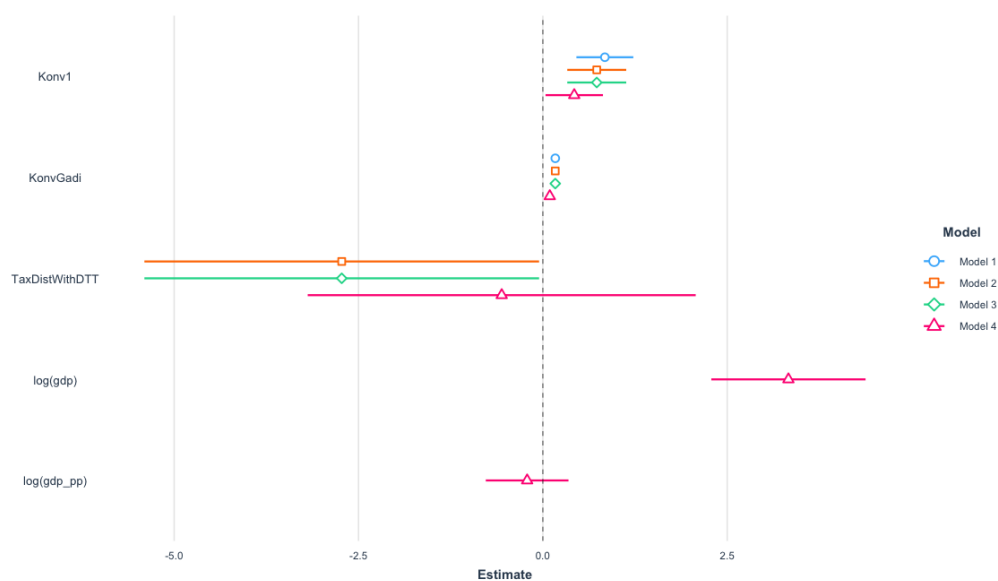
¹⁰⁹ Autora veidota tabula.

¹¹⁰ Autora veidots grafiks.

Nodokļu konvenciju ietekme uz ĀTI Latvijā 2004. - 2020.gadā¹¹¹

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
Konv	0.84 *** (0.20)	0.73 *** (0.20)	0.73 *** (0.20)	0.43 * (0.20)
KonvGadi	0.17 *** (0.01)	0.17 *** (0.01)	0.17 *** (0.01)	0.09 *** (0.01)
TaxDistWith		-2.73 * (1.37)	-2.73 * (1.37)	-0.56 (1.34)
log(gdp)				3.33 *** (0.53)
log(gdp_pp)				-0.21 (0.29)
nobs	679	679	679	678
r.squared	0,37	0,37	0,37	0,43
adj.r.square	0,33	0,33	0,33	0,39
statistic	185,39	125,51	125,51	94,94
p.value	0,00	0,00	0,00	0,00
deviance	797,31	792,31	792,31	719,02
df.residual	634,00	633,00	633,00	630,00
nobs.1	679,00	679,00	679,00	678,00
All continuous predictors are mean-centered and scaled by 1 standard				

Grafiks 2.9. Nodokļu konvenciju ietekme uz ĀTI Latvijā 2003. - 2020.gadā¹¹²

No iegūtajiem rezultātiem, autors secina, ka nodokļu konvencijas asociējas ar lielāku ĀTI apjomu Latvijā no attiecīgās valsts gan pirms iestāšanās ES, gan pēc. Šī ietekme ir būtiska (0,01 nozīmīguma līmeņis) un rezultāts nav būtiski atšķirīgs starp modeļiem. Tādējādi nevar apstiprināt autora izvirzīto hipotēzi, ka nodokļu konvenciju loma ĀTI veicināšanā ir

¹¹¹ Autora veidota tabula

¹¹² Autora veidots grafiks.

mazinājusies. Turklāt modelis uzrāda labāku rezultātu periodam pēc iestāšanās ES, jo koeficientu konfidences līmeņi nešķērso “0” (“0” nozīmē, ka ir ticami, ka regresoram nav ietekmes uz ĀTI). Šis rezultāts gan nedaudz atšķiras no rezultāta, kādu ieguve pētnieki, vērtējot nodokļu konvenciju ietekmi uz ĀTI Spānijā, kur autori neapstiprināja hipotēzi, ka jaunās (pārslēgtās) nodokļu konvencijas asociētos ar statistiski nozīmīgu ietekmi uz ĀTI Spānijā.¹¹³ Turklāt rezultāts attiecībā uz gadu skaitu, cik ir spēkā nodokļu konvencija, ir konsekvents gan abos periodos, gan ir praktiski identisks rezultātam, kāds tika iegūts, analizējot visu datu kopu.

Lai pārbaudītu hipotēzi, vai nodokļu konvencijas, kas samazina nodokļu slogu peļņas repatriācijai no Latvijas, asociējas ar lielāku ĀTI Latvijā, autors izveidoja 4 modeļus, kas ir identiski pirmajiem četriem modeļiem (Tabula 2-7 un Grafiks 2.10), vienīgi tajos aizstājot mainīgo “nodokļu konvencijas esamības fakts” (*Konv*) ar diviem mainīgiem: nodokļu konvencija, kas samazina kombinēto efektīvo nodokļa likmi (*DivRelevantDTT*) un nodokļu konvencija, kas nesamazina kombinēto efektīvo nodokļa likmi (*DivIrrelevantDTT*).

Tika iegūti šādi rezultāti:

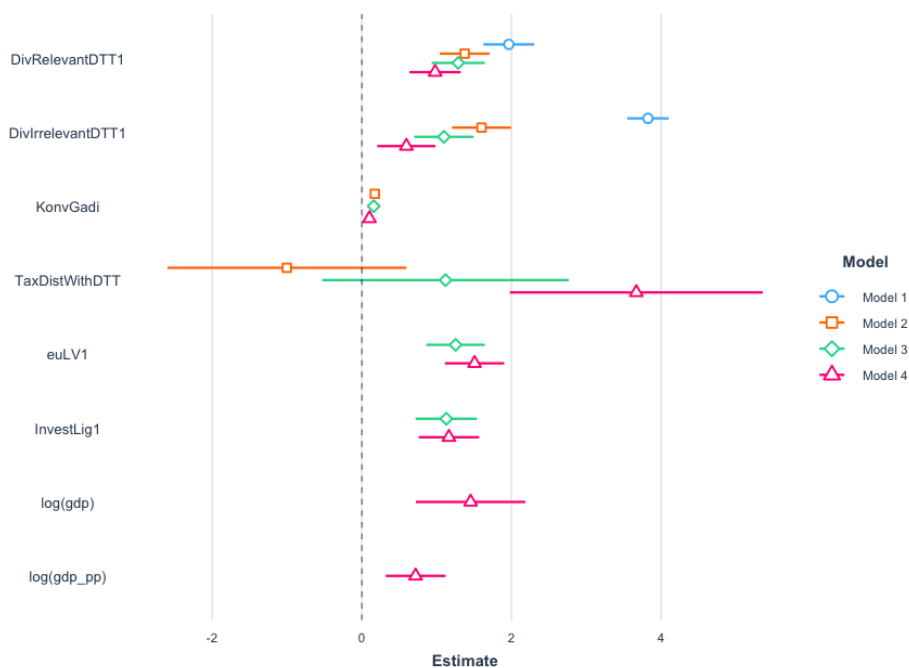
¹¹³ Castillo-Murciego, Angela; Lopez-Laborda, Julio (2019) : *The effect of double taxation treaties and territorial tax systems on foreign direct investment: Evidence for Spain*, Economics: The Open-Access, Open-Assessment E-Journal, ISSN 1864-6042, Kiel Institute for the World Economy (IfW), Kiel, Vol. 13, Iss. 2019-22, p. 12., <http://dx.doi.org/10.5018/economics-ejournal.ja.2019-22>

Nodokļu konvenciju (atkarībā no to ietekmes uz nodokļu slogu) ietekme uz ĀTI Latvija¹¹⁴

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
DivRelevant	1.96 *** (0.17)	1.37 *** (0.17)	1.29 *** (0.18)	0.98 *** (0.17)
DivIrrelevant	3.82 *** (0.14)	1.60 *** (0.20)	1.10 *** (0.20)	0.60 ** (0.20)
KonvGadi		0.17 *** (0.01)	0.16 *** (0.01)	0.10 *** (0.01)
TaxDistWith		-1,00 (0.81)	1,12 (0.84)	3.67 *** (0.86)
euLV1			1.25 *** (0.20)	1.51 *** (0.20)
InvestLig1			1.13 *** (0.21)	1.16 *** (0.21)
log(gdp)				1.45 *** (0.37)
log(gdp_pp)				0.72 *** (0.20)
nobs	1052	1052	1052	1043
r.squared	0,43	0,56	0,59	0,61
adj.r.square	0,40	0,54	0,57	0,59
statistic	372,34	316,52	240,13	196,55
p.value	0,00	0,00	0,00	0,00
deviance	2914,56	2243,52	2080,81	1845,43
df.residual	1007,00	1005,00	1003,00	992,00
nobs.1	1052,00	1052,00	1052,00	1043,00

All continuous predictors are mean-centered and scaled by 1 standard

Grafiks 2.10. Nodokļu konvenciju (atkarībā no to ietekmes uz nodokļu slogu) ietekme uz ĀTI Latvija¹¹⁵

¹¹⁴ Autora veidota tabula.

¹¹⁵ Autora veidots grafiks.

Izvērtējot tabulu un grafiku (Tabula 2-7 Grafiks 2.10. Nodokļu konvenciju (atkarībā no to ietekmes uz nodokļu slogu) ietekme uz ĀTI Latvijā Grafiks 2.10) modeļu rezultātus, autors secina, ka nav būtisku atšķirību starp konvencijām, kas ietekmē (samazina) kombinēto efektīvo nodokļa likmi dividendēm, un konvencijām, kuras to neietekmē. Turklāt visi modeļi uzrāda statistiski nozīmīgu ietekmi abu veidu konvencijām. Jāpiebilst gan, ka 4.modeļa rezultāts attiecībā uz konvencijām, kuras neietekmē kombinēto efektīvo nodokļa slogu, ir būtiski atšķirīgs no 1. – 3. modeļa rezultātiem, jo tā konfidences intervāli nepārklājas ar pārējo modeļu konfidences intervāliem.

Ņemot vērā minēto, autors nevar apstiprināt hipotēzi, ka konvencijām, kas samazina kombinēto efektīvo nodokļa likmi dividendēm, būtu lielāka ietekme uz ĀTI Latvijā.

Šis rezultāts gan nav konsekvents ar rezultātu, kāds iegūts pētījū K.Petkovas¹¹⁶ pētījumā, kur ir secināts, ka statistiski nozīmīga ietekme uz ĀTI ir konvencijām, kas samazina “nodokļu distanci” starp valstīm (kombinēto efektīvo nodokļa likmi), savukārt nodokļu konvencijām, kas “nodokļu distanci” nesamazina, nav statistiski nozīmīgas ietekmes uz ĀTI. Šeit gan būtu jāņem vērā atšķirības datu kopā, pētījuma periodā un metodoloģijā (K.Petkovas¹¹⁷ pētījumā vērtēta arī konvenciju netieša ietekme (caur citām valstīm).

Vienlaikus autors uzskata, ka šie rezultāti liecina par labu viedoklim, ka nodokļu faktori (it īpaši attiecībā uz peļņas aplikšanu ar UIN) parasti nav būtiskākie investīciju lēmumu pieņemšanai. Gadījumā, kad investoram ir nodoms ieguldīt kādas valsts tirgos, diez vai to atturēs apstākļi, ka ar šo valsti spēkā esošā nodokļu konvencija neparedz iespēju samazināt UIN slogu peļņas repatriācijai. Vēl jo vairāk, diez vai investīciju lēmums parasti tiks pieņemts galvenokārt pamatojoties uz to, ka nodokļu konvencija ar attiecīgo valsti paredz samazinātu nodokļa slogu. Turklāt pašam nodokļu konvencijas spēkā esamības apstāklim parasti ir liela nozīme, jo konvencijas esamība nodrošina tiesisko noteiktību, kā arī mehānismus, lai nodokli nenāktos vienlaikus samaksāt divās valstīs. Šeit, autora ieskatā, ir saskatāma līdzība arī ar šajā darbā konstatēto statistiski nozīmīgo asociāciju starp ĀTI Latvijā un spēkā esošo investīciju aizsardzības līgumu. Arī Investīciju aizsardzības līgumi parasti neparedz kaut kādas priekšrocības, bet gan nodrošina tiesisko aizsardzību un noteiktību.

Ņemot vērā autora hipotēzi, valsts vai teritorijas iekļaušana zemo nodokļu (beznodokļu) valstu un teritoriju sarakstā asociējas ar ĀTI samazināšanos no attiecīgajām valstīm vai

¹¹⁶ K.Petkova, A.Stasio, M. Zagler. On the relevance of double tax treaties. The Author(s) 2019, International Tax and Public Finance (2020) 27:575–605, p.595. <https://doi.org/10.1007/s10797-019-09570-9>

¹¹⁷ K.Petkova, A.Stasio, M. Zagler. On the relevance of double tax treaties. The Author(s) 2019, International Tax and Public Finance (2020) 27:575–605, p.595. <https://doi.org/10.1007/s10797-019-09570-9>

teritorijām, kā arī to, ka fiksēto efektu modelī, ņemot vērā iepriekš minēto šā modeļa darbības būtību, jāiekļauj regresori, kuri laika mainās individuālā kopas elementa (šajā darbā – valsts) ietvaros, autors izveidoja datu kopu, kurā iekļāva tikai valstis, kas vismaz vienu reizi pētījuma periodā ir bijušas iekļautas zemo nodokļu (beznodokļu) valstu vai teritoriju sarakstā. Tikai izveidoti 3 modeļi, kuru rezultāti apskatīti zemāk:

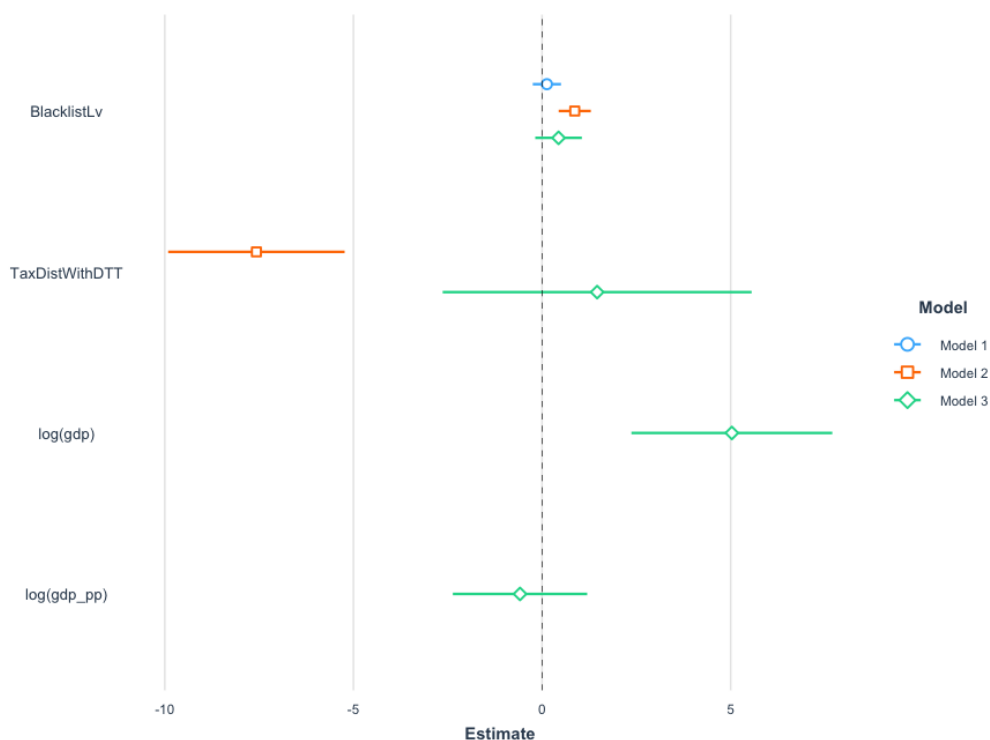
Tabula 2-8

Valsts vai teritorijas esamības zemo nodokļu (beznodokļu) sarakstā ietekme uz ĀTI Latvijā¹¹⁸

	Model 1	Model 2	Model 3
BlacklistLv	0,13	0.87 ***	0,44
	(0.19)	(0.22)	(0.32)
TaxDistWith		-7.57 ***	1,46
		(1.19)	(2.09)
log(gdp)			5.03 ***
			(1.36)
log(gdp_pp)			-0,58
			(0.91)
nobs	527	527	255
r.squared	0,00	0,08	0,19
adj.r.square	-0,07	0,01	0,11
statistic	0,45	20,38	13,92
p.value	0,50	0,00	0,00
deviance	1919,46	1773,43	845,87
df.residual	490,00	489,00	230,00
nobs.1	527,00	527,00	255,00
All continuous predictors are mean-centered and scaled			

¹¹⁸ Autora veidota tabula

Grafiks 2.11. Valsts vai teritorijas esamības zemo nodokļu (beznodokļu) sarastā ietekme uz ĀTI Latvijā¹¹⁹

Gan tabulā, gan grafikā atspoguļotie rezultāti nevar apstiprināt statistiski nozīmīgu saistību ar ĀTI Latvijā apstāklim, ka kāda valsts vai teritorija ir iekļauta Latvijas zemo nodokļu (beznodokļu) valstu un teritoriju sarakstā. Rezultātā ir noraidāma autora izvirzītā hipotēze.

Lai gan tas nebija pētījuma centrālais priekšmets, visos modeļos, kuros tika iekļauts mainīgais par ieguldījumu (investīciju) aizsardzības līguma esamību ar attiecīgo valsti, tas uzrādīja statistiski nozīmīgu būtisku sakarību ar ĀTI pieaugumu Latvijā. Autora ieskatā, tas liecina par šā instrumenta nozīmi ĀTI piesaistei Latvijā. Arī ņemot vērā apstākli, ka ar daudzām pasaules valstīm Latvijai nav spēkā ieguldījumu aizsardzības līgumu, jautājums ir tālākas izpētes vērts attiecībā uz iespēju palielināt ĀTI Latvijā, kā instrumentu izmantojot ieguldījumu aizsardzības līgumus.

¹¹⁹ Autora veidots grafiks.

3 PĒTĪJUMA REZULTĀTU POTENCIĀLA IZMANTOŠANA NODOKĻU POLITIKAS VEIDOŠANĀ

Pētījumā iegūtie rezultāti acīmredzami vistiešāk izmantojami saistībā ar politikas veidošanu saistībā ar nodokļu konvenciju slēgšanu. Ņemot vērā, ka konvencijas slēgšana asociējas ar lielākām ĀTI no attiecīgās valsts, nodokļu konvencijas tīkla paplašināšanai būtu jāpalielina ĀTI Latvijā, līdz ar to, šīs funkcijas stiprināšana, visticamāk, palielinātu ĀTI Latvijā.

Arī pretēji, Latvijai denonsējot kādu nodokļu konvenciju vai apturot tās darbību, būtu pamats sagaidīt ĀTI samazināšanos no attiecīgās valsts. Tā, piemēram, š.g. 12.maijā Saeima pieņēma likumu, ar kuru apturēja Latvijas – Krievijas nodokļu konvencijas darbību.¹²⁰ Ņemot vērā minēto, ir pamats secināt, ka šis lēmums samazinās ĀTI Latvijā no Krievijas Federācijas.

Darbā secinātais par to, ka nodokļu konvencijas pozitīvi ietekmē ĀTI Latvijā neatkarīgi no tā, vai tās samazina nodokļu slogu saistībā ar peļņas repatriāciju un investora rezidences valsti vai nē, turklāt šī ietekme būtiski neatšķiras abos gadījumos, autora ieskatā, dod pamatu uzskatīt, ka nodokļu konvenciju saturs būtiski neietekmē ĀTI Latvijā no attiecīgajām valstīm. Šo apsvērumu varētu ņemt vērā, ja Latvija nākotnē apsvērs iespēju uz Latvijas spēkā esošajām nodokļu konvencijām attiecināt vairāk Daudzpusējās konvencijas nodokļu bāzes samazināšanas un peļņas novirzīšanas novēršanas pasākumu ieviešanai attiecībā uz nodokļu konvencijām¹²¹ normas, ņemto vērā, ka šobrīd Latvija izvēlējas attiecināt uz Latvijas konvencijām tikai nedaudzas no minētās daudzpusējās konvencijas normām.

Tāpat gadījumā, ja Latvija kādreiz apsvērs iespēju ieviest ieturējuma nodokli uz ārvalstīm (kas nav ES dalībvalstīs, ņemot vērā ES tiesību ierobežojumus) izmaksājamajām dividendēm, ir pamats uzskatīt, ka tas var arī būtiski nesamazināt ĀTI Latvijā.

Darbā secinātais par to, ka kombinētā efektīvā nodokļa likmes palielināšanās statistiski nozīmīgi neasociējas ar ĀTI Latvijā samazināšanos no attiecīgās valsts, ļauj piesardzīgi vērtēt iniciatīvas, kas saistītas ar UIN sloga samazināšanu ar mērķi veicināt ĀTI. Šeit gan jāmin, ka starp šiem rādītājiem saskatāma salīdzinoši augsta negatīva korelācija, kas nozīmē, ka noteiktajos gadījumos nodokļa sloga samazināšana tomēr var veicināt ĀTI Latvijā, vienlaicīgi, daudzos gadījumos nodokļu faktors nav izšķirošs. Jāņem arī vērā, ka nodokļa sloga samazināšana vienmēr nozīmē arī atteikšanos no noteiktas ieņēmumu daļas budžetā, līdz ar ko,

¹²⁰ Grozījums likumā "Par Latvijas Republikas valdības un Krievijas Federācijas valdības līgumu par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma un kapitāla nodokļiem un tā Protokolu". <https://www.vestnesis.lv/op/2022/91A.2>

¹²¹ Par Daudzpusējo konvenciju nodokļu bāzes samazināšanas un peļņas novirzīšanas novēršanas pasākumu ieviešanai attiecībā uz nodokļu konvencijām. <https://likumi.lv/ta/id/308276-par-daudzpusejo-konvenciju-nodoklu-bazes-samazinanas-un-pelnas-novirzisanas-noversanas-pasakumu-ieviesanai-attieciba-uz-nodoklu-konvencijam>; Multilateral Convention to Implement Tax Treaty Related Measures to Prevent BEPS. [Multilateral Convention to Implement Tax Treaty Related Measures to Prevent BEPS - OECD](https://www.oecd.org/tax/multilateral-convention-to-implement-tax-treaty-related-measures-to-prevent-beps/).

situācijā, kad daudzos gadījumos nodokļu slogs nav izšķirošs ĀTI veikšanai, veidojot katru politikas iniciatīvu, kuras mērķis ir ar UIN stimuliem veicināt ĀTI Latvijā, šāda iniciatīva būtu rūpīgi pārdomājama arī no viedokļa, ka tā var nenest ĀTI Latvijā pieaugumu, taču ieņēmumu samazināšanās budžetā, visticamāk, radīsies vienmēr.

Ņemot vērā darbā secināto, ka kādas valsts vai teritorijas iekļaušana zemu nodokļu (beznodokļu) valstu un teritoriju sarakstā¹²² neasociējas ar ĀTI samazināšanos no attiecīgajām valstīm, būtu lietderīgi pārvērtēt, vai esošie ierobežojumi, kas paredzēti nodokļu normatīvajos aktos šādām valstīm un teritorijām, ir pietiekami, lai sasniegt izvirzīto politikas mērķi. Vienlaikus jāņem vērā, ka šā nozīme ir būtiski samazinājusies, jo šajā sarakstā šobrīd atrodamas vien 9 valstis vai teritorijas (2020.gadā šādu valstu vai teritoriju skaits bija – 25, bet 2001.gadā – 68), turklāt ĀTI apjoms Latvijā no šādām teritorijām šobrīd ir nebūtisks (sk. 3. pielikumu).

¹²² Noteikumi par zemu nodokļu vai beznodokļu valstīm un teritorijām. <https://likumi.lv/ta/id/319726-noteikumi-par-zemu-nodoklu-vai-beznodoklu-valstim-un-teritorijam>.

SECINĀJUMI

- 1) Apstiprinās hipotēze, ka nodokļu konvencijām samazinājās nozīme nodokļa sloga peļņas repatriācijai no Latvijas samazināšanā. Tas ir saistīts galvenokārt ar to, ka Latvija ir praktiski atteikusies no ieturējuma nodokļa uz ārvalstīm izmaksājamajām dividendēm, kā pasaulē vērojamo tendenci, valstīm nacionālajos normatīvajos aktos ieviešot nodokļu dubultās novēršanas metodes, kas ir labvēlīgākas, nekā metodes, kas paredzētas ar attiecīgajām valstīm spēkā esošajās nodokļu konvencijās. Ietekme uz nodokļu slogu peļņas repatriācijai (nodokļu sloga samazināšana) no Latvijas uz atsevišķām citām valstīm vēsturiski bija salīdzinoši liela, taču šobrīd šāds nodokļu slogs ar nodokļu konvencijām tiek samazināts tikai retos gadījumos, turklāt nebūtiski;
- 2) Apstiprinās hipotēze, ka nodokļu konvencijām ir statistiski nozīmīga ietekme uz ĀTI Latvijā.
- 3) Apstiprinās hipotēze, ka nodokļu konvenciju ietekme uz ĀTI Latvijā palielinās ar gadiem;
- 4) Neapstiprinās hipotēze, ka Latvijā spēkā esošajām nodokļu konvencijām bija lielāka nozīme pirms Latvijas iestāšanās ES;
- 5) Neapstiprinās hipotēze, ka nodokļu konvencijām, kas samazina nodokļa slogu peļņas repatriācijai no Latvijas, ir lielāka ietekme uz ĀTI Latvijā;
- 6) Neapstiprinās hipotēze, ka kombinētai efektīvai nodokļa likmei dividenžu izmaksai no Latvijas un ārvalsti būtu negatīva ietekme uz ĀTI Latvijā;
- 7) Neapstiprinās hipotēze, ka valsts vai teritorijas iekļaušana zemo valstu un teritoriju sarakstā, samazina ĀTI no attiecīgajām valstīm;
- 8) Esamība ES kopā ar Latviju asociējas ar statistiski nozīmīgu pieaugumu ĀTI Latvijā no attiecīgās valsts;
- 9) Divpusējo ieguldījumu līgumu spēkā esamība ar Latviju asociējas ar statistiski nozīmīgu pieaugumu ĀTI Latvijā no attiecīgās valsts. Ņemot vērā valstu skaitu, ar kurām šāds līgums Latvijai nav noslēgts, turpmākas izpētes vērtā ir iespēja palielināt ĀTI Latvijā, paplašinot ieguldījumu aizsardzības līgumu tīklu.

PRIEKŠLIKUMI

1) Nodokļu konvencijas

Latvijai nepieciešams turpināt attīstīt divpusējo nodokļu konvenciju tīklu, ņemot vērā nodokļu konvenciju statistiski nozīmīgu sakarību ar ĀTI Latvijā. Vienlaikus, veicot pārrunas par nodokļu konvenciju saturu, ar piesardzību jāraugās uz nodokļu konvenciju noteikumiem, kas samazina nodokļu slogu pārrobežu aktivitātei, ņemot vērā, ka šādi nosacījumi var neveicināt ĀTI palielinājumu no attiecīgās valsts, vienlaikus, zaudējot potenciālo ienākumu valsts budžetā nodokļa atlaides formā. taču, ņemot vērā vidēji ciešu negatīvu korelāciju starp nodokļu slogu un ĀTI Latvijā, nevar izslēgt, ka specifiski mērķētās politikas iniciatīvas var arī veicināt ĀTI Latvijā.

Ņemot vērā, ka nodokļu konvencijas esamība statistiski nozīmīgi asociējas ar lielākām ĀTI no attiecīgās valsts, denonsējot nodokļu konvenciju vai apturot tās darbību ar kādu no valstīm, ir pamats sagaidīt ĀTI samazināšanos no attiecīgās valsts.

Faktu, ka nodokļu konvencijas vienādi asociējas ar ĀTI pieaugumu no attiecīgās valsts neatkarīgi no tā, vai tās samazina nodokļu slogu peļņas repatriācijai no Latvijas vai nē, būtu jāņem vērā nākotnē lemjot par nodokļu konvenciju grozījumiem, tajā skaitā, pārskatot tos Daudzpusējās konvencijas nodokļu bāzes samazināšanas un peļņas novirzīšanas novēršanas pasākumu ieviešanai attiecībā uz nodokļu konvencijām¹²³ pantus, kuriem izvēlējas pievienoties Latvija. Minētais apstāklis var netieši liecināt par to, ka nodokļu konvencija var saglabāt savu pozitīvo ietekmi uz ĀTI Latvijā, neskatoties uz šīs konvencijas grozījumiem, kas samazina nodokļu konvencijas sniegtās priekšrocības.

2) Nodokļu slogs

Ņemot vērā, ka darbā iegūtie rezultāti nevar apstiprināt hipotēzi, ka nodokļa slogs peļņas repatriācijai no Latvijas negatīvi asociējas ar ĀTI Latvijā (neskatoties ar darbā konstatēto vidēji ciešu negatīvu korelāciju starp nodokļu slogu peļņai un ĀTI), politikas iniciatīvas, kas vērstas uz ĀTI veicināšanu, kā politikas instrumentu izmantojot UIN priekšrocības, būtu vērtējamās piesardzīgi, it īpaši, ja tās ir vispārīgas. Bet gadījumos, kad šādas iniciatīvas tomēr tiek īstenotas, būtu ieteicams tās veidot mērķēti, iepriekš apzinot tās nodokļu maksātāju grupas, no kuras varētu tikt pozitīvi ietekmētas attiecībā uz ĀTI veikšanu Latvijā saistībā ar politikas iniciatīvām.

¹²³ Pieejama: <https://likumi.lv/ta/id/308276-par-daudzpusejo-konvenciju-nodoklu-bazes-samazinasanas-un-pelnas-novirzisanas-noversanas-pasakumu-ieviesanai-attieciba-uz-nodoklu-konvencijam>;

3) Zemo nodokļu (beznodokļu) valstu un teritoriju saraksts¹²⁴

Ņemto vērā, ka darbā ir noraidīta hipotēze par to, ka valsts vai teritorijas iekļaušana zemo nodokļu (beznodokļu) valstu vai teritoriju sarakstā asociējas ar ĀTI Latvijā samazināšanos no attiecīgās valsts (vai attiecīgās valsts vai teritorijas izmantošanu uzņēmumu īpašuma struktūras veidošanai vai kapitāla plūsmai), būtu ieteicams izvērtēt, vai esošie normatīvajos aktos paredzētie ierobežojumi, kas saistīti ar darījumiem ar šīm valstīm vai teritorijām, ir pietiekami tiem izvirzītā mērķa sasniegšanai. Minētais būtu nepieciešams tikai gadījumā, ja politikas veidotājs nolemj stiprināt šā instrumenta nozīmi, pretēji šobrīd (ES ietvaros koordinētai) īstenotai politikai, kuras ietvaros šis instruments tiek izmantots arvien retāk.

4) Ieguldījumu aizsardzības līgumi

Ņemot vērā darbā konstatēto ciešo sakarību starp ieguldījumu aizsardzības līgumiem un ĀTI pieaugumu Latvijā, kā arī to, ka ar daudzām valstīm Latvijai šāds līgums nav noslēgts, par investīciju politiku un piesaisti atbildīgajām iestādēm būtu lietderīgi veikt plašāku jautājuma izpēti un, ņemot vērā tās rezultātus, apsvērt iespēju paplašināt Latvijas noslēgto ieguldījumu aizsardzības līgumu tīklu.

¹²⁴ Noteikumi par zemu nodokļu vai beznodokļu valstīm un teritorijām. <https://likumi.lv/ta/id/319726-noteikumi-par-zemu-nodoklu-vai-beznodoklu-valstim-un-teritorijam>

IEROBEŽOJUMI UN TURPMĀKIE PĒTĪJUMI

Šis pētījums ir veikts par nodokļu konvenciju un kombinētās efektīvās nodokļa likmes ietekmi uz ĀTI Latvijā. Darbā iegūtie rezultāti tiešā veidā izskaidro tikai tās sakarības, kas tieši ir pētītas darbā, un cita veida nodokļu aspekti var savādāk ietekmēt ĀTI Latvijā.

Darbā nav pētīta arī konvenciju netiešā ietekme, t.i., noteikto konvenciju potenciāla izmantošana, lai ĀTI novirzīt Latvijā caur trešo valsti. Šis jautājums varētu būt būtisks, bet tā izpētei būtu nepieciešams atsevišķs pētījums.

Darbā nav arī vērtēts investīciju veids un struktūra, jo publiski nav pieejami dati par ĀTI Latvijā vienlaikus sadalījumā pa valstīm un nozarēm. Investīciju veidu un struktūras izpētei (arī izmantojot netiešās metodes) būtu nepieciešams atsevišķs pētījums.

Attiecībā uz Latvijas uzturēto zemo nodokļu (beznodokļu) valstu un teritoriju saraksts darbā nav gūts kvantitatīvs apliecinājums tam, ka valsts iekļaušana šādā sarakstā samazinātu ĀTI Latvijā no šādas valsts, taču nav izslēgts, ka tiek ierobežota cita ekonomiskā aktivitāte ar šādām valstīm vai teritorijām (piemēram, darījumu veikšana). Šis jautājums nebija centrālais pētījuma priekšmets, turklāt darbā izmantotās metodes nav pietiekamas, lai vispusīgi izvērtētu šā saraksta efektivitāti.

Nemot vērā visos darbā veidotajos modeļos, kuros ir iekļauts mainīgais – ieguldījumu aizsardzības līguma esamība, statistiski nozīmīgu pozitīvu asociāciju ar ĀTI Latvijā, kā arī potenciālu šādus līgums slēgt vēl ar lielu valstu skaitu, būtu lietderīgi veikt šā jautājuma plašāku izpēti.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

Starptautiskie līgumi

1. Līgums Par Eiropas Savienības darbību. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:115:0013:0045:lv:PDF>
2. Par Latvijas Republikas un Bulgārijas Republikas konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma nodokļiem
3. Latvijas Republikas un Kazahstānas Republikas konvencija par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma un kapitāla nodokļiem
4. Par Latvijas Republikas valdības un Horvātijas Republikas valdības līgumu par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma nodokļiem
5. Par Latvijas Republikas valdības un Kuveitas Valsts valdības konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma un kapitāla nodokļiem un tās protokolu
6. Par Latvijas Republikas valdības un Ķīnas Tautas Republikas valdības līgumu par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma un kapitāla nodokļiem
7. Par Latvijas Republikas un Gruzijas konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma un kapitāla nodokļiem un tās protokolu
8. Par Latvijas Republikas valdības un Kataras Valsts valdības līgumu par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma nodokļiem
9. Latvijas Republikas un Baltkrievijas Republikas konvencija par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu
10. Latvijas Republikas valdības un Luksemburgas Lielhercogistes valdības konvencija par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma un kapitāla nodokļiem
11. Par Latvijas Republikas un Japānas konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas attiecībā uz ienākuma nodokļiem, ļaunprātīgas izvairīšanās no nodokļu maksāšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu un tās protokolu

12. Par Latvijas Republikas valdības un Igaunijas Republikas valdības konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma nodokļiem
13. Par Latvijas Republikas un Kanādas konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma un kapitāla nodokļiem
14. Par Latvijas Republikas valdības un Kipras Republikas valdības konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma nodokļiem
15. Par Latvijas Republikas un Armēnijas Republikas konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma un kapitāla nodokļiem
16. Par Latvijas Republikas un Čehijas Republikas konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu
17. Par Latvijas Republikas valdības un Francijas Republikas valdības konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma un kapitāla nodokļiem
18. Par Latvijas Republikas valdības un Korejas Republikas valdības konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma nodokļiem
19. Par Latvijas Republikas valdības un Izraēlas Valsts valdības konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma un kapitāla nodokļiem
20. Latvijas Republikas Un Dānijas Karalistes Konvencija Par Nodokļu Dubultās Uzlikšanas Un Nodokļu Nemaksāšanas Novēršanu
21. Par Itālijas Republikas valdības un Latvijas Republikas valdības konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma un kapitāla nodokļiem un nodokļu nemaksāšanas novēršanu
22. Latvijas Republikas Un Zviedrijas Karalistes Konvencija Par Nodokļu Dubultās Uzlikšanas Un Nodokļu Nemaksāšanas Novēršanu
23. Par Latvijas Republikas valdības un Krievijas Federācijas valdības līgumu par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma un kapitāla nodokļiem un tā Protokolu
24. Latvijas Republikas Valdības Un Azerbaidžānas Republikas Valdības Konvencija Par Nodokļu Dubultās Uzlikšanas Un Nodokļu Nemaksāšanas Novēršanu Attiecībā Uz Ienākuma Un Kapitāla Nodokļiem

25. Par Latvijas Republikas un Islandes Republikas konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu
26. Par Latvijas Republikas valdības un Ķīnas Tautas Republikas Honkongas īpašā administratīvā reģiona valdības līgumu par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma nodokļiem
27. Par Latvijas valdības un Maķedonijas valdības līgumu par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma un kapitāla nodokļiem
28. Par Latvijas Republikas valdības un Grieķijas Republikas valdības konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma un kapitāla nodokļiem
29. Latvijas Republikas un Beļģijas Karalistes konvencija par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma nodokļiem
30. Latvijas Republikas Un Norvēģijas Karalistes Konvencija Par Nodokļu Dubultas Uzlikšanas Un Nodokļu Nemaksāšanas Novēršanu
31. Par Latvijas Republikas valdības un Īrijas valdības konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma un kapitāla pieauguma nodokļiem
32. Par Latvijas Republikas un Rumānijas konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma un kapitāla nodokļiem
33. Par Latvijas Republikas valdības un Indijas Republikas valdības līgumu par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma nodokļiem un tā protokolu
34. Par Latvijas Republikas valdības un Serbijas un Melnkalnes Ministru padomes konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma un kapitāla nodokļiem
35. Latvijas Republikas Un Austrijas Republikas Konvencija Par Nodokļu Dubultās Uzlikšanas Novēršanu Attiecībā Uz Ienākuma Un Kapitāla Nodokļiem
36. Latvijas Republikas un Portugāles Republikas konvencija par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma nodokļiem
37. Par Latvijas Republikas valdības un Moldovas Republikas valdības līgumu par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma un kapitāla nodokļiem
38. Latvijas Republikas Un Polijas Republikas Līgums Par Nodokļu Dubultās Uzlikšanas Un Nodokļu Nemaksāšanas Novēršanu

39. Latvijas Republikas Un Nīderlandes Karalistes Konvencija Par Nodokļu Dubultās Uzlikšanas Un Nodokļu Nemaksāšanas Novēršanu
40. Par Latvijas Republikas valdības un Meksikas Savienoto Valstu valdības konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma nodokļiem un tās Protokolu
41. Par Latvijas Republikas un Lietuvas Republikas konvenciju dubultās aplikšanas ar nodokļiem un nodokļu nemaksas novēršanai
42. Latvijas Republikas Un Marokas Karalistes Konvencija Par Nodokļu Dubultās Uzlikšanas Un Nodokļu Nemaksāšanas Novēršanu Attiecībā Uz Ienākuma Nodokļiem
43. Latvijas Republikas Valdības Un Albānijas Republikas Ministru Padomes Konvencija Par Nodokļu Dubultās Uzlikšanas Un Nodokļu Nemaksāšanas Novēršanu Attiecībā Uz Ienākuma Un Kapitāla Nodokļiem
44. Latvijas Republikas valdības un Maltas valdības konvencija par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma nodokļiem
45. Latvijas Republikas Valdības Un Kirgīzijas Republikas Valdības Līgums Par Nodokļu Dubultās Uzlikšanas Un Nodokļu Nemaksāšanas Novēršanu Attiecībā Uz Ienākuma Nodokļiem
46. Par Latvijas Republikas valdības un Uzbekistānas Republikas valdības konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma un kapitāla nodokļiem
47. Latvijas republikas un Ungārijas Republikas konvencija par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma un kapitāla nodokļiem
48. Latvijas republikas un Somijas Republikas konvencija par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu
49. Par Latvijas Republikas un Slovākijas Republikas konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma un kapitāla nodokļiem
50. Par Latvijas Republikas un Spānijas Karalistes konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma un kapitāla nodokļiem
51. Par Latvijas Republikas valdības un Singapūras Republikas valdības līgumu par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma nodokļiem

52. Latvijas Republikas un Amerikas Savienoto Valstu Konvencija par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma nodokļiem
53. Apvienotās Karalistes Valdības Konvencija Par Nodokļu Dubultās Uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma un kapitāla nodokļiem;
54. Par Latvijas Republikas valdības un Slovēnijas Republikas valdības konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma un kapitāla nodokļiem
55. Latvijas Republikas Un Tadžikistānas Republikas Līgums Par Nodokļu Dubultās Uzlikšanas Un Nodokļu Nemaksāšanas Novēršanu Attiecībā Uz Ienākuma Un Kapitāla Nodokļiem
56. Latvijas Republikas Valdības Un Turkmenistānas Valdības Konvencija Par Nodokļu Dubultās Uzlikšanas Un Nodokļu Nemaksāšanas Novēršanu Attiecībā Uz Ienākuma Un Kapitāla Nodokļiem
57. Par Latvijas Republikas valdības un Turcijas Republikas valdības līgumu par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma nodokļiem
58. Par Latvijas Republikas valdības un Šveices Federālās Padomes konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma un kapitāla nodokļiem un tās Protokolu
59. Par Latvijas Republikas valdības un Ukrainas valdības konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma un kapitāla nodokļiem
60. Latvijas Republikas Un Zviedrijas Karalistes Konvencija Par Nodokļu Dubultās Uzlikšanas Un Nodokļu Nemaksāšanas Novēršanu
61. Par Latvijas Republikas un Vācijas Federatīvās Republikas līgumu par nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma un kapitāla nodokļiem
62. Par Latvijas Republikas valdības un Apvienoto Arābu Emirātu valdības konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma un kapitāla nodokļiem un tās protokolu
63. Par Latvijas Republikas valdības un Vjetnamas Sociālistiskās Republikas valdības līgumu par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu attiecībā uz ienākuma nodokļiem un tā protokolu

ES normatīvie akti

64. Padomes Direktīva (1990. gada 23. jūlijs) par kopēju nodokļu sistēmu, ko piemēro mātesuzņēmumiem un meitasuzņēmumiem, kas atrodas dažādās dalībvalstīs (90/435/EEK) (OV L 225, 20.8.1990, p.6). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A01990L0435-20070101>

LR likumi

65. Likums “Par nodokļiem un nodevām”
66. Uzņēmumu ienākuma nodokļa likums. <https://likumi.lv/ta/id/292700-uznemumu-ienakuma-nodokla-likums>
67. Likums “Par uzņēmumu ienākuma nodokli” <https://likumi.lv/ta/id/34094-par-uznemumu-ienakuma-nodokli>
68. Likums “Par peļņas nodokli” <https://likumi.lv/ta/id/64875-par-pelnas-nodokli>

MK noteikumi

69. Ministru kabineta 1995.gada 31.marta noteikumi Nr. 69 “Noteikumi par beznodokļu vai zemu nodokļu valstīm un zonām” (un visi to grozījumi). Pieejami: <https://likumi.lv/ta/id/34462-noteikumi-par-beznodoklu-vai-zemu-nodoklu-valstim-un-zonam>;
70. Ministru kabineta 2001.gada 26.jūnija noteikumi Nr.276 “Noteikumi par zemu nodokļu vai beznodokļu valstīm un teritorijām” (un visi to grozījumi). Pieejami: <https://likumi.lv/ta/id/25839-noteikumi-par-zemu-nodoklu-vai-beznodoklu-valstim-un-teritorijam>;
71. Ministru kabineta 2017.gada 7.novembra noteikumi Nr.655 “Noteikumi par zemu nodokļu vai beznodokļu valstīm un teritorijām” (un visi to grozījumi). Pieejami: <https://likumi.lv/ta/id/294935-noteikumi-par-zemu-nodoklu-vai-beznodoklu-valstim-un-teritorijam>;
72. Ministru kabineta 2020.gada 17.novembra noteikumi Nr.819 “Noteikumi par zemu nodokļu vai beznodokļu valstīm un teritorijām” (un visi to grozījumi). Pieejami: <https://likumi.lv/ta/id/319726-noteikumi-par-zemu-nodoklu-vai-beznodoklu-valstim-un-teritorijam>;

Starptautisko organizāciju dokumenti

73. Articles Of The Model Convention With Respect To Taxes On Income And On Capital [as they read on 21 November 2017], <https://www.oecd.org/ctp/treaties/articles-model-tax-convention-2017.pdf>
74. OECD (2019), Model Tax Convention on Income and on Capital 2017 (Full Version), OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/g2g972ee-en>

75. BRIAN J. ARNOLD. An introduction to tax treaties. UN.
https://www.un.org/development/desa/financing/sites/www.un.org.development.de.sa.financing/files/2020-06/TT_Introduction_Eng.pdf
76. Finanšu ministrijas mājaslapa. https://www.fm.gov.lv/lv/nodoklu-konvencijas?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F

Statistisko datu avoti

77. Ārvalstu investīcijas Latvijā, 1992.-2010.g. Oficiālās statistikas portāls. A_IVG060_20211129-173315._1992_2010_tkst.
https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_OD/OSP_OD_arhivs_a_invest/A_IVG100.px/
78. 01 TI datu valstu dalījumā tabulas (atlikums perioda beigās). Latvijas Banka. 01_TI_datu_valstu_dalij_INWARD, <https://statdb.bank.lv/lb/Data/128>
79. Latvijas maksājumu bilance 2020. Latvijas Banka. ISSN 1691-998X.
https://datnes.latvijasbanka.lv/lmb/LMB_2020.pdf;
80. Statistikas sagatavošanas pamatprincipi. Centrālā statistikas pārvalde
81. Corporate Tax Rates around the World, 2021,
<https://taxfoundation.org/publications/corporate-tax-rates-around-the-world/>
82. The World Bank. GDP per capita (current US\$).
<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>
83. OECD, “Table II.1. Statutory corporate income tax rate,” updated April 2021,
<https://stats.oecd.org/index.aspx?>
84. KPMG, “Corporate tax rates table,” 2021, <https://home.kpmg/xx/en/home/services/tax/tax-tools-and-resources/tax-rates-online/corporate-tax-rates-table.html>
85. Bloomberg Tax, “Country Guides – Corporate Tax Rates,” accessed in October and November 2021,
https://www.bloomberglaw.com/product/tax/toc_view_menu/3380

Grāmatas

86. Chris J. Finnerty, Paulus Merks et al Raffaele Russo. *Fundamentals of International Tax Planning*. 2007 in Amsterdam by IBFD publications
87. Ceriori. L. The European Union and Direct Taxation. A solution for a difficult relationship. Routledge Taylor&Francis Group. London and New Yourk. 2015.
88. Craig P. Burca G. EU Law. Text, Cases, and Materials. Seventh edition. Oxfort. University Press. 2020., p.642.
89. Global Corporate Tax Handbook 2021. Amsterdam: IBFD. 1788.pages.

90. Shaxson N. Christensen J. Tax Competitiveness – a Dangerous Obsession. Global Tax Fairness. Oxford, 2016. p.265.

Raksti zinātniskos izdevumos un periodikā

91. K.Petkova, A. Stasio, M.Zagler. On the relevance of double tax treaties. The Author(s) 2019, International Tax and Public Finance (2020) 27:575–605, <https://doi.org/10.1007/s10797-019-09570-9>
92. Barthel, Fabian and Busse, Matthias and Neumayer, Eric (2010) The impact of double taxation treaties on foreign direct investment: evidence from large dyadic panel data. Contemporary economic policy, 28 (3). pp. 366-377. ISSN 1074-3529 This version available at: <http://eprints.lse.ac.uk/28823/>
93. Javier Garcia-Bernardo, Jan Fichtner, Frank W. Takes & Eelke M. Heemskerk. Uncovering Offshore Financial Centers: Conduits and Sinks in the Global Corporate Ownership Network, 24 July 2017, DOI:10.1038/s41598-017-06322-9
94. Castillo-Murciego, Angela; Lopez-Laborda, Julio (2019) : *The effect of double taxation treaties and territorial tax systems on foreign direct investment: Evidence for Spain*, Economics: The Open-Access, Open-Assessment E-Journal, ISSN 1864-6042, Kiel Institute for the World Economy (IfW), Kiel, Vol. 13, Iss. 2019-22, pp. 1-33, <http://dx.doi.org/10.5018/economics-ejournal.ja.2019-22>
95. Sunghoon Hong. Tax treaties and foreign direct investment: a network .approach. 2018. <https://doi.org/10.1007/s10797-018-9489-0>
96. Rofi Cahyono. The Effect of Tax Treaty on Foreign Direct In-vestment Activity: Indonesia Overview A Research Paper. 2020. https://thesis.eur.nl/pub/56049/Cahyono-Rofi_MA_2019_20_ECD_DD.pdf

Elektroniskie informācijas avoti

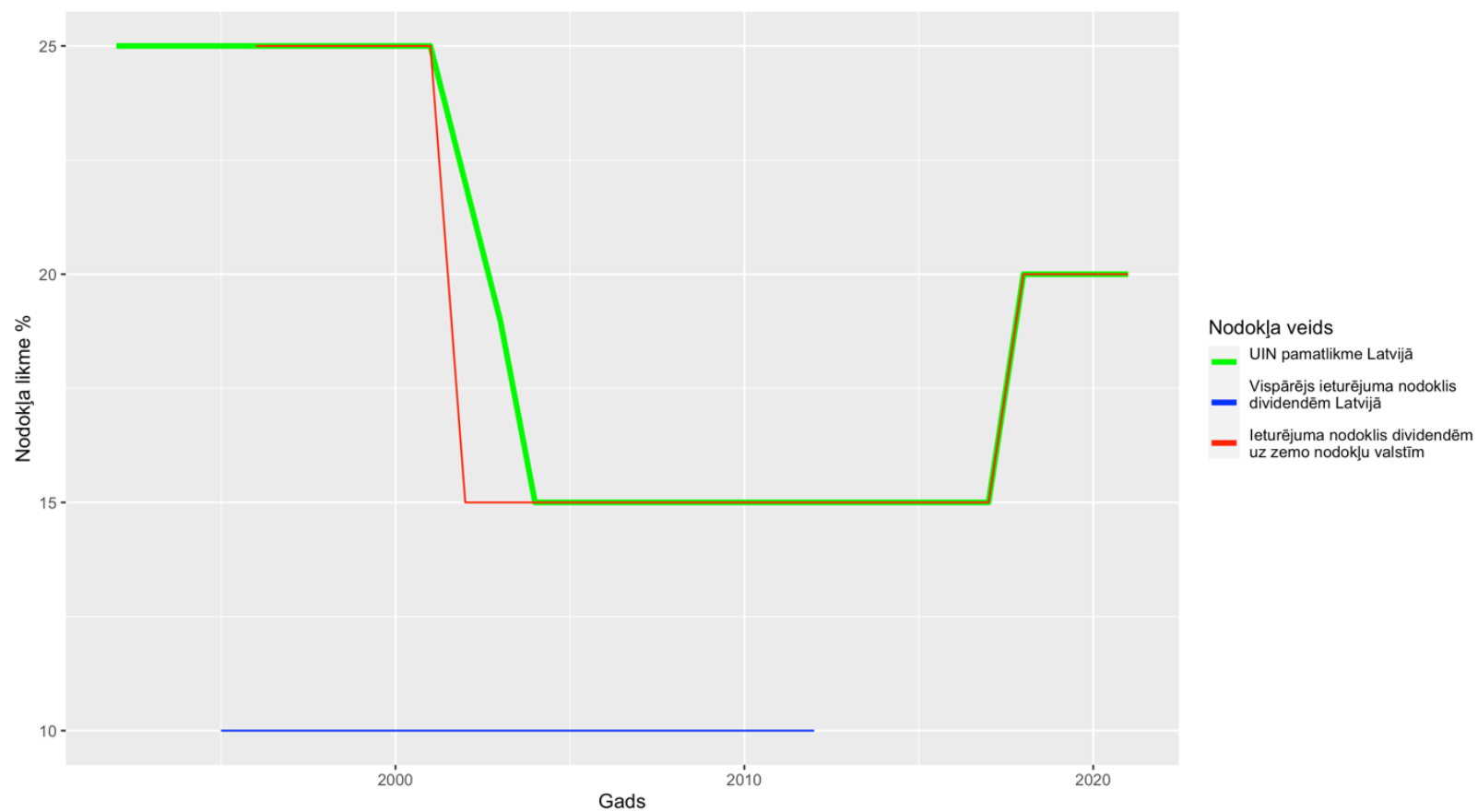
97. Skatīt Articles Of The Model Convention With Respect To Taxes On Income And On Capital [as they read on 21 November 2017], <https://www.oecd.org/ctp/treaties/articles-model-tax-convention-2017.pdf>
98. Salvador Barrios, Harry Huizinga, Luc Laeven, Gaëtan Nicodème, International taxation and multinational firm location decisions, 14 July 2012, p.950
99. European Neighbourhood Policy and Enlargement Negotiations. From 6 to 27 members. https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/6-27-members_en
100. Likumprojekta „Par Latvijas Republikas valdības un Saūda Arābijas Karalistes valdības konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas attiecībā uz ienākuma un kapitāla nodokļiem un ļaunprātīgas izvairīšanās no nodokļu maksāšanas novēršanu

un tās Protokolu” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija).
<http://titania.saeima.lv/LIVS13/SaeimaLIVS13.nsf/0/5FC0ADD4A8CFA20AC22584C70029F85B?OpenDocument#b>

101. Ani Katchova. Panel Data Models. 2013 by Ani Katchova. All rights reserved.
– p.4.
102. Finanšu ministrijas mājaslapa. https://www.fm.gov.lv/lv/nodoklu-konvencijas?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F
103. Informatīvais ziņojums “Par Latvijas preču un pakalpojumu eksporta veicināšanas un ārvalstu investīciju piesaistes pamatnostādņu 2013.-2019.gadam gala novērtējumu”. <http://polsis.mk.gov.lv/documents/4376>
104. Inclusive Framework on Base Erosion and Profit Shifting.
<https://www.oecd.org/tax/beps/>
105. Ekonomikas ministrijas nolikums. – 5.8.1. punkts.
<https://likumi.lv/ta/id/317511-ekonomikas-ministrijas-nolikums>
106. Deloitte Tax guides and highlights. <https://dits.deloitte.com/#TaxGuides>
107. EY Tax and Law Guides. https://www.ey.com/en_gl/tax-guides
108. Worldwide Tax Summaries.
<https://www.pwc.com/gx/en/services/tax/worldwide-tax-summaries.html>
109. Package ‘plm.” <https://cran.r-project.org/web/packages/plm/plm.pdf>
110. Evolution of Territorial Tax Systems in the OECD April 2, 2013, PWC.
http://www.techceocouncil.org/clientuploads/reports/Report%20on%20Territorial%20Tax%20Systems_20130402b.pdf

PIELIKUMI

1.pielikums
Latvijā spēkā esošās UIN un ieturējuma nodokļa dividendēm likmes¹²⁵

¹²⁵ Autora veidots grafiks, ņemot vērā Uzņēmumu ienākuma nodokļa likumā, likumā “Par uzņēmumu ienākuma nodokli” un likumā “Par peļņas nodokli” noteiktās nodokļu likmes.

ĀTI Latvijā 1992. – 2020.gadā sadalījumā pa valstīm, ņemot vērā nodokļu konvencijas spēkā esamības faktu¹²⁶

¹²⁶ Autors veidots grafiks, ņemot vērā Centrālās statistikas pārvaldes un Latvijas Bankas datus par ĀTI Latvijā 1992. – 2020. un autora apkopotos datus par nodokļu konvencijām

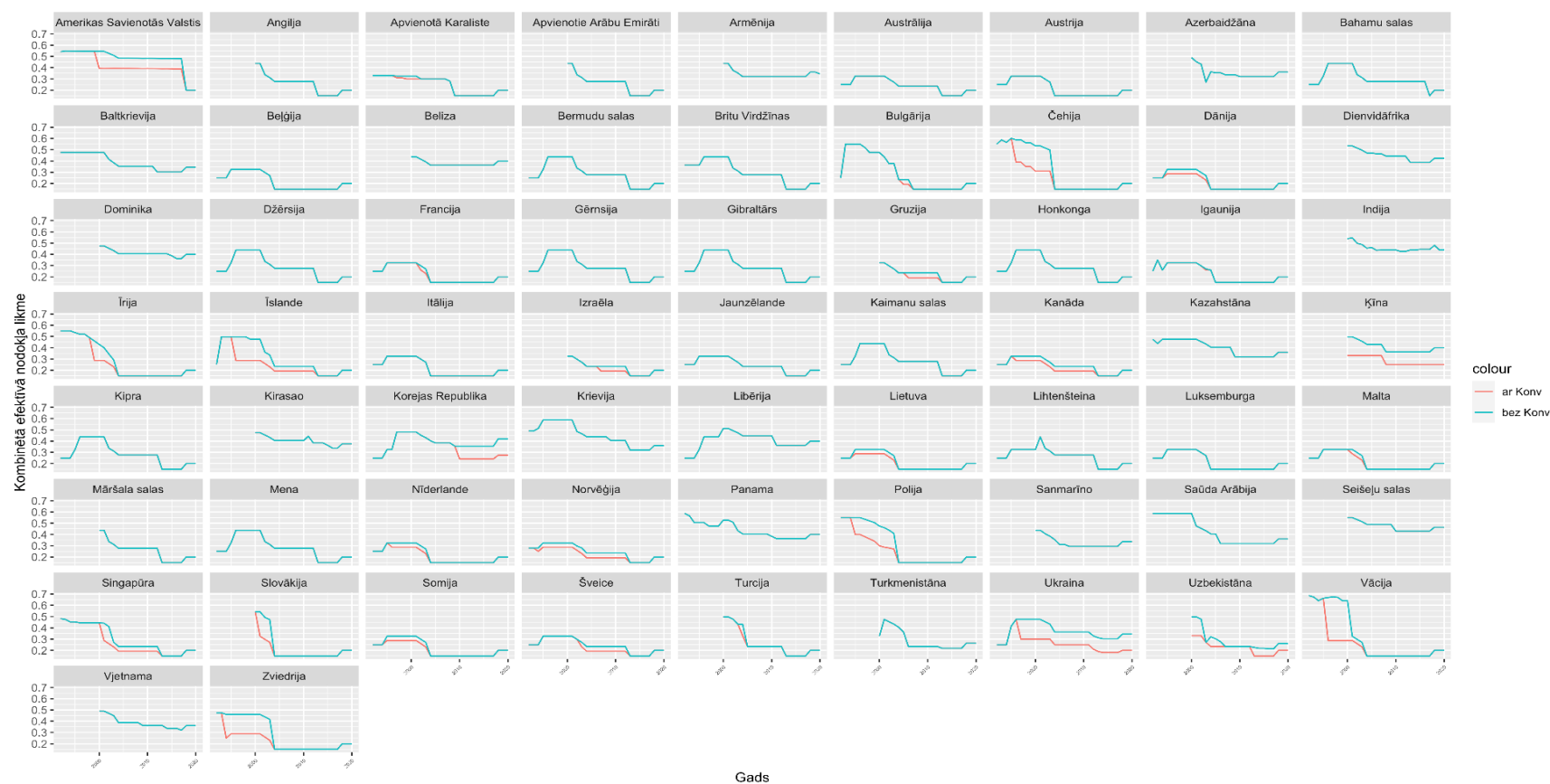
ĀTI Latvijā 1992. – 2020.gadā no valstīm, kas bija iekļautas Latvijas sarakstā ar zemu nodokļu valstīm un teritorijām¹²⁷

¹²⁷ Autors veidots grafiks, ņemot vērā Centrālās statistikas pārvaldes un Latvijas Bankas datus par ĀTI Latvijā 1992. – 2020. un autora no normatīvajiem aktiem apkopotu informāciju par valstu un teritoriju esamību Latvijas uzturētajā zemu nodokļu (beznodokļu) valstu un teritoriju sarakstā.

4.pielikums

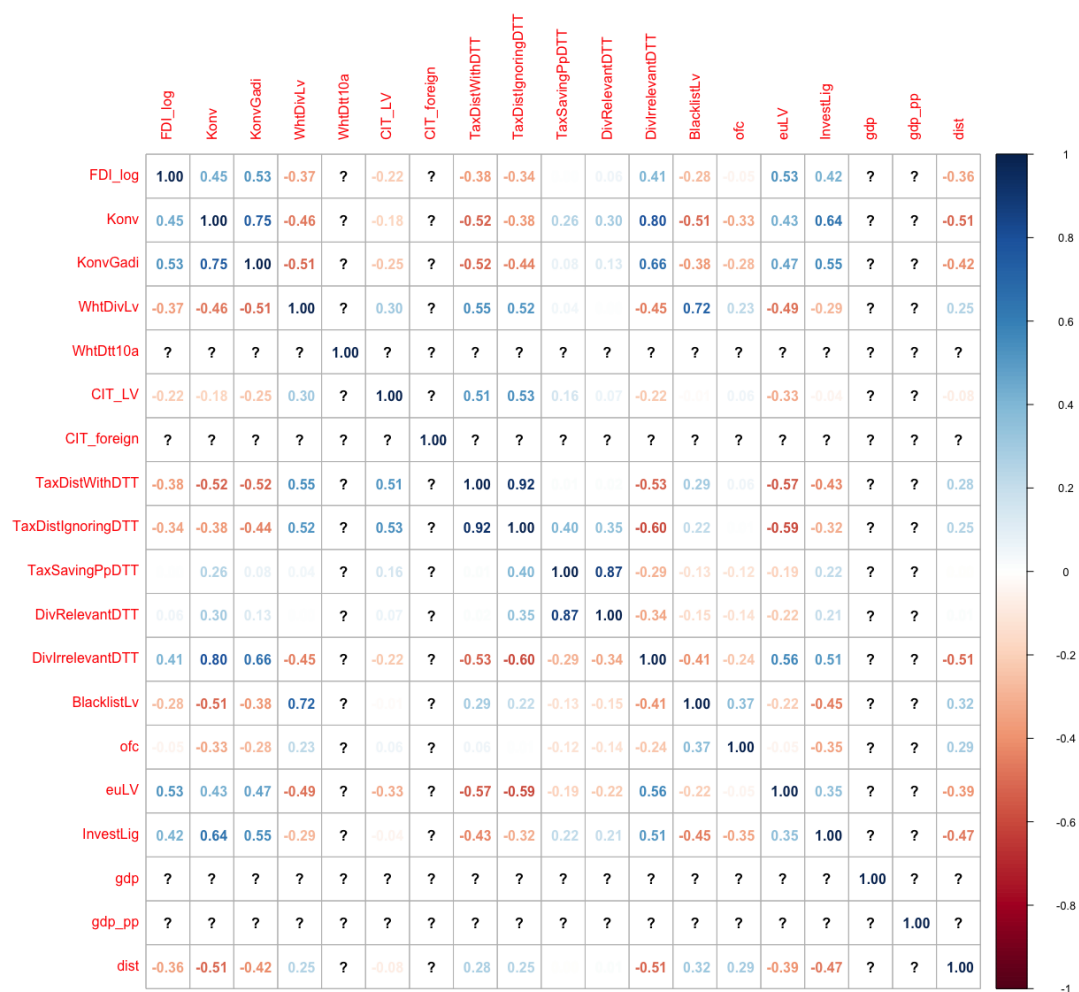
Kombinētās efektīvās nodokļa likmes grafiks peļņas repatriācijai no Latvijas uz citām valstīm 1992. – 2020.gadā ar un bez nodokļu konvenciju priekšrocību ņemšanas vērā¹²⁸

¹²⁸ Autors veidots grafiks, ņemot vērā 2.2.1.apakšnodaļā aprakstīto metodoloģiju.

5.pielikums

Korelācijas matrica darbā izmantotai pamata datu kopai¹²⁹

¹²⁹ Autora izveidota tabula

Year	FDI	FDI_log	KonvPiemGads	Konv	KonvGadi
Length:1522	Min. : 0.001	Min. : -6.908	Min. : 1994	Length:1522	Min. : 0.00
Class :character	1st Qu.: 1.000	1st Qu.: 0.000	1st Qu.: 1996	Class :character	1st Qu.: 0.00
Mode :character	Median : 11.000	Median : 2.398	Median : 2001	Mode :character	Median : 0.00
	Mean : 119.148	Mean : 2.090	Mean : 2002		Mean : 5.54
	3rd Qu.: 63.201	3rd Qu.: 4.146	3rd Qu.: 2007		3rd Qu.: 10.00
	Max. : 2758.000	Max. : 7.922	Max. : 2019		Max. : 27.00
			NA's : 470		
WhtDivLv	WhtDtt10a	CIT_LV	CIT_foreign	DomTaxRel	DttTaxRel
Min. : 0.00000	Min. : 0.0000	Min. : 0.1500	Min. : 0.0000	Exemption : 809	Exemption : 286
1st Qu.: 0.00000	1st Qu.: 0.0500	1st Qu.: 0.1500	1st Qu.: 0.1800	IndirectCredit: 42	IndirectCredit: 362
Median : 0.10000	Median : 0.0500	Median : 0.1500	Median : 0.2500	DirectCredit : 631	DirectCredit : 110
Mean : 0.06271	Mean : 0.0546	Mean : 0.1865	Mean : 0.2321	Deduction : 7	Deduction : 0
3rd Qu.: 0.10000	3rd Qu.: 0.0500	3rd Qu.: 0.2500	3rd Qu.: 0.3000	NoRelief : 33	NoRelief : 0
Max. : 0.25000	Max. : 0.1000	Max. : 0.2500	Max. : 0.5815		NA's : 764
	NA's : 764		NA's : 36		
FavourTaxRel	TaxDistWithDTT	TaxDistIgnoringDTT	TaxSavingPpDTT	DivRelevantDTT	DivIrrelevantDTT
Exemption : 842	Min. : 0.1500	Min. : 0.1500	Min. : 0.00000	Min. : 0.0000	Min. : 0.0000
IndirectCredit: 169	1st Qu.: 0.1925	1st Qu.: 0.2000	1st Qu.: 0.00000	1st Qu.: 0.0000	1st Qu.: 0.0000
DirectCredit : 489	Median : 0.2775	Median : 0.2775	Median : 0.00000	Median : 0.0000	Median : 0.0000
Deduction : 0	Mean : 0.2775	Mean : 0.2947	Mean : 0.01718	Mean : 0.1827	Mean : 0.3154
NoRelief : 22	3rd Qu.: 0.3370	3rd Qu.: 0.3625	3rd Qu.: 0.00000	3rd Qu.: 0.0000	3rd Qu.: 1.0000
	Max. : 0.6861	Max. : 0.6861	Max. : 0.38849	Max. : 1.0000	Max. : 1.0000

¹³⁰ Autora veidota tabula

	StatusDTT	DtRelDirectCredit	DtRelExemption	DtRelIndirectCredit	DtRelDeduction	DtRelNoRelief
NoDTT	:764	Min. :0.0000	0:680	0:1353	0:1522	0:1500
DivIrrelevantDTT	:480	1st Qu.:0.0000	1:842	1: 169	1: 0	1: 22
DivRelevantDTT	:278	Median :0.0000				
		Mean :0.3213				
		3rd Qu.:1.0000				
		Max. :1.0000				

BlacklistLv	ofc	euLV	InvestLig	gdp	gdp_pp
Min. :0.0000	Min. :0.0000	Min. :0.0000	Min. :0.0000	Min. : 0.255	Min. : 243.1
1st Qu.:0.0000	1st Qu.:0.0000	1st Qu.:0.0000	1st Qu.:0.0000	1st Qu.: 33.630	1st Qu.: 7065.5
Median :0.0000	Median :0.0000	Median :0.0000	Median :0.0000	Median : 215.900	Median : 23635.9
Mean :0.1682	Mean :0.3403	Mean :0.2201	Mean :0.4442	Mean : 940.261	Mean : 29515.7
3rd Qu.:0.0000	3rd Qu.:1.0000	3rd Qu.:0.0000	3rd Qu.:1.0000	3rd Qu.: 643.764	3rd Qu.: 43084.5
Max. :1.0000	Max. :1.0000	Max. :1.0000	Max. :1.0000	Max. :19971.863	Max. :180366.7
				NA's :260	NA's :145

dist

Min. : 10.0

1st Qu.: 874.9

Median : 1735.4

Mean : 3387.7

3rd Qu.: 5930.8

Max. :14315.4

Datu kopai izmantotā informācija par valstu nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas metodi un informācijas avoti¹³¹

teritorija	Terit.nod.sist	No gada	Avots/komentārs	DTR 2020	DTR2003	LV Konv 23.p
Afganistāna						0
Angola						0
Angilja	0					0
Albānija	0		Delloite 22			Direct credit
Andora	1	1992	Delloite 22			0
Apvienotie Arābu Emirāti	1	1992	EY/ No tax on dividends			Direct credit
Argentīna	0		Delloite 22			0
Armēnija	0		Delloite 22			Direct credit
Antigva un Barbuda	0		Delloite 22			0
Austrālija	1	1991	pwc paper			0
Austrija	1	1972	pwc paper	Exemption	Exemption	Exemption
Azerbaidžāna	0		Delloite 22			Direct credit
Beļģija	1	1962	pwc paper	Exemption	Exemption	Exemption
Burkinafaso			nav ĀTI uz LV			0
Bangladeša	0		Delloite 22			0

¹³¹ Autora veidota tabula, ņemto vērā dažādus avotus. Informācijas trūkuma gadījumā tika pieņemts, ka valsts apliek ar nodokļiem no ārvalstīm saņemtās dividendes, bet nacionālajos normatīvajos aktos kā nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas metode attiecīgajā periodā tiek izmantots "tiešs kredīts".

Bulgārija	1	2004	Delloite 22 + IBFD	Direct credit	Indirect credit	Indirect credit
Bahamu salas	0					0
Bosnija un Hercegovina	0		Delloite 22			0
Baltkrievija	0		Delloite 22+IBFD			Direct credit
Beliza						0
Bermudu salas	0		Delloite 22			0
Brazīlija	0		Delloite 22			0
Kanāda	1	1951	pwc paper			Exemption
Šveice	1	1940		Exemption	Exemption	Exemption
Čīle	0					0
Ķīna	0		Delloite 22			Indirect credit
Kotdivuāra						0
Kongo Demokrātiskā Republika						0
Kostarika	1	?	delloite 22			0
Kuba						0
Kirasao						0
Kaimanu salas	0		Delloite 22			0
Kipra	1	1992	Delloite 22 + IBFD21+EY07	Exemption	Exemption	Exemption
Čehija	1	2004	pwc paper	Deduction	Indirect credit	Indirect credit
Vācija	1	2001	pwc paper	Exemption	Exemption	Exemption
Dominika	0		delloite 22			0

Dānija	1	1992	pwc paper	Exemption	Exemption	Exemption
Alžīrija						0
Ēģipte	?		Delloite 22			0
Spānija	1	2000		Indirect credit	Exemption	Exemption
Igaunija	1	2005	pwc paper	Indirect credit	Indirect credit	Indirect credit
Somija	1	1920	pwc paper	Direct credit	Exemption	Exemption
Francija	1	1979	pwc paper	Exemption	Exemption	Direct credit
Farēru (Fēru) salas						0
Apvienotā Karaliste	1	2009	pwc paper	Indirect credit	Indirect credit	Indirect credit
Gruzija	?	2017?	Delloite 22 + IBFD21			Direct credit
Gērnsija	1		Delloite 22+IBFD21			0
Gana						0
Gibraltārs	1	2011?	Delloite 22 + IBFD+www			0
Grieķija	1	2011	pwc paper	Indirect credit	Indirect credit	Indirect credit

Honkonga	?		Delloite 22			Indirect credit
Hondurasa	0		Delloite 22			0
Horvātija	?	1992	Delloite 22+IBFD	Exemption	Exemption	Exemption
Ungārija	1	1992	pwc paper + Tax Foundation	Exemption	Exemption	Direct credit
Indonēzija	0					0
Mena	1	seems all the time since CIT is 0. Need to check	Delloite 22+IBFD			0
Indija	0		Delloite 22			Direct credit
Īrija	1	2004	TaxFoundation + IBFD			Indirect credit
Irāna						0
Irāka	0		Delloite 22			0
Īslande	1	1998(2004 for LV)	pwc paper	Exemption	Exemption	Exemption
Izraēla	?		TaxFoundation			Indirect credit
Itālija	1	1990	pwc paper	Exemption	Exemption	Indirect credit

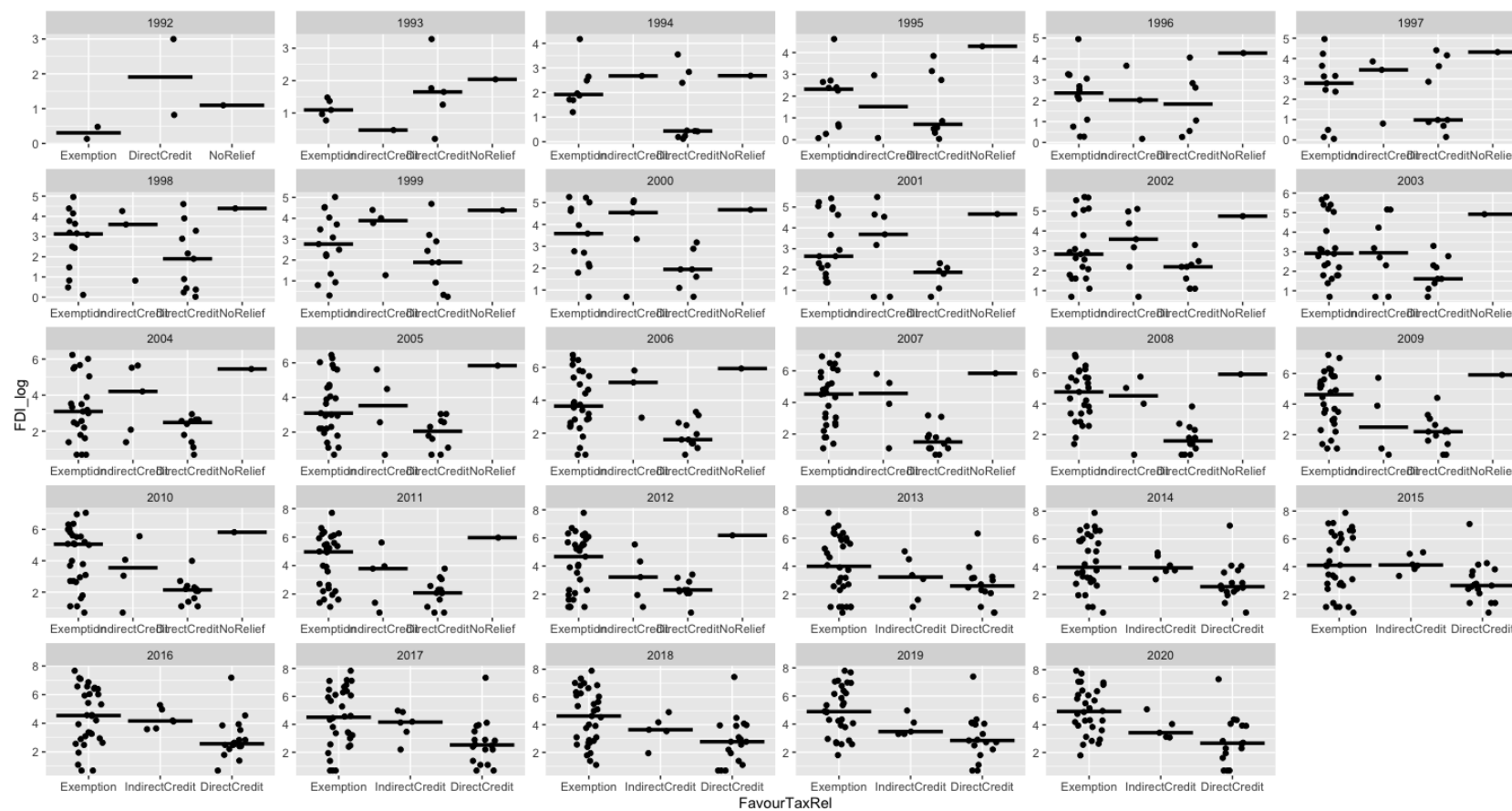
Džersija	1;0	until 2009 territ; after - tax credit	Delloite 22 + IBFD21+EY07			0
Jordānija	0		Delloite 22			0
Japāna	1	2009	pwc paper			Indirect credit
Kazahstāna	?		Delloite 22			Direct credit
Kirgizstāna			Pieņēmums			Direct credit
Sentkitsa un Nevisa			Pieņēmums			0
Korejas Republika	0		TaxFoundation			Indirect credit
Kuveita			nav ĀTI uz LV			Indirect credit
Libāna			nav ĀTI uz LV			0
Libērija			Pieņēmums			0
Lihtenšteina	0;1	?	IBFD21 +EY07			0
Šrilanka			nav ĀTI uz LV			0
Lesoto			nav ĀTI uz LV			0
Lietuva	1	1992	TaxFoundation	Exemption	Exemption	Exemption
Luksemburga	1	1968	pwc paper	Exemption	Exemption	Indirect credit
Maroka			nav ĀTI uz LV			Direct credit
Moldova	0	2021				0
Meksika	0		TaxFoundation			Indirect credit
Māršala salas						0

Malta	1	at least 2007	IBFD21	Indirect credit	Indirect credit	Indirect credit
Melnkalne	0		IBFD21			Direct credit
Mauritānija						0
Maurīcija						0
Malaizija						0
Nigēra						0
Nigērija						0
Niue						0
Nīderlande	1	1914		Exemption	Exemption	Exemption
Norvēģija	1	2004	pwc paper + Tax Foundation	Indirect credit	Indirect credit	Exemption
Nepāla						0
Jaunzēlande	1	1891				0
Omāna						0
Pakistāna						0
Panama						0
Peru						0
Filipīnas						0

Polija	1	2004	pwc paper + Tax Foundation	Direct credit	Indirect credit	Indirect credit
Portugāle	1	1989 (2004 for LV)	pwc paper + Tax Foundation	Direct credit	Direct credit	Direct credit
Katara						Indirect credit
Rumānija	1	2004	IBFD21	Indirect credit	Indirect credit	Indirect credit
Krievija	0;1	2019	IBFD21+EY07	No relief	Direct credit	Direct credit
Saūda Arābija						0
Sudāna						0
Singapūra						Indirect credit
Sjerraleone						0
Salvadora						0
Sanmarīno						0
Serbija						Direct credit
Slovākija	1	2004		No relief	Indirect credit	Indirect credit
Slovēnija	1	2004		Exemption	Exemption	?
Zviedrija	1	2003(2004 for LV)		Exemption	Exemption	Exemption
Svazilenda						0
Seišēļu salas						0
Sīrija						0
Tērksas un Kaikosas						0
Togo						0
Taizeme						0
Tadžikistāna						Direct credit
Turkmenistāna						Direct credit
Tonga						0
Tunisija						0
Turcija	1	2005		Direct credit	Indirect credit	Indirect credit

Taivāna						0
Tanzānija						0
Ukraina	0	2021	Deloitte			Indirect credit
Urugvaja						0
Amerikas Savienotās Valstis	1	2018				Indirect credit
Uzbekistāna						Indirect credit
Sentvinsenta un Grenadīnas						0
Venecuēla						0
Britu Virdžīnas						0
Amerikāņu Virdžīnas						0
Vjetnama						Direct credit
Vanuatu						0
Rietumsamoa						0
Kosova						0
Dienvidāfrika						0

Ar ĀTI veicošām valstīm labvēlīgākā no pieejamajām nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanas metodēm pētījuma perioda gados – atkarībā no ĀTI apjoma Latvija¹³²

¹³² Autora veidots grafiks, ņemot vērā darbā no dažādiem avotiem apkopoto informāciju.

Maģistra darbs „Nodokļu konvenciju un uzņēmumu peļņas repatriācijas uz investora valsti aplikšanas ar nodokļiem ietekme uz ārvalstu tiešajām investīcijām Latvijā” izstrādāts LU Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: _____ Roberts Auziņš _____
(paraksts) (paraksta atšifrējums) (datums)

Rekomendēju / nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītājs: Dr. ekon. profesors Jānis Priede _____
(paraksts) (datums)

Recenzents: Dr.ekon. profesors Mihails Hazans

Darbs iesniegts LU Biznesa, vadības un ekonomikas fakultātes Studiju centrā

Dekāna pilnvarotā persona:

metodiķe _____
(paraksts) (paraksta atšifrējums) (datums)

Darbs aizstāvēts _____ gala pārbaudījuma komisijas sēdē _____. _____. _____.
bakalaura / maģistra / valsts

Komisijas sekretārs(e): _____
(paraksts) (paraksta atšifrējums) (datums)